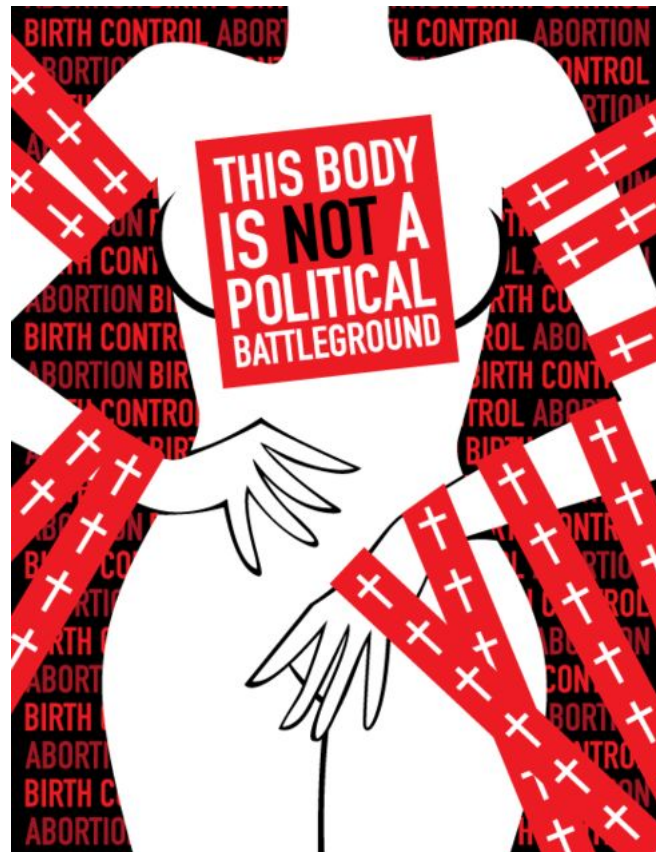

DEN MORALSKE BORGERKRIG I IRLAND

En diskursanalytisk undersøgelse af irske avisers omtale af abort i årene 1966-1984

Dette speciale er udarbejdet af:

Louise Birkholm Hald

Studienummer: 20137073

Med kyndig vejledning af:

Maria Sofie Simonsen

Afleveret: 31/5-2018

10. semester Historie

Aalborg Universitet

¹ STFU, Conservatives. Konsulteret: 21/5-2018. Link: <http://stfuconservatives.tumblr.com/>

ABSTRACT

In this thesis, an in-depth analysis is conducted on the portrayal of abortion in two Irish newspapers: *Irish Press* and *Sunday Independent* in the eighteen-year period of 1966-1984. Through the primary research question, I will study the arguments that have been used on either aspect of the subject abortion. The theoretical framework is a Foucauldian inspired discourse analysis. Specially his terms on power, knowledge and subject will be applied to the source material. The included source material is articles including letters to the editor, contributions to the debate and notices from the two already mentioned newspapers as well as articles from the two Danish newspapers *Politiken* and *Kristeligt Dagblad*. The inclusion of Danish articles on abortions in Ireland gives another, sort of comparative, view into the Irish debate on abortion.

In my study of the more than 200 Irish articles, I concluded that the portrayal and discourse of the Irish woman as a mother was the most prevailing together with arguments on the Catholic sexual moral. These two arguments are deeply rooted in Irish history as occupied and oppressed by the British kingdom from the 13th century until the Easter Rising in 1916. The following Anglo-Irish Treaty in 1921 formed the foundation of the Irish constitution in 1937 and the proclamation of Republic of Ireland in 1949. The Catholic Church achieved a special status in the constitution from 1937 with article 44: "The State recognises the special position of the Holy Catholic Apostolic and Roman Church as the guardian of the Faith professed by the great majority of the citizens." It was the sense of belonging to the Catholic Church that segregated the Irish from their earlier oppressors in south, the protestant English and was therefore an important argument in the condemnation of the British. Because the Catholic Church placed great importance on building a new nation, the identity of Ireland became the chaste, self-sacrificing mothers in a patriarchal familial construction. The women's role in society was also determined in the constitution with article 41: "In particular, the State recognises that by her life within the home, woman gives to the State a support without which the common good cannot be achieved. The State shall, therefore, endeavour to ensure that mothers shall not be obliged by economies necessity to engage in labour to the neglect of their duties, in the home."

These statements in the Irish constitution on the role of the Catholic Church and women in society, are highly used in the Irish debate on abortion which is characterised by an exposure of pro-life arguments and discourse. Aside from these nationalistic and religious arguments, the change in demographics in Ireland has influenced the debate on abortion. Due to the great potato famine in 1845-1850 in Ireland and a high rate of emigration in the late 19th century, Ireland lost almost half of its population. This loss could be traced in the demography in Ireland in 1966-1984, where almost half of the total population were 25 years or younger. The younger population is known as being more progressive and liberal, especially regarding sexual rights such as access to sex education, contraception and abortion which was a great concern of the elderly population.

The fear of a revolt against the strict abortion laws lead to the passing of the Eighth Amendment to the Irish constitution in 1983: "The State acknowledges the right to life of the unborn and, with due regard to the equal right to life of the mother, guarantees in its laws to respect, and, as far as practicable, by its laws to defend and vindicate that right." And because of this thesis period delimitation it will also be a study on the newspapers' coverage of the debate on the Eighth Amendment.

Conclusively, I consider the Irish history as an oppressed people to the British together with the construction of the woman as a mother in a patriarchal family framework as the prevailing arguments in the debate on abortion in the two Irish newspapers, *Irish Press* and *Sunday Independent*. In the Danish newspapers coverage on abortion in Ireland, the power of the Catholic Church and the Pope is exposed as the most influential regarding the abortion legislation, which is connected to the otherness of the Catholic Church compared to the Danish view on religion.

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING.....	1
1.1 PROBLEMFORMULERING.....	2
1.2 AFGRÆNSNING	3
1.3 SPECIALETS DISPOSITION.....	4
2 METODE	6
2.1 KOMPARATIV ANALYSE	6
3 TEORI.....	7
3.1 DISKURSTEORI.....	7
4.1.1 Diskursive magtkampe.....	8
4.1.2 Magt og viden.....	9
4.1.3 Diskurs og social praksis.....	10
5 KILDEPRÆSENTATION.....	11
5.1 IRSKE AVISER 1967-1984.....	11
5.1.1 Kilder fra irske aviser.....	11
5.1.2 Irish Press.....	13
5.1.3 Sunday Independent.....	14
5.2 DANSKE AVISER 1967-1984.....	15
5.2.1 Kilder fra danske aviser.....	15
5.2.2 Politiken.....	15
5.2.3 Kristeligt Dagblad.....	16
5.3 KILDEKRITIK.....	16
6 FORSKNINGSDISKUSSION.....	18
6.1 KØN.....	18
6.2 ABORT I IRLAND	19
6.3 ABORTDISKURS.....	20
6.4 IRLANDS HISTORIE.....	22
7 HISTORISK OVERBLIK.....	24
7.1 FRA UNDERTRYKKELSE TIL OPSTAND.....	24
7.2 DEN IRSKE FORFATNING 1937	26
8 ANALYSE.....	28
8.1 NATIONALISTISKE DISKURSER.....	28
8.1.1 Afstandtagen til Englands Abortion Act 1967.....	29
8.1.2 De patriarkalske værdier og den kyske, selvopofrende moder.....	35
8.1.3 Kvindens liv og sikkerhed.....	39
8.1.4 Demografien og skellet mellem land og by.....	41
8.2 DEN KATOLSKES KIRKES STATUS.....	44
8.2.1 Den katolske kirkes moral.....	44
8.2.2 Katolicisme vs. protestantisme.....	47
8.2.3 Den danske presses omtale af den katolske kirkes indflydelse.....	50
8.3 DE FASTE VENDINGER OG UDTRYK	54
8.3.1 At åbne op for sluserne, dominoeffekt og abort på forlangende	54
8.3.2 Kvindens ret til selvbestemmelse overfor fosterets ret til liv.....	58
9 KONKLUSION	61
10 PERSPEKTIVERING	63
KILDER OG LITTERATUR.....	64
BILAG 1 – BEFOLKNINGSPYRAMIDER	72

1 Indledning

"Doctors oppose British Bill on abortion", sådan lyder overskriften på en artikel i den irske avis *Irish Times* d. 20. oktober 1966.¹ Artiklen er bragt i opløbet på vedtagelsen af Englands Abortion Act 1967, en liberalisering af landets eksisterende abortlovgivning. Liberaliseringen gjorde det muligt for europæiske og herunder irske kvinder, der ønskede abort at rejse til London og få foretaget indgrebet, der i det overvejende katolske Irland var og stadig er ulovligt og dermed strafbart.² Liberaliseringen af abortlovgivningen i England skabte en voldsom og følelsesladet debat blandt irerne, hvis identitet var bygget op omkring den katolske kirke og det dertilhørende moralkodeks. Abortdebatten var fremtrædende både i aviserne, i det irske folketing og på gaderne, hvor primært kvinder demonstrerede for enten det ufødte barns ret til liv eller kvindens ret til at bestemme over sin egen krop.

Op gennem 1970'erne blev abortdebatten akkompagneret af en stigende efterspørgsel på seksualoplysning, adgang til prævention og legalisering af skilsmisse. Abort blev pludselig sat i baggrunden, og en liberalisering heraf blev debatteret som en mulig følgevirkning ved en liberalisering af adgangen til seksualoplysning, prævention og skilsmisse. Abortdebatten nåede dog nye højder i begyndelsen af 1980'erne, idet et lovforslag om retten til liv blev lagt i det irske folks hænder. Folkeafstemningen førte til, at der d. 7. september 1983 blev vedtaget en tilføjelse til Irlands grundlov med ordlyden: "The State acknowledges the right to life of the unborn and, with due regard to the equal right to life of the mother, guarantees in its laws to respect, and, as far as practicable, by its laws to defend and vindicate that right." I folkemunde kendt som the Eighth Amendment.³

Irernes nationalidentitet hænger som skrevet uløseligt sammen med den katolske kirke, hvis betydning er dybt forankret i det irske folks historie, der er præget af undertrykkelse og hungersnød. Samhørigheden mellem den katolske kirke og det irske folk er et vigtigt aspekt i forbindelse med abortdebatten og deri en debat om køn og om liv og død. Den katolske kirke har en helt klar holdning til livet, nemlig at det er ukrænkeligt fra befrugtningen af det kvindelige æg, og at abort er en trussel mod denne ukrænkelighed.⁴ Den irske forfatning vedkendte ved sin vedtagelse i 1937 den katolske kirkes særlige status i landet, og kirkens konservative syn på køn ses stadig den dag i dag i den irske forfatning, hvor kvindens rolle i hjemmet som kone og moder stadfæstes som den vigtigste.⁵

¹ Irish Press 20/10-1966. p. 4: *Doctors oppose British Bill on abortion*

² Idet irerne d. 25/5-2018 stemte 'ja' til at fjerne the Eighth Amendment, vil det være ulovligt at få foretaget abort formodentlig indtil slutningen af året, hvor de irske politikere har lovet at vedtage en ny abortlov. Dette vil ikke indgå som en refleksion i det skriftlige arbejde i dette speciale, idet resultatet først lå klart få dage før afleveringsdatoen.

³ Irish Statute Book. Konsuleret 17/4-2018. <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1983/ca/8/enacted/en/print>

⁴ Vatican. "Catechism of the Catholic Church". Konsuleret 20/4-2018. http://www.vatican.va/archive/ccc_css/archive/catechism/p3s2c2a5.htm

⁵ Irish Statute Book. "Constitution of Ireland – article 41." Konsuleret 19/4-2018. <http://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en#article41>

Om det konservative katolske syn på kvinder stadig er det fremtrædende i andet end forfatningen, bliver sat på en prøve d. 25. maj i år, hvor irerne igen går til stemmeurnerne og denne gang skal stemme om, om the Eighth Amendment skal blive eller fjernes fra forfatningen. Hvis irerne stemmer 'ja' til at fjerne the Eighth Amendment fra forfatningen, har den nuværende regering offentliggjort, at de vil arbejde for en ny abortlovgivning, der har til opgave at "reflect the reality of abortion",⁶ der i praksis betyder, at irske kvinder højest sandsynligt får fri adgang til abort frem til 12. uge af deres graviditet og i særlige tilfælde kan få foretaget abort frem til 24. graviditetsuge.⁷ Den kommende folkeafstemning har sat gang i abortdebatten endnu engang, og et syn ud i den store verden på de debatter som globale kvindepolitiske bevægelser som 'Me Too' og 'Times Up' med kvinderettigheder i højsædet, har lagt op til, er der udsigt til en følelsesladet og ikke mindst vedkommende debat om kvinders reproduktive rettigheder i Irland.

1.1 Problemformulering

I min læsning af artikler om emnet 'abort' i Irland, er der opstået en interesse for omtalen heraf i de irske aviser. Ud fra min undren har jeg formuleret følgende problemformulering, som dette speciale ønsker at finde svar på:

Hvordan behandler de to irske aviser, Irish Press og Sunday Independent abort i årene 1966-1984? Hvordan italesættes abort og hvilken rolle spiller den irske historie i forbindelse med de anvendte argumenter for og imod abort?

For at åbne op for samt give overblik over analysen har jeg udformet følgende underspørgsmål:

Hvilken rolle har kvinden i det irske samfund og kommer denne rolle til udtryk i måden hvorpå abort og abortsøgende kvinder omtales i de irske aviser?

Hvilken rolle spiller den katolske kirkes status i samfundet i forbindelse med diskurserne på abortområdet?

Jeg vil i analysen først og fremmest søge at finde svar på den overordnede problemformulering, og vil i den forbindelse løbende tage stilling de to underspørgsmål for at holde fokus på de aspekter i den irske abortlovgivning, som jeg fra begyndelsen har fundet interessante samt for at skabe en rød tråd i projektet.

⁶ Independent. "Ireland abortion referendum". Konsuleret 14/5-2018.

<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/ireland-abortion-referendum-live-updates-repeal-eighth-amendment-vote-latest-poll-a8334956.html>

⁷ Ibid.

1.2 Afgrænsning

Helt grundlæggende ligger der i en undersøgelse af abort en undersøgelse af køn, hvilket dette speciale naturligvis tager højde for i behandlingen af kilderne i analysen. Kønsaspektet er dog inddraget som en gennemgående underliggende tematik for at holde fokus på analysen af avisernes omtale og italesættelse af abort. Analysen indeholder flere kapitler, der i særdeleshed undersøger kønsaspektet i debatten, herunder i forbindelse med analysen af den patriarkalske familiekonstruktion, italesættelsen af kvinden som nationalsymbol samt den manglende omtale af mændene, der har gjort de abortsøgende kvinder gravide, men det er væsentligt at pointere, at det primære fokus er på avisernes konstruktionen af diskurs i forbindelse med abort, og altså ikke køn.

Temaet for nærværende speciale er omtalen af abort i irske aviser. Afsættet er en diskursteoretisk analyse af emnet abort med hovedfokus på de to irske aviser *Irish Press* og *Sunday Independent*. Udover de to irske avisers omtale af abort, vil de to danske aviser *Politikens* og *Kristeligt Dagblads* omtale af abort i forbindelse med Irland inddrages for at give en komparativ vinkel på analysen. Tidsmæssigt er specialets undersøgelse afgrænset fra d. 1/1 1966 til d. 31/12 1984. Perioden er valgt ud fra et ønske om at inddrage debatten i de irske aviser frem mod liberaliseringen af Englands abortlovgivning i 1967. Den nye liberaliserede abortlov i England betød i praksis, at enhver EU-borger kunne få foretaget en abort i England frem til 24. uge af graviditeten i tilfælde af fare for kvindens liv og fysiske eller mentale helbred, samt ved risiko for fysiske eller mentale handicap hos fosteret.⁸ I praksis betød dette fri adgang til abort frem til 12. uge og begrænset adgang til abort fra 12. til 24. uge. Der inddrages artikler frem til d. 31/12 1984,⁹ idet jeg er interesseret i debatten frem mod Irlands folkeafstemning og deraf vedtagelse af the Eighth Amendment i 1983, der ligestiller fosterets ret til liv med moderens, samt den umiddelbart efterfølgende diskussion.¹⁰ Den tidsmæssige afgrænsning er også lavet ud fra et ønske om at undgå den største abort-sag i Irland, *The X case*, fra 1991, idet størstedelen af forskningen på området omhandler denne samt at jeg med dette speciale ønsker at undersøge den generelle konstruktion af diskurs vedrørende abort i aviserne og ikke omtalen af abort i forbindelse med en speciel sag.¹¹

⁸ Legislation UK. Konsuleret 16/2 2018. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/87/section/1>

⁹ Herunder også læserbreve og andre indlæg i aviserne, der vedrører abortdebatten

¹⁰ Repealeight. Konsuleret 16/2 2018. <https://www.repealeight.ie/background-to-eighth-amendment/>

¹¹ *The X case* er navnet på en sag om en 14-årig pige, der i 1991 blev voldtaget af en ven af familien og blev gravid. Det kom efterfølgende frem, at samme mand havde krænket hende seksuelt gennem to år. Den 14-årige pige og hendes forældre meldte voldtægten til politiet, hvorefter de i januar 1992 rejste til England for at få foretaget en planlagt abort. Inden aborten nåede at blive udført, fik pigen og forældrene, med henvisning til the Eighth Amendment, forbud mod udrejse og tog hjem fra England med det samme. I den efterfølgende retssag, kom det frem, at pigen var selvmordstruet, hvilket ifølge dommeren, ikke var grund nok til at lade hende få en abort og d. 17. februar 1992 fik pigen udrejseforbud i 9 måneder. Dommen satte gang i demonstrationer fra både pro-choice- og pro-life-grupperinger. D. 5. marts 1992 ophævede retten pigens udrejseforbud, hvorefter hun rejste til England og fik foretaget en abort.

Udover at indbefatte to vigtige datoer i hhv. den britiske og irske aborthistorie, er Danmarks lov om fri abort fra 1973 også indlejret i tidsafgrænsningen. Selvom specialets fokus er på de irske avisers omtale af abort, er det også vedkommende at undersøge hvordan et sekulariseret land som Danmark forholdt sig til Irlands abortlovgivning og -debat. Idet Danmark ikke er bundet sammen med en religion på samme måde som Irland samt at Danmark i 1973 fik fri abort, er det interessant at undersøge den danske diskurs om abort i Irland. Derfor vil specialet også indeholde en mindre undersøgelse af de danske aviser, herunder særligt *Politikens* og *Kristeligt Dagblads* omtale af Irland i forbindelse med abort.

Idet *Irish Press* og *Sunday Independent* tilsammen havde 4261 hits i søgningen 'abortion' i årene 1966-1984 op imod næsten 70 andre irske aviser, der tilsammen havde 8451 hits, valgte jeg at fokusere på *Irish Press* og *Sunday Independent*, for at have et fast standpunkt og for kunne gå i dybden med netop disse to aviser samt deres historie og grundlag for at skrive og bringe de historier, som de gjorde. Begge irske aviser var på dette tidspunkt landsdækkende og dermed velkendte aviser med store oplag, og for at kunne sammenligne diskurserne med de danske diskurser, har jeg udvalgt *Politiken* og *Kristeligt Dagblad* som de danske pendanter til *Irish Press* og *Sunday Independent*.¹² Det har været vigtigt for mig at finde aviser, både irske og danske, som var landsdækkende og blev læst af flest i perioden 1966-1984, for at få det bredest mulige perspektiv. I min søgning efter danske artikler omhandlende Irland og abort, blev jeg overrasket over mængden af artikler fra forskellige lokalaviser herunder eksempelvis *Løgstør Avis*, *Amtsavisen Randers* og *Skive Folkeblad*. Disse artikler vil blive inddraget i det omfang, de kan belyse den danske omtale af Irland i forbindelse med abort. Jeg ville gerne udelukkende have fokuseret på *Politiken* og *Kristeligt Dagblad*, men idet de kun har skrevet hhv. otte og ni artikler, der nævner Irland i forbindelse med abort i årene 1966-1984, har jeg også valgt at inddrage andre danske aviser, herunder særligt *Information*, der i årene 1966-1984 skrev seks artikler om Irland i forbindelse med abort.

1.3 Specialets disposition

Det samlede speciale består af 10 kapitler, hvor jeg i det første kapitel indkredser projektets rammer og problemfelt, samt argumentere for mine valg i forbindelse med afgrænsning af problemfelt. Jeg vil i de følgende to kapitler gennemgå og argumentere for de metodiske og teoretiske valg, jeg har taget, der danner grundlaget for analysen af problemstillingen. Herefter følger en præsentation af det anvendte kildemateriale samt de for specialet centrale aviser. Efter præsentationen af kildematerialet vil en forskningsdiskussion følge, hvor den anvendte forskning vil blive diskuteret med henblik på at argumentere for placeringen af specialet i spændingsfeltet mellem den allerede eksisterende forskning. Kapitel 7 er en udfoldelse af den irske historie, der skal danne et grundlag for forståelsen af problemstillingerne i det irske samfund, der er relevante i forbindelse med abort. Kapitel 8 består af analysen af specialets problemformulering, hvor jeg bl.a. vil komme ind på nationalistiske diskurser, diskurser vedrørende fosterets/moderens rettigheder samt de faste vendinger, der anvendtes i

¹² Se kap. 2.1 for tanker omkring komparativ analyse som metode i forbindelse med dette speciale

italesættelsen af abort i 1966-1984. I konklusionen samler og diskuterer jeg trådene fra analysen og svarer på baggrund heraf på problemformuleringen. Specialet rundes af med en perspektivering, hvor jeg vil fremhæve nutidige problemstillinger og give forslag til videre undersøgelse ud fra specialets analyse. Jeg har samlet mine kilder og den anvendte litteratur i en kilde- og litteraturliste, der først og fremmest er opdelt efter form dvs. i kilder, internetsider og litteratur, og dernæst alfabetisk. Til slut har jeg vedhæftet et bilag, der viser hhv. Danmarks og Irlands demografiske udvikling fra 1966-1984, som jeg vil henvise til i analyseafsnittet om demografien i Irland.

2 Metode

2.1 Komparativ analyse

Som det tidligere er nævnt, vil specialets fokus være på de irske avisers behandling af emnet abort, med inddragelse af danske avisers omtale af og eventuelle debat om den irske holdning til abort og den irske abortlovgivning. Det er vigtigt at gøre klart, at der er problematikker forbundet med at lave en komparativ analyse mellem et lands avisers italesætte af sin egen abortlovgivning samt hvordan et andet land omtaler denne. Dette har jeg først og fremmest været opmærksom på i forbindelse med udvælgelsen af aviser, hvor jeg har valgt de danske aviser, der hver især er det bedst mulige modstykke til de irske aviser, der danner grundlaget for analysen. Grundet et ønske om at gå i dybden med så mange aspekter i den irske abortdebat som muligt, fungerer den danske omtale af Irlands abortlovgivning både som en komparativ analyse og en perspektivering. En snorlige komparativ analyse ville bestå af en sammenligning af danske avisers omtale af abortlovgivningen i Danmark frem mod loven om fri abort i 1973 sat op imod de irske avisers omtale af loven om fosterets ukrænkelige ret til liv i 1983, men idet dette speciale udelukkende ønsker at fokusere på den irske og ikke danske abortlovgivning, er en sådan komparativ analyse ikke relevant.

Man kan måske spørge sig selv om, om det virkelig er nødvendigt at foretage komparative analyser i den tid vi lever i, hvor globaliseringen har gjort verden mindre, og al viden og oplysning lettere tilgængelig, og derved også viden om eksempelvis andre landes abortlovgivning. Er det ikke nok at vide hvordan det er i Irland eksempelvis? Jeg mener, at den komparative analyse ved at gå i dybden med eksempelvis som her en abortdebat, kan bidrage med en dybere forståelse for både det irske, men bestemt også ens eget samfund, i dette tilfælde Danmark, idet den komparative analyse kan fungere som en øjenåbner. For historikere, der i deres projekter arbejder med årsagssammenhænge, er komparative studier vedkommende.¹³ Selvom dette speciale ikke indeholder en konkret komparativ analyse, er det min vurdering, at de komparative træk i analysen kan bidrage med en distancering fra den danske abortdebat og -lovgivning, fra 'min egen historie'. Den tyske historiker Jürgen Kocka (f. 1941) anvender begrebet 'verfremdung', at man i lyset af observerbare alternativer ser sin egen historie anderledes, og derved får en øjenåbnende effekt, der skaber bredere forståelse og viden om emnet.¹⁴ Særligt i min researchfase har den komparative tilgang hjulpet mig med at få øjnene op for andre spørgsmål end de, jeg ellers ville have stillet, fordi de ved første øjenkast var fraværende i hhv. enten den irske eller danske debat. Det har været med til at åbne op for nogle aspekter af debatten, som jeg ellers ville have negligeret.

Det er vigtigt at pointere, at de irske avisers omtale af abort, er dette speciales primære omdrejningspunkt, og at de danske avisers omtale af den irske abortlovgivning samt -debat, er inddraget i det omfang, at de kan bidrage med en relevant vinkel til analysen.

¹³ Jürgen Kocka, "Comparison and Beyond", *History and Theory* vol. 42, no. 1 (2003): p. 40

¹⁴ Ibid. p. 41

3 Teori

Jeg vil i de kommende afsnit gennemgå det teoretiske grundlag, der er styrende for min undersøgelse af italesættelsen af den irske abortlovgivning. Jeg vil, som problemformuleringen måske røber med ordvalget 'italesættelse', anvende diskursteori som den bærende. Idet jeg i min analyse læner mig op ad Michel Foucaults (f. 1926) diskursteoretiske tilgang, vil det diskursteoretiske afsnit tage udgangspunkt i denne samt nogle af Foucaults nøglebegreber. Jeg anvender dog diskursbegrebet i en bredere forstand og har derfor orienteret mig bredt i de diskursive tilgange for at være i stand til at udvælge de for analysen væsentlige diskursdefinitioner og -begreber.

3.1 Diskursteori

Av og til tenker jeg at en diskurs er som en såpeboble. Den blir skapt av pust i såpevann, - og svever tilsynelatende mer eller mindre vilkårlig rundt i rommet. Den kommer til syne både som seg selv, og som en speiling av rommets lys, farger og bevegelser. I forsøket på å gripe den løser den seg opp og forsvinner. Det eneste som er tilbake er minnet om såpeboblen, litt fuktighet på fingrene og smak av såpe i munnen. Så står jeg spørrende tilbake; "Ødela jeg denne diskursen – eller ble jeg en del av den, idet den forandret seg?"¹⁵

Sådan beskriver Torill Strand fra Pædagogisk Forskningsinstitut i Oslo meget poetisk diskurs. Som noget, der vilkårligt svæver rundt i rummet, men som er svært at lokalisere. Noget, der tager form og farve af omgivelserne omkring sig, men samtidig også giver form og farve til omgivelserne. Noget, som i forsøget på at gribe fast om det, forsvinder og lader én stå tilbage med følelsen af at være en del af en forandringsproces. Diskursbegrebet er flyvende og diffust, og dermed giver det for dette speciale mening at blande tilgangene for at gøre brug af de forskellige redskaber, som de forskellige tilgange kan bidrage med. For overordnet at gøre diskursbegrebet mere håndgribeligt, tages der udgangspunkt i Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips definition af diskurs som, "en bestemt måde at tale om og forstå verden (eller et udsnit af verden) på."¹⁶

Diskursanalyse er forskning i kommunikation, kultur og samfund, og spænder vidt mellem de forskellige videnskaber. Diskursanalysen er en disciplin, hvor der er plads til tværfaglighed, og er derfor oplagt i forbindelse med dette speciales undersøgelse, der arbejder i spændingsfeltet mellem humaniora og samfundsvidenskab. I min optik er det lige netop her, i dette spændingsfelt, at historie hører til og kan bidrage med noget anderledes end rene hhv. humanistiske og samfundsvidenskabelige analyser kan. At analysere diskursen i sprogbruget i

¹⁵ Torill Strand, anmeldelse af *Diskursanalyse som teori og metode*, af Marianne Jørgensen og Louise Phillips, *Nyhedsbrev*, 27. Centre for Qualitative Research, Aarhus: Aarhus Universitet

¹⁶ Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips, *Diskursanalyse som teori og metode* (Roskilde: Roskilde Universitetsforlag, 1999, 2013), p. 9

en samfundsmæssig og historisk kontekst skaber dette spændingsfelt, hvor aspekter fra både humaniora og samfundsvidenskab indgår. Diskurs er ikke én ting, og det er måske lige netop derfor, den spænder vidt mellem de forskellige videnskaber. Diskursanalysen er som en vifte af tilgange, der deler en række fælles træk, både teori- og metodemæssigt og samtidig adskiller sig fra hinanden i samme aspekter.¹⁷ Den diskursanalytiske tilgang, som jeg vil anvende i dette speciale, tager afsæt i et poststrukturalistisk dogme: at den sociale verden er konstrueret af diskurser, der aldrig er fastlåste grundet sprogets ustabilitet og at diskurser aldrig er lukkede enheder, men at de omformes i kontakten med andre diskurser.¹⁸

Når der tales om diskurs, er Michel Foucault helt central, og derfor vil jeg i min diskursteoretiske tilgang komme omkring flere af Foucaults nøglebegreber herunder hans magtbegreb og begrebet om social praksis. Grunden til, at Foucault inddrages, er ikke fordi fokus udelukkende er på Foucaults tilgang til diskurs, men fordi Foucault var den første, der for alvor satte diskursanalyse på dagsordenen, og dermed den, som de senere diskursteoretikere kommenterer, kritiserer og citerer, og ikke mindst tager udgangspunkt i.¹⁹

4.1.1 Diskursive magtkampe

Det overordnede paradigme i forbindelse med den udvalgte tilgang er, at sproget aldrig blot er en afspejling af en allerede eksisterende virkelighed, men altid er en konstruktion, som vedligeholdes og forandres i diskursive praksisser, hvor sproget, så at sige, sættes i spil.²⁰ Hos de udvalgte teorier, ses sproget som en konstituerende kraft, der søger at give betydning til verden eller dele af verden.²¹ For at undersøge den magt, der er på spil i forbindelse med sproget, anvender jeg den opfattelse af magt som Foucaults diskursteoretiske tilgang er grundlæggeren af; at magt er produktiv snarere end en tvangskraft.²²

I forbindelse med magt er det oplagt at redegøre for den rolle som subjektet spiller i forbindelse med diskurs. Subjektet skaber ikke diskursen, men diskursen skaber subjektets position at tale ud fra.²³ Denne positionering af subjektet er aldrig absolut, men konstant skiftende mellem forskellige situationer, hvor subjektet sættes i relation til andre individer.²⁴ Det betyder, at diskursen aftegner nogle positioner for subjektet at tale ud fra i forskellige situationer. Ordet 'subjekt' (*subject to*) betyder underkastet andre via kontrol og afhængighed, og antyder en

¹⁷ Louise Phillips, "12. Diskursanalyse", i *Kvalitative metoder, en grundbog*, red. Svend Brinkmann og Lene Tanggaard (København: Hans Reitzels Forlag, 2010), p. 263

¹⁸ Jørgensen og Phillips, p. 21

¹⁹ Ibid. p. 21 – Dette gælder eksempelvis Ernesto Laclau og Chantal Mouffe, der i deres tilgang til diskurs går i Foucaults fodspor og konvergere i et syn på diskurser som konstituerende kræfter i konstruktionen af virkeligheden

²⁰ Jørgensen og Phillips, *Diskursanalyse som teori og metode*, p. 21

²¹ Phillips, "12. Diskursanalyse", p. 265

²² Ibid. p. 269

²³ Dag Heede, *Det tomme menneske: introduktion til Michel Foucault* (København: Museum Tusculanums Forlag, 1992 (2. udg. 2002), p. 74

²⁴ Allan Dreyer Hansen, "Strukturalisme, poststrukturalisme og subjektets plads," i *Grus*, årg. 17, nr. 49 (1996): p. 90

magtform, der undertvinger (*subjugates*) og subjektiverer (*makes subject to*).²⁵ Magten subjektiverer, underkaster og genstandsgør altså individerne via sproget, men idet der foregår en konstant forskydning i over- og underordningsrelationerne mellem de enkelte diskurser, er subjektets position også i konstant forandring.²⁶

Magtbegrebet er også relevant i forbindelse med en undersøgelse af de dominansmønstre, der viser sig i sproget, når én social gruppe underlægges en anden.²⁷ Disse dominansmønstre ses i forsøget på at konstruere visse identiteter på bekostning af andre, men kan også handle om at fiksere et givet udtryk til et enkelt indhold og via sproget kæde disse sammen (eksempelvis at kæde demokrati sammen med markedsøkonomi).²⁸ I dette speciale er dominansmønstrene særligt væsentlige, idet abortdebatten hænger uløseligt sammen med en debat om både køn og religion, hvori de sociale grupper er skarpt definerede.

4.1.2 Magt og viden

Magt skal ikke udelukkende forstås som undertrykkende, men også som konstituerende i den forstand, at magten producerer diskurser og viden.²⁹ Det er i forbindelse med magt, at vores sociale omverden skabes og individer får forskellige karakteristika og relationer til hinanden.³⁰ 'Kvinde' kan eksempelvis ikke tænkes uden 'mand', ligesom 'mand' ikke kan tænkes uden 'kvinde'. Der åbnes altså op for et studie i både dominans og samarbejde, og det er op til forskeren at undersøge, om modsætningen mellem kønnene (i dette tilfælde) er konstrueret i en bestemt hensigt, og i den forbindelse, hvilken hensigt.³¹

Foucault kan bidrage til at kaste lys over videnskabens rolle i udviklingen af det moderne samfund. Foucault peger på en alliance mellem politikerne og videnskaben som institution, og udfolder i essayet *Nietzsche, Genealogy, History* fra 1971 begrebet 'bio-politik', hvor biologi og historie knyttes sammen, for i dette tilfælde at søge magt over reproduktionen i den irske befolkning.³² Viden kædet sammen med magt, "(...)not only assumes the authority of "the truth" but has the power to *make itself true*."³³ Al viden, der gør sig gældende i 'den virkelige verden' og skaber en effekt, bliver 'ægte' og får dermed magt. Viden der engang har været anvendt til at regulere folks adfærd medfører en bundethed, regulering og disciplinering af sociale praksisser.³⁴ Der har altid fundet aborter sted, eksempelvis, men 'abortsøgende kvinder' som et specielt socialt subjekt er *produceret* af sproget inden for moralske, juridiske,

²⁵ Jørgensen og Phillips, *Diskursanalyse som teori og metode*, p. 23

²⁶ Hansen, "Strukturalisme, poststrukturalisme og subjektets plads," p. 105

²⁷ Phillips, "12. Diskursanalyse", p. 269

²⁸ Hansen, "Strukturalisme, poststrukturalisme og subjektets plads," p. 105

²⁹ Ibid. p. 267

³⁰ Jørgensen og Phillips, *Diskursanalyse som teori og metode*, p. 23

³¹ Ida Blom, "Kjønn som analysekategori i historisk forskning", i *Køn i historien*, red. Agnes S. Arnórsdóttir og Jens A. Krasilnikoff (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2004), p. 26

³² Kari Melby og Bente Rosenbeck, "Reproduksjon som fortolkningsramme for de nordiske velferdsstater: Foucault møter Giddens", i *Tidsskrift for kjønnsforskning*, årg. 33, nr. 1-2 (2009): p. 30

³³ Stuart Hall, "Foucault: Power, Knowledge and Discourse", i *Representation: cultural representations and signifying practices*, (London: Sage, 1997), p. 76

³⁴ Ibid. p. 76

medicinske og psykiatriske diskurser, praksisser og institutionelle apparater i begyndelsen/midten af det 19. århundrede.³⁵ For at blive ved aborten som eksempel, er det blevet et begreb med egne institutioner (abortklinikker), særlige subjekter (abortsøgende kvinder) og særlige praksisser (abortturisme). Idet magt altid er knyttet sammen med viden, kan abort ikke tænkes uden studier i eksempelvis medicin og gynækologi. I kraft af, at viden konstrueres diskursivt, hænger magt, viden og diskurs uløseligt sammen i Foucaults diskursanalytiske tilgang.³⁶

4.1.3 Diskurs og social praksis

Ligesom diskurs, er magt, ifølge Foucault, ikke noget, der tilhører bestemte individer, staten eller grupper med bestemte interesser, men er spredt over forskellige sociale praksisser. I analysen vil abort ses som en social praksis, hvori der foregår diskursive kampe om at tilskrive abort sandhed og betydning. At abort ses som en social praksis henviser til grundantagelsen om, at udsagn er begivenheder, der skaber det, de taler om, ved at italesætte det på en bestemt måde. Denne grundantagelse er en af de bærende hos Foucault, der mener, at udsagn ændrer sig efter den kontekst, hvori den tales om.³⁷ Betydningen af ordet abort skifter således alt efter om det tales om i forbindelse med individets rettigheder, kvindens eller barnets eller om man taler om abort som noget, der har indflydelse på et nationalt plan, eksempelvis for moralen i befolkningen eller befolkningens størrelse.³⁸ Hermed ikke sagt, at abort ikke eksisterer uden om talen om den, men pointen kan illustreres ved at pointere, at jeg allerede selv italesætter den, ved at anvende ordet 'abort' frem for eksempelvis 'fosterdrab'. Praksissen skifter betydning gennem mit valg af navn.

Flere steder i abortdebatten er jeg stødt på samme argumentation på begge sider af debatten, hvilket kan undersøges ud fra måden hvorpå Foucault i 1994 beskrev diskurser: "Man må ikke forestille sig en diskursens verden opdelt i tilladt og udelukket diskurs, herskende og behersket diskurs; men som en mangfoldighed af diskursive elementer, som kan spille ind i forskellige strategier."³⁹ Analysen af de diskursive kampe om at tilskrive fænomenet abort betydning, er altså ikke sort/hvid, og der anvendes ikke udelukkende forskellige diskurser på hver side af debatten. Det er vigtigt at pointere, at de diskursive kampe ikke udelukkende skal forstås som 'en kamp om ord', men også som sociale processer, hvori der søges at enten fastholde eller regulere den sociale verden ved at give den en bestemt betydning samt at etablere en bestemt sandhed om den.⁴⁰

³⁵ Ibid. p. 74

³⁶ Phillips, "12. Diskursanalyse", p. 267

³⁷ Sniff Andersen Nexø og Lene Koch, "Diskursanalyse – et særligt blik på verden", i *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab*, red. Lene Koch og Signild Vallgård (København: Munksgaard Danmark, 2003), p. 71

³⁸ Sniff Andersen Nexø, *Det rette valg: Dansk abortpolitik i 1930'erne og 1970'erne* (København: Københavns Universitet, 2005), p. 29

³⁹ Michel Foucault, *Viljen til viden. Seksualitetens historie 1*. (Frederiksberg: Det lille forlag, 1994), p. 106

⁴⁰ Phillips, "12. Diskursanalyse", p. 267

5 Kildepræsentation

5.1 Irske aviser 1967-1984

Specialets undersøgelser er udarbejdet med afsæt i flere forskellige typer kildemateriale. Det primære kildemateriale består af artikler fra de to irske aviser *Irish Press* og *Sunday Independent*. Kildematerialet består både af artikler, læserbreve, debatindlæg, beretninger og kortere notitser. Det kommende kapitel er først og fremmest en præsentation af de anvendte kilder, men indeholder også en detaljeret præsentation af de udvalgte aviser og deres baggrundshistorier. Ud over at præsentere de to irske aviser og de dertilhørende kilder, indeholder kapitlet også en præsentation af de danske kilder, jeg vil anvende samt en kortere præsentation af de to aviser, *Politiken* og *Kristeligt Dagblad*, hvori de anvendte danske kilder er bragt.

5.1.1 Kilder fra irske aviser

De anvendte kilder fra *Irish Press* og *Sunday Independent* består af tilsammen ca. 150 artikler, læserbreve, debatindlæg og små notitser, heraf er ca. 100 kilder fra *Irish Times* og 50 kilder fra *Sunday Independent*. Både *Irish Press* og *Sunday Independent* ligger digitalt på Irish New Archive fra første udgivelse til sidste nye udgivelse, og derfor har jeg udelukkende anvendt kilderne i digital form. Jeg søgte i begyndelsen på søgeordet 'abortion' i alle irske aviser i nyhedsarkivet i årene 1966-1984. Dette gav over 10.000 hits, og jeg besluttede mig for at kigge de første 20-30 artikler igennem og derfra specificere min søgning. Der tegnede sig hurtigt et billede af, at *Irish Press* og *Sunday Independent* var de to aviser, der skrev mest om abort, og derfor afgrænsede jeg søgningen til disse to aviser. Artiklerne, der kom frem, var præget af, at der i slut 1960'erne forekom mange spontane aborter hos husdyr som heste, får og køer, hvorfor søgningen endnu en gang måtte afgrænses til at undgå ordene 'cattle', 'horses' og 'sheep'.⁴¹ Ved denne søgning dukkede der 4595 hits op. Jeg gennemgik i begyndelsen artiklerne fra en ende af, fra de tidligste i 1966 og fremefter, og hentede alle relevante artikler ned som PDF-filer. Det gik dog hurtigt op for mig, at denne metode var for tidskrævende, og jeg besluttede mig for at søge mere specifikt ud fra de emner, der allerede havde fanget min interesse i de ca. 200 artikler, jeg havde gennemgået systematisk. Derfor søgte jeg efterfølgende på ord som 'Floodgates' og 'Human Rights' i forbindelse med 'Abortion', hvilket har givet specifikke, brugbare hits i forhold til mine nedslagspunkter i analysen.

Fra 1966 og frem til ca. 1970 drejer stort set alle indlæggene i debatten sig om den engelske Abortion Act af 1967, og alle indlæggene og artiklerne forholder sig udelukkende kritiske overfor den nye abortlovgivning i England. Dette hænger sammen med, at størstedelen af artiklerne fra *Sunday Independent* der omhandlede abort fra 1966-1970 er skrevet af Jim Nicoll,

⁴¹ Jeg bliver nødt til at knytte en kommentar til dette i forbindelse med debatten om fjernelsen af the Eighth Amendment, der er i fuld gang frem mod folkeafstemningen d. 25/5-2018. En af de fremtrædende "ja til fjernelse af the Eighth Amendment"-kampagner består af et billede af en kvinde med køer i baggrunden og sloganet er, "I'm an Irish dairy farmer and the fact that my cows are allowed an abortion but women aren't means I'll be voting to repeal the 8th."

der var *Sunday Independents* korrespondent i London i denne periode. Da min søgning nærmer sig begyndelsen af 1970'erne dukker en brevkasse af den irske sociolog Brenda Maguire hyppigt op, og bliver en central stemme i abortdebatten i *Sunday Independent*. Brenda Maguire er stærkt imod abort, og det kommer i høj grad til udtryk i hendes svar til læsernes spørgsmål. I et af svarene skriver Maguire i dagbogsformat, som om hun var et foster. Hun skriver bl.a. "October 9: Today my life began. I am to be a girl with blue eyes and blonde hair (...) October 27: My first word shall be Mamma" og senere: "December 31: Today my mom killed me."⁴²

Op gennem 1970'erne består kilderne primært af læserbreve og kortere artikler om abort rundt omkring i verden herunder med et stadigt fokus på Englands abortlovgivning. Udover England, skrives der også om bl.a. Chiles, Singapores, Islands, Belgiens, Østrigs, Japans, flere Østeuropæiske landes samt Frankrigs abortlovgivning i særdeleshed.⁴³ Derudover skrives der en del notitser om abort-marcher rundt omkring i den vestlige verden.⁴⁴ Notitserne er som regel 5-10 linjer, der kort nævner, at der er en anti-abort march i eksempelvis Manchester, eller at lovgivningen i eksempelvis Frankrig er blevet ændret. I 1971 bragtes der en fire-linjers notits om en pro-choice abortmarch i München, men derudover er de omtalte abortmarcher pro-life.⁴⁵

Læserbrevene er som oftest meget skarpe i måden hvorpå de omtaler abort i forhold til artiklerne, eksempelvis taler en irsk kvinde, Frances Clarke, om "(...) an anti-life mentality"⁴⁶ hvorimod en artikel af journalisten Liam Nolan kort tid forinden, italesætter den stigende efterspørgsel af abort blandt irske kvinder, i en omend ikke helt, men i højere grad end læserbrevene, neutral tone.⁴⁷

Op gennem 1970'erne bliver abortdebatten, herunder både artikler, læserbreve og debatindlæg, også præget af diskussion vedrørende prævention og skilsmisse. Både *Irish Press* og *Sunday Independent* har stort fokus på prævention og skilsmisse, og begge aviser italesætter en frygt for, at en liberalisering på præventions- og/eller skilsmisseområdet vil føre til en dominoeffekt, der i sidste ende vil gøre abort lovligt og frit tilgængeligt. Derfor er artiklerne gennemsyrede af en modstand imod prævention, skilsmisse og i særdeleshed abort. I 1984 bringes der dog en portrætartikel med Anne Connolly, der er grundlægger af *Well Woman Centre* i Dublin, der arbejder med seksualoplysning herunder bl.a. præventions- og

⁴² Sunday Independent 31/12-1972. p. 17: Brenda Maguire – *I'm getting rid of my baby*

⁴³ Irish Press 23/12-1969. p. 7: *Abortions plan for Chile*, Irish Press 30/12-1969. p. 5: *Singapore legalises abortion*, Irish Press 25/3-1971. p. 7: *Iceland started trend to legalise abortion*, Irish Press 24/1-1973. p. 5: *Abortion furor in Belgium*, Irish Press 20/3-1973. p. 6: *Abortion row in Austria*, Irish Press 29/11-1973. p. 8: *Abortion in Japan*, Irish Press 7/6-1971. p. 9: *Abortion and the Iron Curtain*, Irish Press 1/11-1974. p. 5: *France to make abortion legal?*

De andre lande nævnes hver især i en eller to artikler, hvorimod debatten om den franske abortlovgivning i højere grad eksponeres og diskuteres.

⁴⁴ Irish Press 6/4-1972. p. 10: *Abortion*

⁴⁵ Betegnelserne pro-life og pro-choice anvendes om holdningen til abort. Hvis man er pro-life, er man for livets ukrænkelighed og dermed imod abort, hvorimod man er for abort, hvis man er for frit valg og dermed pro-choice

⁴⁶ Irish Press 19/4-1972. p. 10: *Abortion*

⁴⁷ Irish Press 5/4-1972. p. 6: *Abortion*

abotrådgivning. Artiklen beskriver Connolly som en smilende og lys person, og citerer hende for at takke hendes modstandere på pro-life-siden for at øge opmærksomheden på *Well Woman centrene*, og dermed indirekte henvise kvinder til hendes organisation. Denne artikel skiller sig ud fra mængden af pro-life-artikler ved for første gang at portrættere en pro-choice aktivist.

5.1.2 Irish Press

Grundlæggeren af *Irish Press*, Eamon De Valera (f. 1882), er lig med *Irish Press* og omvendt, og derfor er hans historie en vigtig del af avisens.⁴⁸ Formålet med *Irish Press* var ifølge de Valera, "To give the truth in the news, that will be the chief aim of *the Irish Press*. *The Irish Press* will be a truthful journal and a good newspaper."⁴⁹ Første publicering var d. 5. september 1931, og avisen er, ligesom de mange andre aviser, en indføring i sociale og politiske relevante problematikker og nyheder.⁵⁰ Avisen havde et oplag på 200,000 i sin storhedstid, og udvidede redaktionen med udgivelserne *the Evening Press* og *Sunday Press*.⁵¹ Avisens tidlige succes varede dog ikke ved, og *Irish Press* måtte lukke i foråret 1995 med tab af 600 arbejdspladser og et større millionunderskud.⁵²

De Valera er en af Irlands mest kendte politikere gennem tiden idet han er den længst siddende Taoiseach,⁵³ og var aktiv i forbindelse med genindførslen af det irske sprog som nationalsprog, og Irlands løsrivelse fra England allerede fra 1913.⁵⁴ I forbindelse med den anti-britiske Påskeopstand i 1916,⁵⁵ blev De Valera anholdt af det britiske politi som den sidste overgivne, hvilket han blev kendt og respekteret for.⁵⁶ Han blev formand for det revolutionære parti *Sinn Féin*, der betyder 'Os Selv' eller 'Os Alene', i 1917, og De Valera tilskrives en del af den store succes partiet havde ved valget 1918, hvor de vandt tre fjerdedele af de irske valgkredse.⁵⁷ De Valera var efter den britiske anholdelse i eksil i USA, men vendte tilbage til Irland kort før våbenhvilen i Den irske uafhængighedskrig i 1921.⁵⁸ De Valera deltog i forhandlingerne med England om Irlands løsrivelse, men stemte imod traktaten af 6. december 1921, fordi den indeholdt en troskabsed til den engelske trone, som De Valera ikke støttede op om.⁵⁹ Denne modstand holdt han fast i, hvilket resulterede i en fængsling i 1922 for deltagelse på modstandernes side i borgerkrigen.

⁴⁸ Irish News Archive – Newspapers: The Irish Press. Konsulteret 19/2 2018.

<https://www.irishnewsarchive.com/irish-press-newspaper-archive>

⁴⁹ Irish News Archive – Newspapers: The Irish Press

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ibid.

⁵² Irish News Archive – Newspapers: The Irish Press

⁵³ Irlands premierminister

⁵⁴ Britannica – Eamon de Valera. Konsulteret 19/2 2018. <https://www.britannica.com/biography/Eamon-de-Valera>

⁵⁵ Se kap. 7 for yderligere beskrivelse af Påskeopstanden

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Se kap. 7 for yderligere beskrivelse af Den irske uafhængighedskrig

⁵⁹ Ibid.

I 1926 dannede De Valera det republikanske oppositionsparti *Fianna Fáil*, der betyder 'Skæbnens Soldater', som fra 1932 frem til 2011 var landets dominerende parti.⁶⁰ De Valera var premierminister fra 1932-48, 1951-54 og igen fra 1957-59, hvorefter han var Irlands præsident fra 1959-73.⁶¹

5.1.3 Sunday Independent

Sunday Independent er søndagsudgaven af *Irish Independent*, der blev grundlagt på baggrund af en fusion mellem *the Daily Nation*, der var ejet af Tim Healy (f. 1855) og *Irish Daily Independent*, som William Martin Murphy (f. 1845) købte i 1901, for netop at fusionere med Tim Healys *Daily Nation*.⁶² Tim Healy var en af de ekstremt højre-orienterede og katolske medlemmer af det gamle *Irish Nationalist Party*, og han var den første General Guvernør i Den Irske Fristat.⁶³ *The Irish Independent* blev første gang publiceret 2. januar 1905.⁶⁴ Avisens forretningsstrategi var at bryde *Freeman's Journal's* monopol på det irske avismarked, hvilket blev opnået i løbet af få år ved bl.a. at sælge *the Irish Independent* til halv pris af *Freeman's Journal*.⁶⁵ *The Irish Independent* nøjedes ikke med at udfordre *Freeman's Journal's* monopol på det irske avismarked, men opkøbte avisen i 1924, og bar i årtier herefter den berømte undertitel *Incorporating the Freeman's Journal*.⁶⁶ *The Irish Independent* er den dag i dag Irlands største avis som både omnibusavis og som webudgave, og er nu en hybrid mellem et ugeblad og tabloid.⁶⁷

Sunday Independent blev første gang publiceret d. 7. januar 1906, ca. et år efter første publicering af *the Irish Independent*, og adskilte sig fra moderavisen ved bl.a. at indeholde satiriske illustrationer, der gjorde grin med irsk kultur og politik, og den var altså en mindre alvorlig avis end *Irish Independent* var.⁶⁸ *Sunday Independent* havde fra januar til juni 2017 et oplag på 185,080 aviser, hvilket til sammenligning, er ca. dobbelt så mange som moderavisen *Irish Independent*, hvis oplag lå på 94,502 aviser.⁶⁹

Sunday Independent er politiske tilhængere af det konservative parti *Fianna Fáil* og kritiske overfor *Sinn Féin* og alle former for væbnet opstand, herunder i særdeleshed *the Irish Republican Army (IRA)*, der var aktive både i forbindelse med Irlands uafhængighedskrig fra

⁶⁰ Den Store Danske – Eamon de Valera. Konsulteret 19/2 2018.

http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Storbritannien_og_Irland/Irland_efter_1921/Eamon_de_Valera

⁶¹ Britannica – Eamon de Valera

⁶² Irish News Archive – Newspapers: The Irish Independent. Konsulteret 20/2 2018.

<https://www.irishnewsarchive.com/irish-independent-newspaper-archive>

⁶³ P. Berresford Ellis, *A History of the Irish Working Class* (London: Victor Gollancz LTD, 1972), p. 268

⁶⁴ History Ireland – William Martin Murphy. Konsulteret 20/2-2018. <https://www.historyireland.com/20th-century-contemporary-history/william-martin-murphy-patriotic-entrepreneur-or-a-soulless-money-grubbing-tyrant/>

⁶⁵ Irish News Archive – Newspapers: The Irish Independent

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ News Brands Ireland – Circulation. Konsulteret 20/2-2018. <http://newsbrandsireland.ie/data-centre/circulation/>

England i 1919-1921 og senere hen i forbindelse med at forene den overvejende katolske Republik Irland med det overvejende protestantiske Nordirland.⁷⁰

5.2 Danske aviser 1967-1984

5.2.1 Kilder fra danske aviser

I min søgning på danske avisartikler om Irlands abortlovgivning, har jeg søgt i hhv. *Politikens* og *Kristeligt Dagblads* eget arkiv via deres hjemmesider, og derudover søgt i Statsbibliotekets mediesøgemaskine, Mediestream. Jeg arbejdede på samme måde som da jeg søgte i det irske nyhedsarkiv, og fandt hurtigt ud af, at størstedelen af de lokale aviser bragte de samme artikler med somme tider flere uger og måneder imellem. Derfor besluttede jeg mig for at søge specifikt efter kilder fra større dagblade som *Politiken*, *Kristeligt Dagblad*, *Information* og *Berlingske Tidende*, med egen redaktion og dermed egenproducerede artikler med én oprindelse. I min søgning på artikler om Irlands abortlovgivning i de fire aviser, slog *Politiken* og *Kristeligt Dagblad* ud med flest artikler om emnet, hhv. 10 og 6 artikler om den irske abortlovgivning. Den begrænsede mængde artikler betyder, at det er svært at lave en dybdegående analyse af de danske avisers generelle italesættelse af abortlovgivningen i Irland. Artiklerne fra *Politiken* og *Kristeligt Dagblad* giver dog et indblik i to forskellige holdninger til den irske abortlovgivning, og bidrager til at se den irske abortdebat fra en anden vinkel.

Kilderne består alle af længere, dybdegående artikler bragt fra slut 1970'erne frem til 1984. Det er tydeligt, at artiklerne er skrevet efter Danmark selv fik fri adgang til abort i 1973, hvorfor artiklerne i *Politiken* umiddelbart forholder sig kritisk og med en ironisk distance til Irlands konservative lovgivning på området. Overskrifterne taler sit eget tydelige sprog, "Irsk undertrykkelse", "Skilsmisse er en menneskeret" og "Dobbeltmoral giver højeste fødselstal", for blot at nævne et par stykker.⁷¹ Anderledes forholder *Kristeligt Dagblad* sig og tager i diskussionen vedrørende den irske abortlovgivning udgangspunkt i den katolske kirke og den kristne etik og moral. Jeg har valgt at inddrage artikler fra *Kristeligt Dagblad* idet avisen skiller sig ud fra den almene danske presse ved at vedkende sig en kristen grundessens, og har dermed en anden holdning til abort end den, der i hvert fald efter 1973 er den herskende i det danske samfund.

5.2.2 Politiken

Politiken blev grundlagt i 1884 af Viggo Hørup (f. 1841), Edvard Brandes (f. 1847) og Herman Bing (f. 1845), der alle tre var politikere og medlemmer af partiet *Venstre*.⁷² Omkring 1905 blev

⁷⁰ Britannica – Irish Republican Army. Konsuleret 18/5-2018. <https://www.britannica.com/topic/Irish-Republican-Army>

⁷¹ *Politiken* 14/3-1976. p. 10: *Opløftende og deprimerende.*, *Politiken* 9/10-1983. p. 5: Henrik Bach: *Skilsmisse er en menneskeret.*, *Politiken* 24/6-1979. p. 6: Gynther Adolphsen: *Dobbeltmoral giver højeste fødselstal.*

⁷² *Politiken* – Politikens historie. Konsuleret 6/3-2018. https://politiken.dk/om_politiken/art4733931/Politikens-historie

Politiken den første omnibusavis og dannede skole for den øvrige danske presse.⁷³ *Politiken* beskriver sig selv som uafhængig af politiske partier, organisationer, økonomiske interesser og enkeltpersoners indflydelse, og understreger, at denne uafhængighed gør de forholder sig objektivt og er troværdige i alt hvad de udgiver.⁷⁴ *Politiken* omtales dog som støtter af *Radikale Venstre* fra 1905, der har et budskab om at "Menneskerettigheder står over religion" hvilket påpeges i *De Danske aviser 1634-1989*, der er et opslagsværk over danske aviser. *Politikens* kerneområder er kultur, debat og samfund, og de arbejder med de tre begreber i forbindelse med både indland og udland. I 2008 var *Politikens* oplag på ca. 107.000 i hverdage og ca. 137.000 på søndage.⁷⁵

5.2.3 Kristeligt Dagblad

Kristeligt Dagblad sendte deres første avis ud 1. oktober 1896, i kølvandet på helvedesprædiken i Harbøre i 1893.⁷⁶ De kristne kredse følte sig misforståede og fejlagtigt gengivet i den københavnske presse, og behovet for en kristelig avis blev aktualiseret.⁷⁷ *Kristeligt Dagblad* blev i 1897 overtaget af *Indre Mission* som et aktieselskab, men blev i 1936 igen et selvstændigt og uafhængigt dagblad, der nu opprioriterede det daglige nyhedsstof og tilføjede et globalt perspektiv.⁷⁸ Formålet med *Kristeligt Dagblad* er at udgive et dagblad ledet og skrevet i den kristne ånd, men uden at være afhængig af nogen politiske partier, kirkelige organisationer eller bevægelser.⁷⁹ *Kristeligt Dagblad* beskriver, ligesom *Politiken*, deres uafhængighed som en forudsætning for den journalistiske kvalitet, objektivitet og troværdighed.⁸⁰ På trods af, at *Kristeligt Dagblad* er en politisk uafhængig avis, stemmer deres grundlag overens med det politiske parti *Kristendemokraterne*, som de på trods af partiets beskedne størrelse bruger meget spalteplass på. I 1983 havde *Kristeligt Dagblad* været i vækst siden 1976, og havde et oplag på 19.000 aviser.⁸¹

5.3 Kildekritik

Jeg vil i analysen af de irske og danske artikler om abort være opmærksom på avisernes historie, og undersøge hvilken indvirkning denne har på de bragte artikler. Jeg vil undersøge, om der kan spores en tendens for de artikler, der bringes i hhv. *Irish Press*, *Sunday Independent*,

⁷³ Jette D. Søllinge og Niels Thomsen, *De danske aviser 1634-1989, Bind 2 1848-1917* (Odense: Odense Universitetsforlag, 1989) p. 175

⁷⁴ *Politiken* – *Politikens* journalistik og etik. Konsulteret 29/3-2018.

https://politiken.dk/om_politiken/art5565827/Politikens-journalistik-og-etik

⁷⁵ *Politiken* – *Politiken* besvarer dine spørgsmål. Konsulteret 29/3-2018.

https://politiken.dk/om_politiken/art5585963/Politiken-besvarer-dine-sp%C3%B8rgsm%C3%A5l

⁷⁶ Sølling, Jette D. Og Niels Thomsen, *De danske aviser 1634-1989, Bind 2 1848-1917*, p. 195

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ *Kristeligt Dagblad* – Etske retningslinjer. Konsulteret 29/3-2018. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/etske-retningslinjer>

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ *Kristeligt Dagblad* – Historie. Konsulteret 29/3-2018. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kristeligt-dagblads-historie>

Politiken og *Kristeligt Dagblad*, for derved at koble de omtalte avisers historie sammen med deres udgivelser af artikler, læserbreve, notitser og debatindlæg.

Flere af artiklerne, læserbrevene, notitserne og debatindlæggene er uden ophavsmand, hvilket kan gøre det svært at spore præcist hvor artiklen oprindeligt kommer fra. Dette gør sig særligt gældende ved artiklerne bragt i de to irske aviser. Som historiker har jeg naturligvis altid afsenderen in mente, og ved artikler, læserbreve og debatindlæg uden afsender, vil jeg se avisen, hvori de er bragt som indirekte afsender og dermed anvende min baggrundsviden om avisernes historie i min kildekritik. Dette kan dog være problematisk idet artiklen kan være trykt i avisen for at give en anden vinkel til debatten, og i den forbindelse vil jeg vurdere mængden af artikler med samme indhold og budskab, og dermed konkludere på, om holdningen kan ses som en generel tendens eller blot en anden vinkel til debatten.

6 Forskningsdiskussion

Da jeg tidligere skrev projekt om internationale organisationers impact på abortlovgivningen i Irland, blev jeg klar over, at det var et forholdsvis uudforsket område, hvilket fik betydning for, at jeg igen i specialet valgte at fokusere på den irske abortlovgivning, dog med diskursanalytiske briller på. Da vinklen ændrede sig fra de internationale organisationers impact til et diskursanalytisk blik, ændrede mængden af tidligere forskning sig også. Jeg blev overrasket over, hvor mange, der i forvejen har skrevet om diskurs i forbindelse med abort, dog hovedsageligt i forbindelse med abort i andre lande end Irland. En anden ting, der overraskede mig, og satte nogle tanker i gang var, at alle de, der forskede i emnet var kvinder.

En tendens der har domineret forskningen om abort i Irland, er at tage udgangspunkt i *the X case*. Dette fordi det er den mest kontroversielle sag, der er set i forbindelse med abort i Irland og den, der mest iøjnefaldende sætter fokus på den dobbeltmoraliske tilgang til abort, der finder sted i Irland. *The X case* ligger dog, meget bevidst, uden for dette speciales afgrænsning, og det er dermed primært i den forbindelse, at dette speciale adskiller sig fra den allerede eksisterende forskning om abort i Irland.

Abort er som nævnt tidligere et mangefacetteret emne, men dét, der samler forskningen på området er, at det grundlæggende er forskning i køn. Derfor vil jeg indledningsvis give et kort indblik i den anvendte forskning i køn i historien, for derefter at gå videre med en diskussion af den allerede eksisterende forskning, der har relevans til dette speciales emne, 'abort i Irland'. I forhold til specialets genstandsfelt, er der tre typer forskning, som har været særlig væsentlig, nemlig forskningen i abort i Irland, abortdiskurs og Irlands historie. Derfor har jeg opdelt min forskningsdiskussion med udgangspunkt i disse tre tematikker, med en kort indførsel til kønsforskning som første afsnit. Det andet afsnit er en diskussion af den allerede eksisterende forskning om abort i Irland. I afsnittet gennemgår jeg de mange forskellige problemstillinger, der er forsket i, i forbindelse med Irlands abortlovgivning. Det tredje afsnit handler om den eksisterende forskning i emnet abortdiskurs, og i dette afsnit er blikket vendt ud i verden, og jeg vil diskutere forskning i abortdiskurs i bl.a. Australien og i Danmark. Det sidste afsnit handler om forskningen i Irlands historie, som er væsentlig i forhold til at kunne forstå det irske samfunds opbygning og traditioner. I dette afsnit er den katolske kirkes status i samfundet central, hvilket også ses i den anvendte forskning. Jeg vil løbende i alle tre afsnit, diskutere dette speciales position i forhold til den allerede eksisterende forskning samt fremhæve de aspekter hvori dette speciales tilgang til abort i Irland skiller sig ud.

6.1 Køn

I forbindelse med kønsaspektet, der er indlejret i en analyse af abort, har jeg primært vendt blikket mod antologien *Køn i historien* fra 2004 for at danne mig et overblik over kønsforskning som akademisk disciplin. Ida Bloms bidrag til antologien har titlen *Kjøn som analysekategori i historisk forskning*, og er en indførsel i kønsforskningen i historien og historien bag kønsforskning som anerkendt akademisk disciplin. Kapitlet har åbnet op for et perspektiv

omkring at bevægelser, der kæmper eksempelvis for kvinders rettigheder, kræver et studium af selvsamme emne. En diskussion om abort kan derfor kun finde sted, hvis nationale bevægelser kæmper enten for eller imod abort, og dermed gør et studie af emnet relevant og påkrævet. Blom peger på, at historieforskningen ændrede sig i 1970'erne fra kun at omhandle politiske og økonomiske studier, til at interessere sig for hverdagshistorie, socialhistorie, familiehistorie og mentalitetshistorie, hvor kønsaspektet spiller en central rolle. Blom argumenterer for, at kønsforskning er et centralt element i konstruktionen af ethvert samfund og at kvinders betydning både som objekter for og som handlende subjekter i historiske forandringer, er væsentlige for forståelsen af et hvilket som helst samfund. I forbindelse med analysen i dette speciale, kommer den eksisterende abortlovgivning i landet til at danne grundlag for en forståelse af det irske samfunds syn på kvinder historisk set, og vise versa.

6.2 Abort i Irland

I Pauline Jacksons forskning er omdrejningspunktet samfundsrelaterede problemstillinger i forbindelse med køn og reproduktivitet. Jeg har anvendt artiklen *Abortion Trials and Tribulations* fra 1987, hvor Jackson gennemgår abortens historie i Irland tilbage fra slut 1400-tallet frem til 1987. Jackson er den eneste af de anvendte forskere, og faktisk den eneste jeg i min undersøgelse er stødt på, der italesætter de illegale aborter, der har fundet sted i Irland. Artiklen gennemgår de forskellige retssager vedrørende illegale aborter samt omtalen af disse i pressen. Indenfor dette speciales tidsmæssige afgrænsning, har der ikke været nogen retssager på abortområdet, men idet jeg har observeret manglen på omtale af illegale aborter, er Jacksons forskning alligevel aktuel i min analyse.

Lisa Smyth, professor ved Queens University Belfast, fokuserer i sin forskning på køn og familie. Smyths forskning på det reproduktive område spænder bredt over videnskabelige artikler og bøger, og jeg vil særligt fremhæve artiklen *Narratives of Irishness and the Problem of Abortion: The X Case* 1992, fra 1998 samt bogen *Abortion and Nation: The Politics of Reproduction in Contemporary Ireland*, fra 2005. Smyths forskning tager afsæt i *the X Case* fra 1991. I sin behandling af *the X Case*, gennemgår Smyth historien bag abortlovgivningen, den katolske kirkes rolle i det irske samfund samt historien bag hhv. pro-life og pro-choice grupperingerne. Smyth har også fokus på den irske familiekonstruktion i forbindelse med opbygningen af Irlands status som nationalstat, hvilket har givet en forståelse af baggrunden for kvindens stilling i det irske samfund og i de irske hjem. En anden, hvis forskning i høj grad tager udgangspunkt i *the X-case*, er Ivana Bacik, professor i strafferet ved Trinity College i Dublin. Megen af Baciks forskning er baseret på feministiske teorier, og omhandler menneskerettigheder i forbindelse med ligestilling. I artiklen *The Irish Constitution and Gender Politics: Developments in the Law on Abortion* fra 2013, gennemgår Bacik den irske abortlovgivning gennem tiden og argumenterer til slut for, at the Eighth Amendment er forældet og bør slettes fra Irlands grundlov.

Sandra Coliver er redaktør på antologien *The Right to Know: Human rights and access to reproductive health information* fra 2015, hvori hun også har skrevet kapitlet *Ireland*. Bogen er en samling af videnskabelige artikler om lovgivninger på det reproduktive område, der på den ene eller anden måde er i strid med menneskerettighedserklæringen.⁸² Det er lande som Chile, Brasilien og Pakistan, der er i søgelyset og herunder altså også Irland. Coliver kommer omkring alle aspekter af reproduktiv sundhed, hvilket bl.a. indebærer sterilisering, prævention og abort. Som bogens titel indikerer, fokuseres der primært på lovgivningen på det reproduktive område, der forhindrer borgerne i at søge information og vejledning om særligt prævention og abort, og altså ikke nær så meget om selve adgangen til eksempelvis abort. Coliver slutter kapitlet af med at gennemgå de organisationer i Irland, der spiller en væsentlig rolle i forbindelse med familieplanlægningsinformation samt den katolske kirkes stillingtagen og indflydelse på området, hvilket er relevant for dette speciale i forbindelse med at klarlægge de fremtrædende stemmer i debatten.

Ruth Fletcher, der er professor i medicinsk jura ved Queen Mary's School of Law og leder af Centre for Law, Gender and Sexuality har også forsket i den irske abort. I 1995 skrev hun artiklen, *Silences: Irish Women and Abortion*, der blev bragt i det anerkendte tidsskrift *Feminist Review*. Artiklen er en undersøgelse af de magtfaktorer i samfundet, der forhindrer irske kvinder i at tale åbent om deres oplevelser med abort. Fletcher undersøger den offentlige debat om abort, og argumenterer for, at både pro-life og pro-choice-argumenterne, der tager afsæt i menneskerettigheder, er med til at bibeholde stilheden fra kvinder, der har oplevet abort på egen krop. Fletchers forskning er baseret på interviews af fem irske kvinder, der har fået foretaget abort i England, og ud fra disse interviews konkluderer hun, at irske kvinder, der har fået foretaget abort, tier, fordi deres ambivalente følelser bliver tolket som anger og brugt i pro-life-argumentation. Fletcher argumenterer for, at alle facetter af følelser omkring dét at få foretaget en abort bør tales om, fordi det, selv for inkarnerede pro-choice-aktivister, er en vanskelig oplevelse at gå igennem alene.

Sarah O'Mahoney argumenterer i sit speciale, *Mothers of the Nation: The Effect of Nationalist Ideology on Women's Reproductive Rights in Ireland and Iran*, fra Faculty of Law ved McGill University i Montreal, fra 2008, for at studier af nationalisme har negligeret en tilhørende kønsdebat. O'Mahoney undersøger fokuset på irske kvinder som mødre i den irske grundlov, og sammenligner det med lignende tendenser i Iran. O'Mahoneys fremhævelse af kvinden som nationalsymbol, har skærpet mit blik på samme emne i forbindelse med italesættelsen af abort i de irske aviser.

6.3 Abortdiskurs

Der er forsket en del i, hvordan abort konstrueres gennem sproget, særligt i det nye årtusinde. Faktisk er al den anvendte forskning fra efter år 2000, hvilket siger noget om, at diskurs som

⁸² Jeg anvender termen 'reproduktivitet' eller 'det reproduktive område' om lovgivning vedrørende forplantning herunder både prævention, sterilisation og abort

begreb har fået en opblomstring siden det første gang vandt frem i 70'erne. Den mest iøjefaldende forskning for mit vedkommende, har været Sniff Andersen Nexøs Ph.d.-afhandling *Det rette valg: Dansk abortpolitik i 1930'erne og 1970'erne* fra 2005. Nexøs teoretiske grundlag er meget lig med dette speciales, men adskiller sig i dets fokus, der er på politiske debatter om den danske abortlovgivning i hhv. 1930'erne og 1970'erne. Nexø er Ph.d. fra institut for folkesundhedsvidenskab, hvilket afhandlingen bærer præg af, idet der er fokus på abort som medicinsk indgreb samt lægestandens holdninger og anbefalinger i forbindelse med abort. Afhandlingen er ikke blot fokuseret på det sundhedsfaglige, for idet Nexø er cand.mag. i historie, er afhandlingens fokus også historisk, og indeholder et historisk islæt idet det er italesættelsen af holdningen til at abort i 30'erne og 70'erne, der er afhandlingens tidsmæssige ramme.

En anden, der har forsket i politisk diskurs vedrørende abort, er lektor Anne O'Rourke fra Monash University i Australien. Anne O'Rourke er lektor i Business Law and Taxation, og har skrevet artiklen, *The discourse of abortion law debate in Australia: Caring mother or mother of convenience* fra 2016. Ligesom Sniff Andersen Nexø, har O'Rourke fokus på de politiske debatter i hjemlandet, der for O'Rourkes vedkommende er Australien. Omdrejningspunktet i afhandlingen er diskursen omkring kvinden, der søger abort og altså ikke selve aborten eller abortlovgivningen. O'Rourkes forskning gjorde mig opmærksom på, at en analyse af italesættelsen af 'abort' ikke kan stå alene uden en analyse af italesættelsen af køn, hvilket har åbnet min analyse op til også at indeholde en analyse af diskursen omkring kvinden i det irske samfund og i særdeleshed den abortsøgende kvinde.

Også Claire Murray, professor i jura ved University College Cork, har forsket i diskurs vedrørende abort. Murrays fokus i artiklen *The Protection of Life During Pregnancy Act 2013: Suicide, Dignity and the Irish Discourse on Abortion* fra 2016, er den centrale placering som selvmord spiller i debatten vedrørende abort i 2013. Selvom Murray primært fokuserer på abortdebatten i 2013, inddrager hun også debatter fra slut 70'erne og start 80'erne i forbindelse med folkeafstemningen om the Eighth Amendment. Murray citerer flere steder i artiklen professor i jura med fokus på menneskerettigheder ved National University of Ireland Galway, Siobhán Mullally. Mullally forsker i menneskerettigheder og har i den forbindelse fokus på køn og ligestilling. I artiklen *Debating Reproductive Rights in Ireland* fra 2005, argumenterer Mullally for, at debatten om reproduktive rettigheder bliver fremstillet som fjendtlige overfor samfundets suverænitet, og at argumenterne vinder mere eller mindre indpas i den irske bevidsthed, alt efter om de stemmer overens med statens interesser og den løbende proces med at opbygge landet eller ej. Samme fokus på den irske kvindes kamp for reproduktive rettigheder, har Ursula Barry i sit bidrag til bogen *Abortion Papers Ireland* fra 1992, artiklen *Movement, Change and Reaction, The Struggle over Reproductive Rights in Ireland*. Barry argumenterer for, at staten undergravede kvindens juridiske position i landet, ved at indføre the Eighth Amendment og dermed underlagde kvindens position i forhold til fosteret. Barry opfordrer i artiklen til at legalisere abort, for dermed at reetablere kvindens juridiske position i landet.

De to professorer i psykologi Tracy Feltham-King og Catriona MacLeod fra hhv. University of Fort Hare og Rhodes University begge i Sydafrika, har forsket i diskurs i forbindelse med omtalen af abort i sydafrikanske medier. Deres artikel, *How Content Analysis may Complement and Extend the Insights of Discourse Analysis: An Example of Research on Constructions of Abortion in South African Newspapers 1978–2005*, fra 2016, er et studie af måden hvorpå sydafrikanske kvinder bliver positioneret diskursivt i forhold til abort samt en undersøgelse af magtforholdene, der konstruerer kvinder som bestemte subjekter. Det empiriske grundlag for forskningen er 300 artikler, bragt i 25 forskellige sydafrikanske aviser i perioden 1978-2005. Idet kildegrundlaget i Feltham-Kings og MacLeods forskning er avisartikler, ligesom i dette speciale, har deres studie inspireret til spørgsmål at stille de anvendte kilder.

6.4 Irlands historie

Forskning i Irlands historie i forbindelse med abort har primært den katolske kirke som omdrejningspunkt, hvilket ses i dette kapitel, hvor kun professor i samfundsvidenskab Richard B. Finnegan skiller sig ud og skriver om Irlands historie i et bredere perspektiv i bøgerne *Ireland: The Challenge of Conflict and Change* fra 1983 og *Ireland: Historical Echoes, Contemporary Politics* fra 2000. Finnegans bøger omhandler Irlands historie i et bredt perspektiv, og indeholder to kapitler om hhv. den katolske kirke og kvindepolitiske problemstillinger. Finnegans forskning har været brugbar i forhold til den historiske viden om Irland helt tilbage fra 1500-tallet, med fokus på de politiske problemstillinger.

Som nævnt, er kirken et væsentligt omdrejningspunkt i forskningen om Irland, og professor i sociologi Evelyn Mahon argumenterer i *Women's Rights and Catholicism in Ireland* fra 1987, for at kirken danner grundlag for enhver undersøgelse af kvindes status i samfundet i Irland. Mahons artikel er en undersøgelse af kvindebevægelser i Irland fra vedtagelsen af den irske forfatning i 1937 til begyndelsen af 1980'erne, hvor hun argumenterer for, at der ikke længere er en national kvindebevægelse, men flere enkeltpersoner og mindre grupperinger, der interesserer sig for kvinders rettigheder. Professor ved London South Bank University Caitriona Beaumont, har ligesom Evelyn Mahon forsket i kvindeaktivismens historie, og skriver i *Women, Citizenship and Catholicism in the Irish Free State 1922-1948* fra 1997, om hvordan de lige rettigheder, som var blevet lovet i den irske konstitution i 1922, blev ændret i den endelige konstitution fra 1937. I den forbindelse har Beaumont fokus på den katolske kirkes indflydelse på lovgivningen der vedrører kvinder og de kvindepolitiske aktivisters arbejde for at sikre lige rettigheder. De to artikler har givet et indblik i de forskellige kvindepolitiske organisationer, der spiller en rolle i forbindelse med abort. Derudover er mit blik i læsningen af kilderne, blevet skærpet i forhold til at lokalisere organisationerne og undersøge fremstillingen af disse og deres holdninger til abort.

Lene Sjørup, der er professor i teologi og forsker i feminisme, har studeret den katolske kirkes måde at anvende magt på i forbindelse med kvinders reproduktive rettigheder. I artiklen *Religion and Reproduction* fra 1999 beskriver hun, hvordan den katolske kirke søger indflydelse

på kvinders reproduktive sundhed og rettigheder på globalt plan. Hvor Evelyn Mahon og Caitriona Beaumont udelukkende fokuserer på den katolske kirkes magt i Irland, nævnes ingen specifikke lande i Sjørups artikel, der i højere grad søger at påvise den katolske kirkes måde at søge indflydelse generelt på globalt plan.

Professor i sociologi ved University College Dublin Karen Andersen forsker i ændringerne i den katolske kirkes rolle i det Irske Samfund fra 1960 frem til begyndelsen af 2006. Artiklen *Irish Secularization and Religious Identities: Evidence of an Emerging New Catholic Habitus* fra 2010, bygger på data fra en undersøgelse fra 2006, der afslørede et skifte i den religiøse identitet blandt den 18-29-årige irske befolkning. Andersen argumenterer for, at skiftet hænger sammen med den katolske kirkes faldende indflydelse på særligt undervisningsområdet og i medierne, hvilket er relevant for dette speciale, der netop har fokus på avismediet, og herunder, hvordan den katolske kirke omtales i forbindelse med abort i Irland. Artiklen konkluderer, at de 18-29-årige stadig føler sig katolske, men at tilknytningen i højere grad er kulturel og dermed ikke så institutionaliseret som førhen, hvor kirken var central i alle aspekter af samfundet og livet.

7 Historisk overblik

De konservative idéer med det irske sprog og den katolske kirke som rygrad er grundstenene til at forstå den irske historie i forhold til abort. Stridighederne Irland og England imellem, som har formet Irlands historie, kan dateres helt tilbage i det 12. århundrede, hvor England begyndte at blande sig i Irlands politiske anliggender.⁸³ Briterne sendte i løbet af de næste århundrede en enorm mængde protestantiske kolonister til Irland for at omvende det katolske folk indefra.⁸⁴ Stridighederne kulminerede i 1800-1801 med the Act of Union, der indlemmede Irland i Det Forenede Kongerige, Storbritannien, og underkastede irerne britisk lov og orden.⁸⁵ I kølvandet på Irlands indlemmelse i Storbritannien fulgte over 100 år med undertrykkelse, hungersnød, opstand og borgerkrig, der i 1921 førte til etableringen af Den Irske Fristat, der havde hjemmestyre, men som via en troskabsed til det britiske kongehus stadig var en del af Den Britiske Union.⁸⁶ Dette ændrede sig dog efter store politiske konflikter mellem de tre ledende irske partier *Sinn Féin*, *Fianna Fáil* og *Fine Gael*,⁸⁷ der førte til ophævelsen af troskabseden og vedtagelsen af en ny forfatning for en irsk republik i 1937, og deraf oprettelsen af Den Irske Republik i 1949.⁸⁸ Det er denne forkortede version af Irlands historie, som følgende kapitel vil udfolde og give et dybere indblik i. Mange af argumenterne, der anvendes i abortdebatten har rod i historien om Irland som undertrykt, og derfor er det vigtigt at have en forståelse af denne for at kunne forstå de anvendte diskurser og argumenter i abortdebatten i 1966-1984.

7.1 Fra undertrykkelse til opstand

Da Martin Luther (f. 1483) d. 31. oktober 1517 bankede sine 95 teser mod den katolske kirkes handel med aflad op på slotskirken i Wittenberg, gav det genlyd i store dele af Europa. Reformationen nåede også endeligt til England med kroningen af Elizabeth I (f. 1533) i slutningen af 1500-tallet, der lagde grundstenene til den engelske protestantiske statskirke, Church of England.⁸⁹ Oprettelsen af Church of England skabte en kulturel og politisk kløft mellem Irland og England, og Edward VI's (f. 1537) og Elizabeth I's forsøg på at pålægge Irland den nye doktrin og liturgi, gjorde kun irernes antagonisme mod England værre.⁹⁰ Det mislykkede forsøg på at udbrede Church of England til Irland førte til Edward VI's dekret, der

⁸³ Jeremy Smith, *Britain and Ireland: From Home Rule to Independence* (Essex: Pearson Education Limited 1999, 2000), p. 1

⁸⁴ Lisa Smyth, *Abortion and Nation, The Politics of Reproduction in Contemporary Ireland* (Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2005), p. 38

⁸⁵ Richard B. Finnegan og Edward T. McCarron, *Ireland: Historical Echoes, Contemporary Politics* (Colorado: Westview Press, 2000), p. 22

⁸⁶ Richard B. Finnegan, *Ireland: The Challenge of Conflict and Change* (Colorado: Westview Press, 1983), p. 38

⁸⁷ Fine Gael opstod i 1933 som en fusion mellem partierne: Cumann na nGael, the Centre Party og the National Guard. Ved de omtalte konflikter var partiets navn Cumann na nGael, men for overskuelighedens skyld, vil partiet udelukkende omtales om Fine Gael. (Fine Gael – History of Fine Gael. Konsulteret 4/3-2018 <https://www.finegael.ie/the-party/history-of-fine-gael/>)

⁸⁸ David Harkness, *Ireland in the Twentieth Century: Divided Island* (Hampshire: Macmillan Press LTD, 1996) p. 61, 80

⁸⁹ Folkekirken – England. Konsulteret 28/2-2018. <https://www.folkekirken.dk/om-troen/reformation/historien/andre-lande/england>

⁹⁰ Finnegan, *Ireland: The Challenge of Conflict and Change*, p. 10

satte de katolske irere uden for lovfæstede rettigheder, og dermed forstærkede den irske fællesskabsfølelse med tilknytningen til den katolske kirke som samlingspunkt.⁹¹ Fra 1685-1688 var den katolske James II (f. 1633) konge af England, Skotland og Irland.⁹² James II ønskede at genindføre Englands stærke bånd til den romersk katolske kirke, hvilket blev støttet af den irske befolkning, og bekræftede deres manglende loyalitet overfor et protestantisk England, hvilket blev betragtet som en trussel mod englændernes sikkerhed.⁹³

Katolikkerne i Irland blev set som andenrangsborgere og potentielt farlige, idet deres loyalitet lå hos paven i Rom og ikke hos den britiske konge i London.⁹⁴ Dette syn på irerne førte til vedtagelsen af en række love i løbet af årene 1695-1727, der udelukkede katolske borgere i Irland fra at deltage i politik, melde sig til hæren og få job i den offentlige forvaltning. Lovene fjernede også katolske borgeres ejendomsret og gjorde det ulovligt at oprette katolske skoler samt at sende sine børn på katolske skoler rundt omkring i verden.⁹⁵ Lovene gjorde skellene mellem de katolske og de protestantiske borgere i landet endnu mere optegnede end de var før lovenes vedtagelse, og disse skel blev ikke afskaffet selvom de officielle love blev det i 1829.⁹⁶

I 1845 og fem år frem svigtede kartoffelhøsten i Irland, og perioden er kendt som 'The Great Famine'. Hungersnøden kostede over en million mennesker livet og førte til øget emigration, hvilket resulterede i et fald i befolkningen fra lige over 8 mio. i 1841 til 4,5 mio. før befolkningstilvæksten i 1960 lige så stille begyndte at gå op igen.⁹⁷ Dette tab af næsten halvdelen af befolkningen, kan spores i demografien i 1966-1984, der vil blive kommenteret på i analysen.⁹⁸

I foråret 1916 gjorde en flok irske nationalistiske republikanere, herunder førømtalte Eamon de Valera, oprør mod det britiske imperium.⁹⁹ Oprøret er kendt som Påskeopstanden. Selvom opstanden blev nedkæmpet af de britiske styrker, og størstedelen af de irske oprørere blev henrettet, genetablerede Påskeopstanden den nationalistiske sag, og samlede irerne mod det engelske styre.¹⁰⁰ De Valera blev valgt som leder af den republikanske bevægelse samtidig med at han var formand for det nyoprettede parti *Sinn Féin*, hvilket betød, at partiet høstede enorm sympati og støtte.¹⁰¹ Denne støtte kom til udtryk ved valget i 1918, hvor *Sinn Féin* gik fra syv til 73 sæder i Parlamentet.¹⁰² I 1921 indledtes forhandlinger med den britiske regering, der førte

⁹¹ Finnegan og McCarron, *Ireland: Historical Echoes, Contemporary Politics*, p. 9

⁹² Britannica – James II. Konsulteret 5/3. <https://www.britannica.com/biography/james-II-king-of-Great-Britain>

⁹³ Smith, *Britain and Ireland: From Home Rule to Independence*, p. 2

⁹⁴ Finnegan, *Ireland: The Challenge of Conflict and Change*, p. 11

⁹⁵ Ibid. p. 11

⁹⁶ Ibid. p. 13

⁹⁷ Chris Cook og John Stevenson, *The Longman Handbook of Modern British History 1714-2001* (Edinburgh: Pearson Education Limited, 1983, 4. Udg. 2001), p. 303

⁹⁸ Se bilag 1 for oversigt over demografien i hhv. 1966 og 1984.

⁹⁹ Smith, *Britain and Ireland: From Home Rule to Independence*, p. 4

¹⁰⁰ Ibid. p. 4

¹⁰¹ Finnegan og McCarron, *Ireland: Historical Echoes, Contemporary Politics*, p. 64

¹⁰² Ibid. p. 65

til indgåelsen af en anglo-irsk traktat d. 6. december samme år, der vedkendte sig etableringen af den irske fristat i syd og en irsk stat med hjemmestyre inden for den britiske union i nord.¹⁰³ Traktaten indeholdt en troskabsed til den engelske krone, hvilket splittede *Sinn Féin* i to dele, hvoraf De Valera stod i spidsen for den republikanske del, der ikke kunne støtte op om traktaten.¹⁰⁴ Uenigheden førte til borgerkrig i årene 1921-23, hvorefter De Valera og hans tilhængere måtte se sig slået af tilhængerne af traktaten.¹⁰⁵ De Valera var dog med til at forme forfatningen, der blev underskrevet i 1937.¹⁰⁶ Den Irske Republik blev i 1949 officielt proklameret i forbindelse med, at Irland trådte ud af Commonwealth.¹⁰⁷

Jeg vil ikke komme nærmere ind på de politiske stridigheder efter 1923, idet jeg ikke mener, at det er relevant for dette speciale. Det er dog vigtigt for analysen at have en grundlæggende forståelse af Irlands baggrund som britisk koloni og kamp for at løsrive sig. Irlands konfliktfyldte fortid hænger sammen med den irske befolknings nationale identitetsfølelse, der har betydning for irernes tilknytning til den katolske kirke samt måden hvorpå de irske aviser skriver om abort.

7.2 Den irske forfatning 1937

I forfatningen fra 1937 var den katolske kirke blevet tildelt en særstatus, ikke som statsreligion, men som den religion med flest tilhængere i Irland.¹⁰⁸ Andre religiøse bevægelser var også nævnt og anerkendt i forfatningen, men var ikke tildelt den samme status som den katolske kirke.¹⁰⁹ I 1972 blev spørgsmålet om den katolske kirkes særstatus i forfatningen lagt ud til folket i form af en folkeafstemning om, om article 44 skulle fjernes fra den irske grundlov.¹¹⁰ The Fifth Amendment blev vedtaget med 84,4% af stemmerne, og den katolske kirkes særstatus i grundloven blev fjernet.¹¹¹

Det er tydeligt at den irske forfatning fra 1937 afspejler det faktum, at den katolske kirke på dette tidspunkt var (og til dels stadig er) en grundsten i det irske samfund, og dette står særlig klart i forbindelse med lovene vedrørende køn og familie. Den katolske kirkes traditionelle, konservative syn på kvindens rolle i samfundet, som består i at kvindens liv skal udfoldes i hjemmet som kone og moder, blev indprentet i undervisningen i skolen, i prædikenerne i den katolske kirke og ikke mindst i lovgivningen.¹¹² Den irske forfatning tildeler, ligesom den

¹⁰³ Finnegan og McCarron, *Ireland: Historical Echoes, Contemporary Politics*, p. 69

¹⁰⁴ Ibid. p. 69

¹⁰⁵ Ibid. p. 70

¹⁰⁶ Cook og Stevenson, *The Longman Handbook of Modern British History 1714-2001*, p. 308

¹⁰⁷ Ibid. p. 308

¹⁰⁸ Revolv: Fifth Amendment of the Constitution of Ireland. Konsulteret 13/3-2018.

<https://www.revolv.com/main/index.php?s=Fifth%20Amendment%20of%20the%20Constitution%20of%20Ireland>

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Caitriona Beaumont, "Women's citizenship 1922-1948" i *Women's History Review* Volume 6, Number 4 (1997): p. 566

katolske kirke, kvinderne en særstatus, nemlig en status i hjemmet: "In particular, the State recognises that by her life within the home, woman gives to the State a support without which the common good cannot be achieved. The State shall, therefore, endeavour to ensure that mothers shall not be obliged by economic necessity to engage in labour to the neglect of their duties, in the home."¹¹³ Det er altså stadfæstet i den irske forfatning, at kvindens liv hører til inden for hjemmets fire vægge, hvor hendes vigtigste job er at tage sig af sin mand og sine børn, at være kone og moder.

I Irlands forfatning fra 1937, var lovgivningen på abortområdet indoptaget fra den britiske lovgivning, Offences Against the Person Act 1861, der kriminaliserede abort. En overtrædelse af loven kunne give fængsel på livstid til den aborterende kvinde og fængsel på op til fem år til en kvaksalver.¹¹⁴ ¹¹⁵ Da England ændrede abortlovgivningen i 1967, forblev Irlands abortlovgivning som den var fra 1861. Op gennem 70'erne var der dog en markant stigning i antallet af kvinder, der meldte sig ind i forskellige kvindeorganisationer, der var enten pro-life eller -choice, og efterspørgslen på en lovændring på abortområdet var stor.¹¹⁶

Den daværende Taoiseach i Irland, Garret FitzGerald (f. 1926) fra Fine Gael lovede under valgkampen i 1982, at han ville sørge for en folkeafstemning på området, hvis han vandt valget.¹¹⁷ FitzGerald vandt valget og folkeafstemningen blev sat til d. 7. september 1983. Dét, som irerne skulle stemme ja eller nej til var, om ordene, "The State acknowledges the right to life of the unborn and, with due regard to the equal right to life of the mother, guarantees in its laws to respect, and, as far as practicable, by its laws to defend and vindicate that right," skulle tilføjes til den irske forfatning.¹¹⁸ Folkeafstemningen gav anledning til forvirring blandt befolkningen, fordi det ikke stod klart hvad det ville betyde, hvis man stemte hhv. ja eller nej idet abort under alle omstændigheder ville forblive ulovligt.¹¹⁹ Dét, folkeafstemningen handlede om, var at få the Eighth Amendment indskrevet i forfatningen således at intet, udover en ny folkeafstemning, kunne ændre adgangen til abort. Den katolske kirke meddelte officielt, at man som god kristen kunne stemme både ja og nej til forslaget, men gav samtidig præsterne frit lejde til at ytre deres personlige meninger på prædikestolene. Selvom den katolske kirke officielt var neutral i spørgsmålet, var præsterne klare i deres sprog og anbefalede stærkt, at stemme ja til lovforslaget.¹²⁰ The Eighth Amendment blev stemt ind i forfatningen, med 70% af stemmerne, og dette på trods af, at der i hovedstaden Dublin var et flertal imod forfatningsændringen, hvilket afslørede en kløft mellem land og by.¹²¹

¹¹³ Irish Statute Book. "Constitution of Ireland – article 41."

¹¹⁴ Ordet kvaksalver blev brugt i Danmark før 1973 om de, der udførte illegale aborter.

¹¹⁵ Legislation Gov UK. "Offences Against the Person Act 1861". Konsuleret 19/4-2018.

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/24-25/100/section/58>

¹¹⁶ Sandra Coliver, "Ireland" i *The Right To Know*, red. Sandra Coliver. (Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 1995), p. 165

¹¹⁷ Information 12/9-1983. p. 2: *Tilhængerne af fri abort tabte til de ufødte irere*

¹¹⁸ "Repealeight."

¹¹⁹ Information 12/9-1983. p. 2: *Tilhængerne af fri abort tabte til de ufødte irere*

¹²⁰ Smyth, *Abortion and Nation, The Politics of Reproduction in Contemporary Ireland*, p. 58

¹²¹ Ibid.

8 Analyse

Analysen vil bestå af tre overordnede afsnit. Det første afsnit er en analyse af de nationalistiske diskurser, herunder den afstandstagende omtale af Englands Abortion Act 1967, italesættelsen af den irske kvinde som den kyske selvopofrende moder, kvindens liv og sikkerhed som argument imod abort samt demografien som betydningsfuld i forhold til abortdebatten i Irland. Herefter vil følge et afsnit med den katolske kirke i fokus, herunder den katolske kirkes moral som argument, fremstillingen af protestanter som dårlige kristne sat overfor glorificeringen af den katolske moral samt den danske presses omtale af den katolske kirke og paven i forbindelse med omtalen af abort i Irland. Efter afsnittet med den katolske kirke i centrum, vil et afsnit om de faste vendinger og udtryk følge, hvor jeg vil analysere på brugen af vendingerne "åbne op for sluserne" og "abort på forlangende" samt måden hvorpå rettighedsargumenter bliver anvendt i debatten. Efter hvert underafsnit vil der være delkonklusioner, der binder afsnittets tråde sammen for løbende at understrege analysens resultater. Disse resultater vil sammenføjes til én samlet konklusion i afsnit 9 *Konklusion*.

8.1 Nationalistiske diskurser

"The nationalist claim to political self-determination only makes sense when a nation is capable of being characterized as having a singular identity and a singular voice, something that involves excluding differences within the nation" sådan beskriver Lisa Smyth måden hvorpå nationalistiske idealer bliver socialt accepterede som en fællesidentitet.¹²² For at retfærdiggøre en løsrivelse fra koloniherrn England og oprettelsen af en nationalstat, måtte irerne have en fælles nationalidentitet med fælles kultur og historie samt ikke mindst en fælles konsensus om, hvordan landet og folket skulle være 'i fremtiden'. Denne opbygning af Irlands kulturarv, bestod først og fremmest af en lovprisning af den katolske kirke, der var den mest umiddelbare forskel mellem englænderne og irerne. De patriarkalske værdier og kvindens rolle i hjemmet som hustru og moder blev glorificeret og det var de idealer, landet skulle bygges op omkring. Kvindernes kamp for frigørelse måtte træde i baggrunden for den nye stats opbyggelse, og derfor blev kvinders kamp for kontrol over deres egne kroppe set som statsundergravende.¹²³

Dette afsnit vil have fokus på måden hvorpå aviserne italesætter den irske nation, og herunder særligt i forbindelse med Englands Abortion Act 1967, den katolske kirkes stilling i samfundet og den dertilhørende moral samt de førnævnte patriarkalske værdier. I de patriarkalske værdier ligger en debat om køn, og dermed kvinders helbred i forbindelse med abort, og omtalen heraf vil blive analyseret i dette afsnit. Derudover vil jeg analysere omtalen af den demografiske udvikling i Irland, og argumentere for hvorfor dette har betydning for abortdebatten.

¹²² Smyth. *Abortion and Nation, The Politics of Reproduction in Contemporary Ireland*, s. 34

¹²³ Barry, Ursula, "Movement, Change and Reaction" i *The Abortion Papers Ireland*, red. Ailbhe Smyth. (Dublin: Attic Press, 1992), p. 108

8.1.1 Afstandstagen til Englands Abortion Act 1967

Store dele af den irske presse brugte Englands legalisering af abort til at distancere sig yderligere fra den tidligere koloniherre. Aviserne tog generelt afstand til den nye abortlovgivning i England, og var ikke bange for at lade sin skepsis skinne igennem i artiklerne. *Irish Press* skrev i 1966, at de katolske lægers laug ville modsætte sig Englands nye abortlovgivning, samt at "doctors were to be put under pressure to destroy life."¹²⁴ At skrive, at katolske læger ville blive presset til at udføre mord, river op i en nationalfølelse, hvor man som irsk katolik er underlagt englænderne og den engelske lovgivning. Især de katolske sygeplejersker, hvoraf en stor del var irske, var man bekymrede for i forhold til den nye abortlovgivning i England. Derfor bragte *Irish Press* en artikel kort tid før lovgivningens ikrafttrædelse hvori de skrev, at den katolske kirke stod klar til at rådgive alle katolske sygeplejersker om, hvordan de skulle forholde sig i en situation hvor de blev bedt om at tage del i at udføre en abort.¹²⁵ Selvom artiklen handler om katolske, ikke nødvendigvis irske, sygeplejersker, står det klart, at man som irer skal føle sig forbundet med sygeplejerskerne qua den fælles trosretning. Artiklen peger altså ikke på, at sygeplejerskerne er engelske og katolske, men blot at de er katolske og man italesætter, at de i kraft af deres religion har en større samhørighed med det irske folk fremfor det engelske. Derudover italesættes den katolske kirke som en institution, der har viden om abort hvilket gør dem i stand til at vejlede sygeplejerskerne.

De irske aviser bragte i de første år efter abortlovgivningens vedtagelse flere skrækhistorier om kvinder, der havde fået foretaget abort i England, hvor det på den ene eller anden måde var gået galt. *Sunday Independent* skrev i 1970 om en kvinde, der havde fået foretaget en abort, og senere hen fødte den aborteredes tvilling, som lægerne havde overset.¹²⁶ Igen i 1981 bragte *Sunday Independent* en skrækartikel, der omtalte en sen abort i London, hvor fosteret ved en fostervandsundersøgelse var skønnet til at være abnormalt.¹²⁷ Da aborten var fuldført, viste det sig, at barnet var "perfectly normal" og fejlen omtales som "a living nightmare."¹²⁸ Også Jim Nicoll, *Sunday Independents* London-korrespondent, skrev en artikel om lægefejl i forbindelse med en abort i England. Nicoll berettede om en ung amerikansk kvinde, der "(...)died in in the recovery annexe adjoining the operation theatre while hospital staff prepared another patient for an abortion operation."¹²⁹ Beskrivelsen af at kvinden døde, mens plejepersonalet var ved at forberede endnu en patient til en abortoperation, leder tankerne hen på en fabrik, hvor aborterne foretages som på et samlebånd. Artiklen understreger også, at lægerne og sygeplejerskerne ikke har ordentligt tid til hver enkelt patient, hvilket underbygger fabriksdiskursen, hvor hver patient blot er en ting, der skal ordnes og sendes ud.¹³⁰ At berette om lægernes fejl ved abortindgreb, kunne skræmme irske kvinder fra at tage til England og få

¹²⁴ Irish Press 20/10-1966. p. 4: *Doctors oppose British Bill on abortion*

¹²⁵ Irish Press 9/2-1968. p. 3: *Worry for Catholics in abortion bill*

¹²⁶ Sunday Independent 27/9-1970. p. 1: *Twin born after an abortion*

¹²⁷ Sunday Independent 16/8-1981. p. 9: *Babies are being quitly killed off in Britain*

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Sunday Independent 15/6-1969. p. 3: *Abortion death: Inadequate treatment*

¹³⁰ Ibid.

udført aborter. Dette var i den irske stats interesse, idet et øget antal abortsøgende kvinder ville tydeliggøre et behov for at tillade adgang til abort i visse tilfælde i Irland, hvilket ikke var en mulighed.

Fabriksdiskursen anvendes også i en artikel af John Feeney fra 1972 i *Irish Press* i sektionen "Women's Press", hvor han i detaljerede vendinger skriver om hvordan de forskellige former for abort bliver praktiseret.¹³¹ Feeney fremhæver England, som det land, hvor der er størst risiko for at få bivirkninger efter et abortindgreb, idet "it is performed in the rushed overstrained environs of the British abortion clinics."¹³² Ved at bruge en fabriksdiskurs om abortklinikkerne i England, skaber man et samlet billede af abortklinikkerne som fabrikker med samlebånd, og underforstået sygeplejersker og læger uden rette viden og dermed uden autoritet og magt.

Det er dog ikke kun de fysiske farer ved en abort, der italesættes i artiklen af John Feeney, men også de mentale bivirkninger omtales, og fremhæves endda som de allervigtigste. Dette er spektakulært, idet netop kvindens mentale helbred ellers italesættes som en ugyldig grund til at vælge abort. Som argument for at vælge abort er psykisk sygdom ikke en valid grund, men som fare ved abort, bliver det psykiske fremhævet som værende ekstra vigtigt. Dette viser en dobbeltmoral, som også ses i forbindelse med, at Feeney har medlidenhed med de irske kvinder, der må tage til England for at få foretaget abort. Hans medlidenhed handler om måden hvorpå det foregår: "It is difficult to overstress the psychological effect on a foreign girl being but through such a process, treated like an automaton."¹³³ Feeney advokerer for en debat om abort i Irland, for at irske kvinder stopper med at tage til England for at få foretaget abort, hvilket han i slutningen af artiklen omtaler som, at "destroy their own babies" og "destroy a perfectly formed foetus". Feeney omtaler ugifte gravide kvinders abortrejser til England som en flugt fra deres umoralske adfærd, som han mener, at de må leve med og tage ansvar for ved at gennemføre graviditeten og føde barnet. Til sidst refererer Feeney til Irlands neutralitet under 2. Verdenskrig, hvor han mener at, "Hitler's genocide was treated with complacency" og frygter at irerne vil se på Englands aborttal på samme måde.¹³⁴ At sammenligne legalt udførte aborter i England med jødeudryddelsen i Tyskland under 2. Verdenskrig, skal i en diskurs om abort søge at tilskrive ordet abort betydning som et masseudryddelsesvåben. Artiklen er skrevet af en mand, men indholdet er tydeligvis ikke vedkommende for mænd idet Feeneys artikel blev bragt i sektionen "Women's Press". Dette viser, at det var kvinderne, der skulle oplyses om aborternes farer og at det er kvinderne, der skulle ændre mentalitet.

I kølvandet på John Feeneys artikel om abort i England, bragte *Irish Press* flere reaktioner herpå. Herunder et læserbrev af Frances Clarke, der bifalder Feeneys synspunkter og kæder dem

¹³¹ Irish Press 5/4-1972. p. 6: *Mental scars for life*

¹³² Ibid.

¹³³ Ibid.

¹³⁴ Ibid.

sammen med en diskussion om prævention.¹³⁵ En liberalisering af adgangen til prævention, vil ifølge Clarke føre til "(...)an anti-life mentality", og dermed øget efterspørgsel efter abort.¹³⁶ Clarke argumenterer også for, at the Abortion Act er uønsket af mange i England, men at det altid er sværere at tilbagekalde en lov end at få den igennem, Clarke mener at det er "[f]ar better to be aware of the danger in time and prevent evil laws being passed."¹³⁷ Denne udtalelse skal skræmme vaklende læsere fra at være på pro-choice-siden, idet der ikke er fortrydelsesret, hvis en abortlov skulle blive stemt igennem, og man så senere når man har set dens virkning, vil trække den tilbage.

Udover positive tilkendegivelser overfor John Feeney, bragte *Irish Press* også en hel sides artikel med den irske læge Noel Browne, der tog kraftigt afstand til Feeneys udtalelser.¹³⁸ Browne påpeger, at en abort i England kun kan fuldføres af to kvalificerede læger, der på forhånd har aflagt lægeløfte og arbejder inden for de etiske standarder, og påpeger, at abortlovgivningen i England på intet tidspunkt er blevet kritiseret af "the Irish Medical Association."¹³⁹ Browne påpeger altså, at der inden for lægeverdenen er en fælles konsensus om, at aborter udført i England udføres efter korrekte medicinske retningslinjer. Browne anvender her lægernes uddannelse og viden som argument for, at det er sikkert at få foretaget abort i England, og modsætter sig altså den tidligere omtalte fabriksdiskurs. Browne kritiserer det faktum, at irske kvinder er afhængige af England både i forbindelse med prævention og abort: "We let Britain carry the can for us. If a girl wants abortion, she will go to Britain, although she might have avoided pregnancy by using contraceptives imported from Britain."¹⁴⁰ Browne mener altså ikke, at man som irer kan kritisere den engelske præventions- og abortlovgivning, så længe irske kvinder benytter sig af den, idet England i høj grad tager en del af Irlands problemer i deres hænder. Artiklen er den første artikel, jeg er stødt på fra *Irish Press*, der italesætter dobbeltmoralen i, at irske kvinders abortrejser til England negligeres og gemmes væk, mens kvinder, der bliver gravide udenfor ægteskab i Irland kritiseres og samtidig ikke har adgang til abort i Irland.

I 1970 bragte *Irish Press* en artikel om, at den nye konservative regering i England ville lave en undersøgelse af den, på dette tidspunkt, forholdsvis nye abortlovgivning i landet. I den forbindelse bliver loven omtalt som "(...)the controversial Abortion Act."¹⁴¹ At kalde Englands abortlovgivning kontroversiel siger noget om, at det er den almene holdning i Irland. En dansk avis ville sandsynligvis ikke kalde den engelske abortlovgivning kontroversiel på dette tidspunkt, idet Danmark i 1970 selv havde udvidet adgangen til abort, og kun tre år efter gjorde aborten frit tilgængelig. Selvfølgelig er der enkeltpersoner i Danmark, der har ment, at den engelske abortlovgivning var kontroversiel, hvilket bl.a. kan ses i oprettelsen af partiet

¹³⁵ Irish Press 19/4-1972. p. 10: *Abortion*

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ Irish Press 20/4-1972. p. 12: *Thoughts on human life*

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Irish Press 14/7-1970. p. 6: *Abortions: inquiry may be held*

Kristendemokraterne i forbindelse med liberaliseringen af adgangen til abort i 1970. På trods af, at der var danskere, der var imod abort, ville den engelske Abortion Act ikke omtales som kontroversiel i en dansk avis og dermed afspejle, at det var den grundlæggende holdning blandt befolkningen. Det kan endvidere diskuteres om holdningen iblandt den irske befolkning var, at Englands abortlovgivning var kontroversiel, eller om det blot var den offentlige holdning og den holdning, som det udadtil skulle se ud som om den samlede nation havde. Det var allerede på dette tidspunkt offentligt kendt, at irske kvinder tog til England og fik foretaget abortindgreb, så kontroversiel eller ej, blev den i hvert fald anvendt af irske kvinder.

At irske kvinder måtte rejse til England for at få foretaget abort, og benyttede muligheden i stor stil, var en torn i øjet på modstanderne af abort, og dermed også på den offentlige holdning i aviserne. I januar 1971 offentliggjorde den engelske regering tallene for abortindgrebene siden abortlovens ikrafttrædelse i 1968, og i den forbindelse bragte *Irish Press* flere artikler herom. Den første artikel om aborttallene fra januar 1971, nævner blot, at der i årene siden lovens ikrafttrædelse var blevet udført 37.652 aborter på statsautoriserede sygehuse og abortklinikker, og nævner intet om hverken irske kvinder eller for den sags skyld kvinder fra andre lande.¹⁴² Tallet ændrer sig dog drastisk, da det igen kommer på tale i en artikel fra maj 1971, med overskriften "Over 90,000 abortions in Britain."¹⁴³ I artiklen står der, at der blev udført 91.566 legale aborter i Storbritannien i 1970, og at lige knap 10.000 heraf var udført på kvinder bosiddende uden for England.¹⁴⁴ Igen nævnes irske kvinder ikke som forbrugere af den engelske adgang til abort, og først ca. et år efter, i en artikel af Liam Nolan, står der, at ca. 400 kvinder i løbet af 1970 havde angivet irsk adresse til abortklinikkerne.¹⁴⁵ Nolan omtaler abort som et seriøst problem, der kun er vokset siden Englands liberalisering af lovgivningen på området. En Dublin-baseret fødselslæge og gynækolog står citeret i Nolans artikel for at sige, at tallet efter hans opfattelse er minimum dobbelt så stort, idet han mener, at størstedelen af irske kvinder opgiver falsk adresse og nationalitet af frygt for at blive opdaget. Også her italesættes farerne ved abortindgrebet, og førromtalte gynækolog fortæller, at han hver uge har patienter, som han må "patch up" efter de har fået foretaget abortindgreb i England.¹⁴⁶ Denne udtalelse understreger også, at de irske læger er de barmhjertige samaritanere, der tager imod kvinderne og retter op på de engelske lægers fejl, her underforstået, den engelske abortlovgivning, der overhovedet tillader abortindgrebet at finde sted. Politiken skrev i en artikel om den irske seksualmoral i 1979, at "[d]et vides med sikkerhed, at mellem 2000 og 3000 unge irske piger hvert år tager til England for at få foretaget en abort", hvilket er en voldsom stigning i forhold til de førromtalte 400.¹⁴⁷

¹⁴² Irish Press 19/1-1971. p. 4: *London total of abortions*

¹⁴³ Irish Press 7/5-1971. p. 5: *Over 90,000 abortions in Britain*

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Irish Press 5/4-1972. p. 6: *Abortion*

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Politiken 24/6-1979. p. 6: *Dobbeltmoral giver højeste fødselstal*

I forbindelse med Englands Abortion Act, er der også flere beretninger om pro-life-marcher, hvoraf den mest omtalte var en protest-march, der fandt sted i Manchester juledag 1970. Marchen var arrangeret af National Youth's "Right to Life"-gruppe, og det pointeredes, at de alle var unge piger, der tidligere havde gået på katolsk pigeskole.¹⁴⁸ Pigernes religiøse baggrund bliver fremhævet for at skabe et tilhørsforhold fra læseren af den irske avis, hvis identitet i høj grad er bundet op på den katolske tro. I artiklen skrives der også, at dagen hvorpå de marcherer er blevet erklæret for "(...)the Feast for the Holy Innocents," en dag hvor de uskyldige ofre for Englands Abortion Act, skulle mindes.¹⁴⁹ Som en afsluttende note til artiklen, står der, at den katolske biskop i Adelaide i Australien ville sætte dagen af til bønner for "(...)the unborn children who have been lost as a result of South Australia's liberalised abortion laws."¹⁵⁰ Igen skabes en samhörighedsfølelse med kampen mod abort som den bærende. Der skrives om andre landes abortlovgivning og kampen for at rulle liberaliseringerne tilbage for at vise det katolske Irland, at katolikkerne rundt omkring i verden stadig er imod abort på trods af en stigende grad af liberalisering på området, og at Irland er gået forrest ved ikke at tillade nogen former for abort. Få dage efter anti-abort-marchen, bragte *Irish Press* endnu en notits om marchen. Denne gang er fokus på biskoppen fra Liverpool, der holdt messe som afslutning på marchen.¹⁵¹ I notitsen står der, at der i de seneste ti dage op til marchen, var blevet udført flere aborter end der var medlemmer af den katolske kirke i Liverpool samt at biskoppen udtalte, at "[w]e failed in our duty in 1966-67, both bishops and people for not fighting this immoral law."¹⁵² Ved at videreformidle et budskab om fortrydelse af ikke at have kæmpet nok imod the Abortion Act, opfordres den irske befolkning til at kæmpe imod liberaliseringer på det reproduktive område i hjemlandet.

Sunday Independent skrev i 1971, at Englands abortlovgivning også blev kritiseret offentligt af den katolske ærkebiskop af Westminster, Heenan. Heenans kritik var primært møntet på den del af abortlovgivningen, der tillod abort ved en graviditet med et handicappet barn. Heenan udtalte bl.a. at "The English law now provide for the legal destruction in the womb of children likely to be born handicapped."¹⁵³ Ved at anvende ordet "destruction", der kan oversættes til 'udslettelse', 'tilintetgørelse' eller 'nedslagtning', bliver diskursen om abort ved et handicappet foster kædet sammen med masse mord, og man er som læser ikke i tvivl om, hvor ærkebiskoppen står i abortdebatten.

John Feeney skrev i 1971 artiklen "Abortion clinic seeks doctors." Feeney skriver, at en repræsentant fra en abortklinik med speciale i sene aborter i London, har været i Irland på jagt efter irske læger, der var villige til at arbejde på klinikken i weekender for en god løn.¹⁵⁴ At påpege, at klinikken har svært ved at finde kvalificerede læger i England, fortæller indirekte, at

¹⁴⁸ Irish Press 25/12-1970. p. 7: *Schoolgirls in abortion protest*

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Irish Press 29/12-1971. p. 4: *Abortions: 200 a day, says prelate*

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Sunday Independent 14/3-1971. p. 6: *Cardinal attacks abortion laws*

¹⁵⁴ Irish Press 23/11-1971. p. 1: *Abortion clinic seeks doctors*

flere engelske læger ikke ønsker at tage del i aborter, og at opbakningen til en liberal lovgivning på abortområdet ikke deles af alle læger. Igen anvendes en diskurs omkring læger, der ikke kan støtte op omkring abortlovgivningen, hvilket tegner en lovgivning, der ikke er baseret på viden, siden lægerne, der besidder viden, ikke kan stå inde for den. Feeney understreger til slut i artiklen, at ingen af de irske læger sagde "ja tak" til tilbuddet af moralske grunde, og fordi abort i Irland betragtes som "barnemord."¹⁵⁵ To måneder efter bragte *Irish Press* igen en artikel om førromtalte abortklinik. I denne artikel informeres der om, at abortklinikken har fået en måned til at sørge for forbedringer i abortpraksissen før de kan få forlænget deres tilladelse til at udføre aborter under the Abortion Act 1967.¹⁵⁶ *Irish Press* skriver, at det britiske sundhedsministerium er blevet gjort opmærksom på problemet med den pågældende abortklinik og med abortlovgivningen i al almindelighed via *Irish Press'* kritiske omtale heraf.¹⁵⁷ *Irish Press* fremhæver deres eget arbejde som værdifuldt i forbindelse med at forsøge at rulle liberaliseringen af adgangen til abort tilbage, og ser derfor sig selv som en værdifuld aktør i den forbindelse.

Seks år efter vedtagelsen af Englands Abortion Act fra 1967 går nyhedsværdien af den, og der skrives således meget begrænset herom i de irske aviser efter 1972. Blikket vendes efter 1972 i højere grad indad, og Irlands egen seksualmoral bliver genstand for avisernes omtale, hvilket indebærer en diskussion om Irlands egen lovgivning vedrørende bl.a. skilsmisse, prævention og abort.

Delkonklusion

I omtalen af den engelske liberalisering af adgangen til abort, fremhæves det i særlig høj grad, at dét at være katolsk hører sammen med dét at være irsk. Dette ses tydeligst i artiklernes omtale af de katolske læger og sygeplejerskers praksis i forbindelse med abort, hvor en samhørighed mellem disse og læseren af avisen skabes gennem religionen som fælles referencepunkt.

Det store fokus på sygeplejerskerne og lægerne, der er imod abort viser, at de irske aviser i deres omtale af abort, søger at skabe tvivl om, hvorvidt videnskaben bag abort er 'god nok'. Idet eksperterne inden for området, som er sygeplejersker og læger, er imod abort, laver fejl i forbindelse med abort samt ikke vil ansættes i stillinger, der kræver, at de udfører aborter, skabes der en modsætning mellem liberal abortlovgivning og videnskab.

De irske avisers omtale af den engelske Abortion Act skal bekræfte irerne i, at deres abortlovgivning er den rette. Idet aviserne beretter om marcher og kampagner imod abort i England sender det et signal til læseren om, at der er interne stridigheder mod abortloven i England hvilket kan ses som en legitimering af Irlands stramme abortlovgivning. Samtidig

¹⁵⁵ Irish Press 23/11-1971. p. 1: *Abortion clinic seeks doctors*

¹⁵⁶ Irish Press 1/1-1972. p. 3: *Abortion clinic's licence curbed*

¹⁵⁷ Ibid.

nævnes der kun med meget få ord, at irske kvinder benytter sig af den engelske liberalisering af adgangen til abort, og undlader dermed at italesætte, at der er irsk efterspørgsel på abort.

Aviserne bliver aktører i abortdebatten idet de udekukkende reproducerer en pro-life-diskurs. Dette består primært i hovedsageligt at lade pro-life-aktører få spalteplads og taletid. Pro-life-diskursen består i at sammenligne abort med kriminalitet som mord og masseudryddelse, fremfor en hjælp til kvinder, der er gravide og af den ene eller anden grund ikke ønsker barnet. At irske ugifte gravide kvinder kritiseres for at tage til England og få foretaget abort på grund af det irske syn på en ugift gravid kvinde, opretholder og reproducerer en sådan attitude mod ugifte gravide kvinder, idet det påtales at det er kvinden, der er forkert og ikke samfundets holdning. Som ugift gravid kvinde står man derfor i et limbo, hvor man enten skal få en abort, og føle sig kriminel i sit eget land eller man skal føde et uønsket barn og leve med skammen.

8.1.2 De patriarkalske værdier og den kyske, selvopofrende moder

Kvinderne spillede en aktiv rolle i forbindelse med Irlands kamp for uafhængighed, hvilket skabte grundlag for også at kæmpe for kvinders ligestilling.¹⁵⁸ Irlands grundlov er dog bygget på patriarkalske værdier, hvor familien sættes først, manden er forsørger og overhoved, og kvinden hører hjemme i hjemmet, hvor hendes vigtigste job er at føde børn og være en god moder og hustru, hvilket gør en ligestillingskamp svær.¹⁵⁹ Dette skaber en ulighed kønnene imellem, fordi der ligger en naturlighed i mandens status som den patriarkalske leder af familien. De patriarkalske værdier kommer til udtryk i Irlands grundlovsparagraf 41: "The State recognizes that by her life within the home, woman gives to the State a support without which the common good cannot be achieved. The State shall, therefore, endeavour to ensure that mothers shall not be obliged by economic necessity to engage in labour to the neglect of their duties in the home."¹⁶⁰ Denne stadfæstelse af kønsrollerne er også central i forbindelse med den katolske tro, hvor den irske kvinde er symbolet på den selvopofrende moder og hvor forbilledet er Jomfru Maria.¹⁶¹

Allegorien 'Mother Ireland' er almindelig i den irske nationalistiske diskurs, hvor den bliver anvendt som modsætning til den stærke, maskuline stat.¹⁶² Som Sarah O'Mahoney beskriver det: "[w]ith the nation a woman or the woman a nation, the role of the state is the same: To protect her from interference – whether it be coming from colonial power or her own judgement."¹⁶³ Kvinden får dog en særstatus i de nationale diskurser, både fordi hun rent

¹⁵⁸ Ivana Bacik, *Kicking and Screaming: Dragging Ireland into the 21st Century* (Dublin: O'Brien Press, 2004), p. 79

¹⁵⁹ Irish Statute Book. "Constitution of Ireland – article 41".

¹⁶⁰ Irish Statute Book. "Constitution of Ireland". Konsuleret 14/3-2018.

<http://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en>

¹⁶¹ Siobhán Mullally, "Debating Reproductive Rights in Ireland," i *Human Rights Quarterly* vol. 27 (2005): p. 85

¹⁶² Breda Gray og Louise Ryan, "The Politics of Irish Identity and the Interconnections between Feminism, Nationhood and Colonialism" i *Nation, Empire, Colony: Historizing Gender and Race* red. Ruth Roach Pierson og Nupur Chaudhuri (Indiana: Indiana University Press, 1998): 121-138

¹⁶³ Sarah O'Mahoney, *Mothers of the Nation: The Effect of Nationalist Ideology on Women's Reproductive Rights in Ireland and Iran* (Ph.d.-afhandling, Montreal: McGill University, 2008), p. 17

biologisk er den, der kan føre slægten videre, men også idet, at det er kvinden, der skal føre kulturen videre gennem generationer. Denne hyldest af kvinden som hende, der skal sikre nationens overlevelse kræver, at hun bliver i de traditionelle kønsroller, for at være et godt eksempel for de kommende generationer. "The quality of our society is measured by the quality of our homes," sådan skriver en talsmand for The Catholic Youth Crusade of Ireland, Simon O'Byrne, og tilføjer at et sådant hjem er kristent og emmer af kristen moral, som forældrene skal være et eksempel på overfor deres børn.¹⁶⁴ Kvindens seksualitet og reproduktivitet symboliserer altså nationen og dens fremtid, og derfor er abort en væsentlig trussel mod nationens fremtid.¹⁶⁵ Også den katolske kirke omtales i *Irish Press* i 1975 som feminin, "[t]he Catholic Church has the mandate from God, and she has the weapons. Hers is a voice that is listened to all over the earth. This voice should ring out loud and clear, and with divine authority call on all Christians and non-Christians to openly condemn this wanton slaughter of the unborn."¹⁶⁶ At omtale den katolske kirke som feminin, samt at give dens stemme himmelsk autoritet, står i modsætning til den patriarkalske kultur, som den katolske kirke er formynder af, men underbygger nationaldiskursen om, at kvinden er den, der skal føre slægten og dermed nationen videre.

Abortdebatten bliver fundamentalt en debat om kvinders seksualitet, hvor kvinder, der har sex for andet end reproduktion for øje, bliver konstrueret som umoralske og uden ansvarsbevidsthed, hvilket står i opposition til den ideelle kvinde i et patriarkalsk samfund. I et læserbrev bragt i *Irish Press*, skriver Frances Clarke, at brug af prævention vil undertrykke kvindens naturlige, iboende moderinstinkt.¹⁶⁷ Clarke udtaler også, at prævention vil: "(...)turning her into a freak female who seeks every excuse to evade her responsibilities."¹⁶⁸ At tale om, at kvinden har et iboende moderinstinkt samt at hun vil løbe fra sit ansvar, henviser til at hun har et ansvar overfor staten, der går ud på at føde børn, og at staten dermed er medejers af hendes krop.

Mandens rolle i forbindelse med abort nævnes kun med meget få ord i de irske avisers omtale af abort. Og dette på trods af, at langt størstedelen af artiklerne og læserbrevene er skrevet af mænd. Dette italesættes da også af Rosemary Twohig i 1972, hvor hun skriver: "[s]o far, any articles on abortion which I have read in Irish papers have been by men. It is so much easier for men to have clear-cut ideas on abortion – they will never be in the desperate situation where they have to consider it."¹⁶⁹ Mændene tildeles hverken ansvar eller holdning i forbindelse med at skulle træffe et valg om abort. Hvor der i den danske abortdebat frem mod 1973 var stor bekymring for, at kvinderne ville blive presset til abort af mændene, der havde gjort dem gravide, er dette ikke et aspekt, der italesættes i den irske abortdebat. At der skal to til tango

¹⁶⁴ Irish Press 6/6-1972. p. 8: Youth and Christian values

¹⁶⁵ Smyth, *Abortion and Nation, The Politics of Reproduction in Contemporary Ireland*, p. 36

¹⁶⁶ Irish Press 25/6-1975. p. 6: *Abortion and the Church*

¹⁶⁷ Irish Press 19/4-1972. p. 10: *Abortion*

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Irish Press 26/5-1972. p. 11: *The only answer*

bliver bagatelliseret, og kun kvinden omtales som promiskuøs og umoralsk, hvis hun bliver gravid uden at være gift.

I et læserbrev bragt i *Irish Press* i 1968, argumenteres der for, at uddannelse og karriere er grunden til, at kvinder vælger abort: "They will tell you they cannot afford any more than two children if they are to educate them properly."¹⁷⁰ Underliggende dette citat er antagelsen om, at moderskab er det naturlige centrum for kvindens liv. Senere i læserbrevet skrives der, at det også handler om, at det er dyrt at leve i Irland og at boligpriserne er høje.¹⁷¹ Ifølge disse udtalelser, er det altså udelukkende af økonomiske årsager, at kvinder får aborter. Andre grunde som eksempelvis, at kvinden ikke ønsker et barn, at kvinden ikke føler sig klar til at blive mor eller at kvindens helbred, fysisk som psykisk, gør at hun ikke kan fuldføre graviditeten, er ikke accepterede grunde og understreger den katolske, irske verdensanskuelse: at kvinde er lig med moder. Denne antagelse af, at enhver kvinde er i besiddelse af et naturligt modergen, deles af Rosemary Twohig, der skriver i førnævnte læserbrev: "The circumstances have to be right – the care and attention from a husband, the security of a home, the kindly interest of family and friends, the respect of the doctor, the hoping and dreaming. It is with these things that the maternal instinct is nourished in the young woman."¹⁷² Senere i læserbrevet påstår Twohig, at det primært er yngre kvinder uden børn i forvejen, der får foretaget aborter, fordi de endnu ikke har fået vækkes deres moderinstinkt.¹⁷³

At være kvinde og have en karriere, er også centrum i en artikel bragt i *Sunday Independent* fra 1984, hvor pro-choice-bevægelsen kritiseres for at underkende den hjemmegående fuldtids-husmoder.¹⁷⁴ Artiklen tager en ironisk distance til tanken om kønsroller, der ikke er lig med de traditionelle patriarkalske traditioner: "(...)undermined the fulltime wife and mother, making her feel discontented with her lot unless she also had a "satisfying" career outside the home, insisted that her husband washed the nappies."¹⁷⁵ Ironi anvendes når noget er helt utænkeligt, hvorfor dette citat netop påpeger, at en kvinde ikke kan have en karriere uden for hjemmet, der kræver, at manden skal vaske bleer. En anden grund end karriere til at få foretaget en abort, kunne ifølge the Democratic Socialist Party i Irland, være hvis fosteret var alvorligt handicappet, hvilket fik en af *Irish Press'* læsere, læge Martin O'Donnell, til at skrive således:

"Mr. Kemmy and his party are saying that they want a society in Ireland which cannot include handicapped people. I want to point out to Mr. Kemmy and DSP, and to all others who advocate the killing of handicapped children that we in Ireland love the handicapped that handicapped people have brought tremendous happiness to their families and to their communities, and we in Ireland will always have a place for

¹⁷⁰ Irish Press 29/8-1968. p. 10: *Housing problem*

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Irish Press 26/5-1972. p. 11: *The only answer*

¹⁷³ Ibid.

¹⁷⁴ Sunday Independent 12/8-1984. p. 3: *Divorce debate takes its toll*

¹⁷⁵ Ibid.

handicapped people, and we will fight to protect the right to life of all citizens and all unborn children, regardless of whether they are handicapped or not.”¹⁷⁶

O'Donnell ekskluderer Kemmy og DSP fra "we in Ireland", idet deres udtalelse om at tillade abort ved alvorligt handicap hos fosteret, ikke hænger sammen med den almene konsensus om, at Irland er en anti-abort nation. Også de handicappede er ekskluderet fra det nationale "we", idet de omtales som et "de", som "vi" altid har plads til - underforstået på vores betingelser. O'Donnell anvender en diskurs om irskhed, hvor det centrale er familien, fællesskabet og respekten for mennesket uanset dets formåen, og sætter enhver form for abort i opposition til dette nationalistiske ideal. For nogle kvinder ville et handicappet barn ikke være ønsket, men idet kvindens rolle ikke blot er at være mor, men også at være selvopofrende, sættes kvindes behov og ønsker i anden række, efter nationens.¹⁷⁷

Information bragte i 1983 en artikel, hvortil en irsk katolsk feminist, Ann Walshe, udtalte sig.¹⁷⁸ Walshe peger i artiklen på, at den katolske kirke er en mandsdomineret institution, og at mandsdominerede institutioner ikke er selvkritiske og heller ikke tager imod kritik fra kvinder. Jeg har i min læsning af artikler vedrørende abort i Irland ikke stødt på en katolik, der kritiserer den katolske kirke, eller dennes indflydelse, hvilket stemmer overens med Walshes udsagn. Hun udtaler derudover, at kirken er bange for at legalisere adgangen til skilsmisse, prævention og abort fordi, "[k]vinder, som har kontrol over deres egen krop er mindre føjelige og mere kritiske over for et mandsdomineret og autoritetstro hierarki.”¹⁷⁹ Denne udtalelse er, som skrevet, bragt i en dansk artikel og en søgning på Ann Walshe i Irish News Archive understreger da også hendes pointe, idet hun ikke er nævnt i én eneste artikel fra hverken *Irish Press* eller *Sunday Independent* i årene 1966-1984.

Delkonklusion

I analysen af italesættelsen af de patriarkalske værdier og ideen om den irske kvinde som den kyske selvopofrende moder, kommer kampen om at fastholde den sociale verden virkelig i centrum. Idet der ikke gives plads til at omtale, at en kvinde helt grundlæggende ikke har lyst til børn, og derfor tilvælger abort, søges der at opretholde konsensus og en sandhed om, at kvinde er lig med moder. At der tales om kvinder, der har sex for andet end reproduktion for øje, som umoralske og uden ansvarsbevidsthed, fastholder den irske kvinde i de traditionelle, konservative og katolske kønsroller. Denne diskurs sætter kvinden i bås, og staten tager ejerskab over hendes krop, både i form af måden hvorpå den italesættes og særligt i forbindelse med lovgivningen, der ikke anerkender fosteret som en del af kvindens legeme, men derimod et ufødt liv, der skal beskyttes på lige vilkår med ethvert andet menneskeliv. I diskursen omkring kvindens rolle i samfundet og i hjemmet skabes den irske kvinde, og hun er dermed et

¹⁷⁶ Irish Press 29/8-1983. p. 8: *Letters to the Editor*

¹⁷⁷ O'Mahoney, *Mothers of the Nation: The Effect of Nationalist Ideology on Women's Reproductive Rights in Ireland and Iran*, p. 7

¹⁷⁸ *Information* 12/9-1983. p. 2: *Tilhængere af fri abort tabte til kirken og de ufødte irere*

¹⁷⁹ Ibid.

subjekt, der er blevet genstandsgjort og underkastet manden, der i det patriarkalske samfund er familiens overhoved, og får dermed ikke en plads at tale eller handle ud fra. Idet den kyske og selvopofrende moder er symbolet på Irland, ekskluderes alle andre former for dét at være kvinde.

8.1.3 Kvindens liv og sikkerhed

I forlængelse af kvindens status som symbolet på Irlands familietradition, må den irske kvinde beskyttes mod udefrakommende farer, herunder adgangen til abort. Staten påtager sig efter indførslen af the Eighth Amendment rollen som beskytter for kvindens ve og vel, og staten sikrede dermed både social sikkerhed og social kontrol. Særligt *Irish Press* har stort fokus på de farer, den nationale sundhed vil blive udsat for, hvis abort tillades i Irland, og de bragte derfor flere artikler i perioden, hvori disse farer blev italesat. Som allerede nævnt i afsnittet om de irske avisers afstandstagen til Englands Abortion Act, handlede en stor del af kritikken af abort om den nye engelske abortlovgivning samt de farer, som den udgjorde for kvinders sundhed.

På vegne af pro-life-organisationen Society for the protection of Unborn Children, skrev T. J. Nathan i 1970 om farerne ved abort, og beskriver det som en trussel mod folkesundheden.¹⁸⁰ Nathan skriver, at der har været en enorm stigning i udbredelsen af kønssygdomme som følge af liberaliseringen af adgangen til abort, fordi unge kvinder bruger abort som prævention.¹⁸¹ Igen er det værd at nævne, at det kun er kvinderne, der nævnes som forbrugere af abort som prævention. Derudover påpeger Nathan, at abort er den fjerde hyppigste grund til at gravide kvinder dør i barselssengen i England, og konstaterer, at abort altså ikke er så sikkert, som de ansvarshavende for the Abortion Act 1967 gerne vil have det til at lyde.¹⁸² Man kan, ifølge Nathan, ikke føle sig sikker for at slippe for negative følger af abort, for selvom man måske ikke mærker bivirkninger i dagene efter indgrebet, mener han, at kvindens psyke på sigt ikke kan klare tanken om, at hun har slået et uskyldigt barn ihjel, og at hun derfor vil få mentale ar for livet.¹⁸³ Ifølge Nathan må barnets rettigheder ikke negligeres, og medlidenhed med den gravide kvinde må ikke stå over retfærdighed: "[c]ompassion for her condition must be tempered with justice for the unborn child in her womb."¹⁸⁴ T. J. Nathan skriver om farerne ved abortindgrebene, der udføres i England for at skræmme både kvinderne, der endnu ikke har fået foretaget et abortindgreb, men også de kvinder, der på dette tidspunkt havde fået foretaget indgrebet, ved at påpege, at de aldrig kan føle sig sikre på, at der ikke pludselig dukker bivirkninger op.

Bivirkningerne ved abort i England italesættes også i en notits i *Irish Press* i 1971, om en ny abortteknik, der betød at man nu kunne få abort på kun 10 minutter.¹⁸⁵ Der tages en ironisk distance til denne teknik "[g]irls smoking a cigarette to calm their nerves have found the

¹⁸⁰ Irish Press 26/10-1970. p. 9: *Abortion*

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Irish Press 12/11-1970. p. 12: *Abortion*

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ Irish Press 18/1-1971. p. 5: *10-minute abortions in London*

operation over before the cigarette was finished.”¹⁸⁶ Derudover sammenlignes operationen med at gå til tandlægen, hvilket næsten kan lyde som en reklame. Denne konstruktion af kvinden som magelig forbruger, der nu hurtigere kan få fjernet fosteret, bliver udbygget ved at omtale aborten som noget, der kan klares på en cigarets tid. Notitsen afsluttes med en udtalelse fra læge Malcolm Potts, der understreger, at sådanne operationer aldrig bliver trivielle, og at der altid vil være høj risiko for både fysiske og mentale bivirkninger ved abort, for at understrege, at abort ikke bare er en 'vare'.¹⁸⁷

I en artikel fra 1969, omtales en kommende abortplan for Chile, der ligesom Irland er et katolsk land.¹⁸⁸ Her fremhæves fattigdom og en voldsom stigning i antallet af illegale aborter, som de vigtigste faktorer for at tillade i abort i visse tilfælde.¹⁸⁹ Artiklen afslutter med en gennemgang af den katolske kirkes rolle i forbindelse med familieplanlægning, hvor kirken finansierer en stor del af klinikkerne: "[p]erhaps the most remarkable aspect of the programme is the energetic attempt by the Catholic Church. Several clinics subsidised by church funds, advice couples on the financial problems imposed large families."¹⁹⁰ Det understreges, at den katolske kirke hjælper med familieplanlægning, der hvor der er et massivt behov for det pga. fattigdom. Indirekte forsøger artiklen at overbevise irerne om, at idet de ikke lider af samme problemer som Chile, er det ikke nødvendigt med den form for hjælp eller en liberaliseret adgang til abort i Irland.

Illegale aborter har ikke en lige så stor plads i abortdebatten i Irland som de havde i den danske abortdebat.¹⁹¹ I bogen "The Right to Know" af Sandra Coliver, nævnes det, at der indtil 1967 blev foretaget illegale aborter, "Back-alley abortions were a feature of Irish life until the introduction of the 1967 Abortion Act in the United Kingdom."¹⁹² Dette citat er et af de eneste, der omhandler illegale aborter, og i hverken *Irish Press* eller *Sunday Independent*, er jeg stødt på omtaler af illegale aborter. Man skal helt tilbage til 1943-44, hvor flere retssager vedrørende illegale aborter vakte opsigt.¹⁹³ I efteråret 1943 blev fem, heraf tre kvinder, tiltalt for at være medvirkende til eller at have fået foretaget abort, og i foråret 1944 blev fem nye sigtede.¹⁹⁴ Dommeren i sagerne, Davitt, var klar i holdningen til abort: "[o]ffences such as these are akin to murder or attempted murder and if they are allowed to multiply will strike at the very heart of this nation."¹⁹⁵ Efter 1944 omtales illegale aborter i Irland ikke, men usikkerheden om, hvor mange, der hvert år rejser til England for at få foretaget abort efter the Abortion Act 1967 får til gengæld en central plads i debatten. Tallene svinger fra få hundrede om året til flere tusinder.

¹⁸⁶ Irish Press 18/1-1971. p. 5: *10-minute abortions in London*

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Irish Press 23/12-1969. p. 7: *Abortion plan for Chile*

¹⁸⁹ Ibid.

¹⁹⁰ Ibid.

¹⁹¹ De illegale aborter var et af de mest anvendte argumenter for en liberalisering af Danmarks abortlovgivning, både tilbage i 1930'erne og frem mod den frie abort i 1973.

¹⁹² Coliver, "Ireland", s. 165

¹⁹³ Pauline Jackson, *Abortion trials and Tribulations* (Dublin: University College Dublin, 1987), p. 3

¹⁹⁴ Ibid. p. 3-4

¹⁹⁵ Ibid. p. 5

Grunden til, at der ikke kan gives et bestemt tal er, at det er usikkert hvor mange irske kvinder, der angiver engelske fremfor irske adresser når de får udført abort i England.¹⁹⁶ At illegale aborter ikke har en plads i Irlands abortdebat, underbygger den offentlige mentalitet, der også ses i forbindelse med irske kvinder, der tager til England for at få abort – hvis det ikke siges højt sker det ikke, og kan ikke være et argument for legalisering af abort i Irland.

Delkonklusion

Der ligger en dobbeltmoralisk bagside i forbindelse med omtalen af kvinders sikkerhed idet beskyttelsen af kvindens helbred italesættes i forhold til, at der er mange bivirkninger ved abort og at hun derfor af lovgivningen skal beskyttes imod abort, men at hun ved indførslen af the Eighth Amendment ikke skal beskyttes mere end fosteret i hendes livmoder. Det siger noget om, at kvinden har ret til liv og beskyttelse, men hvis hun er gravid, har fosteret lige så meget ret til liv, om det så kommer til at koste kvinden sit helbred eller sit eget liv.

Det er interessant, at der hersker konsensus om at lukke øjnene for, at der bliver udført illegale aborter i Irland. At de illegale aborter ikke har en plads i abortdebatten, tjener til, at det offentligt ser ud som, at der ikke er et behov for en liberalisering af adgangen til abort i Irland. Dette hører sammen med manglen på omtale af de irske kvinder, der tager til England og får udført aborter, og er et udtryk for en 'out of sight out of mind'-mentalitet.

8.1.4 Demografien og skellet mellem land og by

Føderaten for gifte kvinder i Irland var den højeste i Europa fra 1850-1950, hvilket dog ikke skabte en eksplosion i befolkningstallet.¹⁹⁷ Irlands fødselsrate var under erstatningsgrænsen, hvilket bl.a. skyldtes, at en stor del af Irlands befolkning emigrerede i perioden samt at Irland havde den laveste ægteskabsrate i Europa.¹⁹⁸ I 1961 var befolkningen kun lige knap på størrelse med, hvad den havde været før kartoffelpesten i 1841.¹⁹⁹ I 1961 udgjorde kvinder, der i forvejen havde mellem fire og ni børn 20% af fødslerne i Irland. Irlands population var i årene 1966 til 1984 Europas yngste, og næsten halvdelen af befolkningen var i disse år under 25 år.²⁰⁰ På trods af den ændrede demografi, var tilslutningen til den katolske kirke i Irland på dette tidspunkt stadig langt over 90% og udgjorde grundpillen i det irske samfund.²⁰¹

Derfor var den kristne moral også den dominerende i 1968, hvor der første gang skrives om 'ungdommen' som en gruppe for sig selv i forbindelse med abort. I artiklen fra 1968 italesættes det primære problem som værende manglen på ordentlige boliger, hvilket betød, at ungdommen ikke havde råd eller tid til flere end max. 2 børn, fordi de skulle have en god

¹⁹⁶ Information 3/12-1982. p. 2: *Irsk politik under forandring*

¹⁹⁷ Murphy-Lawless, J. "Fertility, Bodies and Politics: The Irish Case" i *Reproductive Health Matters* vol. 2 (November, 1993), p. 53

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ Ibid. p. 54

²⁰⁰ Se bilag 1. C. Kevin Boyle, "Ireland", i *Abortion and Protection of the Human Fetus*, red. George F. Cole et al. (Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1987), p. 113

²⁰¹ Ibid. p. 114

uddannelse og dermed et godt job for at kunne betale deres husleje.²⁰² Artiklen argumenterer for, at forskellen på den ældre og yngre generation er, at den ældre generation tager til takke med at have det, de har brug for, hvorimod den yngre generation konstant stræber efter mere.²⁰³ Især i forhold til uddannelse, er de unge kritiske overfor det eksisterende pensum: "(...)the system is geared simply to providing students with facts; it fails to develop their mental processes."²⁰⁴ Kravet om dybere læring stemmer overens med det mere sekulariserede forhold til religion, hvor man til stadighed er religiøs, men på et mere moderat plan end før. Den yngre generation sætter spørgsmålstejn ved kirkens ord, og tilpasser religionen til deres moderne liv. De yngre kvinders ønske om at sætte uddannelse i første række, frem for familien og livet som hjemmegående husmor i en patriarkalsk familiekonstruktion, viser et skifte i forhold til de katolske konservative værdier, hvor familien er altings centrum. Samtidig konstrueres den yngre generation og i særdeleshed kvinden som bekvemmelige forbrugere, der skaber et billede af en 'brug og smid væk'-kultur, der ikke tager ansvar for deres handlinger. Denne italesættelse af ungdommen fastholder en modstand imod en liberalisering af adgangen til abort, idet den yngre kvinde vil være forbruger af den for bekvemmelighedens skyld og uden anger.

I et åbent brev bragt i *Irish Press* i 1972 italesætter talsmand for The Catholic Youth Crusade of Ireland, Simon O'Byrne, ungdommens tolerance overfor sex, stoffer og alkohol og deres livsfilosofi: "(...)anything that is a love-act cannot be wrong."²⁰⁵ O'Byrne fremhæver særligt ungdommens mangel på respekt overfor livet selv, hvilket den britiske abortlovgivning ifølge O'Byrne bevidner om: "NO ONE has a RIGHT to deprive another of life... abortion is murder, just as euthanasia, "mercy killing" is murder, and have NO doubt about it."²⁰⁶ Udsagnet kommer pga. de mange kapitaler til at virke voldsomt og hysterisk. O'Byrne understreger, at de stigende tendenser til promiskuitet blandt ungdommen gør kirkens arbejde mod disse tendenser endnu mere nødvendig end før.²⁰⁷

Selvom befolkningen demografisk var ens i byen og på landet, viste folkeafstemningen om the Eighth Amendment et væsentligt skel fra land til by. Per Knudsen, *Informations* London-korrespondent skrev efter folkeafstemningen en artikel med overskriften "Tilhængerne af fri abort tabte til kirken og de ufødte irere" hvori han argumenterede for, at folkeafstemningen havde afsløret en voldsom kløft mellem land og by. I hovedstaden Dublin, var et flertal nemlig imod forfatningsændringen, hvorimod den uden for Dublin blev stemt ind i forfatningen med et rungende ja.²⁰⁸

²⁰² Irish Press 29/8-1968. p. 10: *Housing problem*

²⁰³ Ibid.

²⁰⁴ Irish Press 29/8-1968. p. 10: *Housing problem*

²⁰⁵ Irish Press 6/6-1972. p. 8: Youth and Christian values

²⁰⁶ Ibid.

²⁰⁷ Ibid.

²⁰⁸ Information 12/9-1983. p. 2: *Tilhængere af fri abort tabte til de ufødte irere*

Abort som middel mod befolkningstilvækst blev omtalt i 1969 i forbindelse med, at Singapore legaliserede abort.²⁰⁹ Først og fremmest bliver kun modstanderne af lovforslagets holdninger bragt, og legaliseringen kaldes "(...)a backward step, a disaster for the nation and not the act of a responsible government."²¹⁰ På trods af, at Singapores problem i forhold til befolkningstilvækst var modsat Irlands, kunne dette aspekt også anvendes i den irske debat, hvorfor det italesættes i artiklen om Singapore: "(...)abortion was not needed to control population because of the success of the government's family planning programme which had drastically lowered the birth rate."²¹¹ Det fremhæves, at et tiltag om familieplanlægning har reduceret befolkningstilvæksten, hvilket er det modsatte af, hvad der er brug for i Irland, og derfor argumenterer denne artikel imod at indføre tiltag om familieplanlægning og deraf også abort i Irland.

I en notits i *Sunday Independent* fra 1981, om skilsmisse, prævention og abort, argumenteres der for, at det irske samfund har overgivet sig til "(...)the materialistic age" hvilket har betydet øget krav om legalisering af skilsmisse, der ifølge notitsen senere vil blive til legalisering af abort.²¹² Ungdommen og særligt unge kvinder italesættes som de mest påvirkelige af den moderne verden, hvis pres omtales som deprimerende.²¹³ Kvinden og herunder i høj grad den unge kvinde, der ønsker abort, omtales som en forbruger, der af ren og skær bekvemmelighed vælger at få foretaget abort, hvilket tegner et billede af en ungdomsgeneration i forfald. Ifølge den feministiske forfatter, Mary Rose Callaghan, der i 1982 udtalte sig til *Information*, var Irland i begyndelsen af 80'erne i en enorm forvandling, der bl.a. kunne spores i de voksende krav om legal abort, skilsmisse og prævention.²¹⁴ "Det Irland jeg voksede op i var frygteligt konservativt," udtalte Callaghan, og hun så positivt på forandringerne og mente, at de hang sammen med, at halvdelen af befolkningen på dette tidspunkt var under 25 år, og at tendensen derfor var, at irerne tænkte og talte mere om tingene, og ikke blot accepterede tingenes tilstand.²¹⁵ At Callaghan omtaler Irland som "frygteligt konservativt" understreger, at hun er positiv over for forandringerne i det irske samfund modsat notitsen i *Sunday Independent*, der omtaler forandringerne som noget negativt. Ligesom tilfældet var med feministen Ann Walshe, der havde udtalt sig til *Information* i 1983 og ikke kunne spores nogen steder i de irske aviser i perioden, er der heller ikke nogen artikler i hverken *Irish Press* eller *Sunday Independent* hvor Callaghan er nævnt eller har udtalt sig.

Delkonklusion

Idet at næsten halvdelen af befolkningen var under 25 år i perioden fra 1966-1984, udgjorde de en væsentlig trussel mod det konservative grundlag, som Irland var bygget på. Ungdommen som befolkningsgruppe bekymrede den ældre, mere konservative del af befolkningen, idet

²⁰⁹ Irish Press 30/12-1969. p. 5: *Singapore legalises abortion*

²¹⁰ Ibid.

²¹¹ Irish Press 30/12-1969. p. 5: *Singapore legalises abortion*

²¹² Sunday Independent 30/8-1981. p. 12: *Is divorce pushed on*

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Information 3/12-1982. p. 2: *Irsk politik under forandring*

²¹⁵ Ibid

ungdommen havde et mere afslappet forhold til kirken, hvilket sås som nationsundergravende. Ungdommen italesættes som forbrugere af den engelske abortlovgivning, og er dermed uden hverken seksualmoral eller kristen moral. Diskursen om den yngre del af befolkningen som umoralske og individualistiske er et udtryk for, at den ældre del af befolkningen var nervøse for, hvad de unge var i stand til at få på dagsordenen af krav i forbindelse med reproduktive rettigheder.

8.2 Den katolske kirkes status

8.2.1 Den katolske kirkes moral

Irlands stærke tilknytning til den katolske kirke er uden tvivl en af de mest fremtrædende faktorer i abortdebatten. Pro-life-holdninger begrundes hovedsageligt med, at abort er imod den katolske etik og moral og ikke mindst guds vilje. I forbindelse med Englands liberalisering af adgangen til abort, bestod avisartiklerne primært af beretninger om, hvordan den katolske kirke ville hjælpe de katolske læger og sygeplejersker, der nu var tvunget til at handle imod deres tro, samt at den katolske kirke overalt i verden var imod den engelske liberalisering af adgangen til abort. Da den engelske abortlovgivning mistede sin nyhedsværdi og artiklerne i højere grad begyndte at omhandle Irlands egen lovgivning på det reproduktive område, fik den katolske kirke en endnu større rolle i debatten, hvilket følgende afsnit vil handle om.

Irish Press bragte i 1970 et læserbrev af Michael O'Brien, pastor og professor i moralsk teologi, med overskriften "Abortion always unlawful – Jesuit." Som overskriften antyder, er O'Brien imod abort fra sædcellens møde med kvindens æg, og han mener, at livet i et befrugtet æg er menneskeligt og at det af loven skal beskyttes som sådan.²¹⁶ Denne beskyttelse indebærer, at intet andet menneske har retten til at abortere det, ej heller kvinden, som bærer det befrugtede æg i sin livmoder.²¹⁷ O'Brien afslutter læserbrevet med at påpege, at "ofring" er central i den katolske tro, selv når det kræver det største offer, nemlig livet: "[e]ach person must be prepared to give his life for the faith whether the threat arises from within or without."²¹⁸ Pastoren henviser til et essentielt budskab i den katolske tro som argument for, at abort aldrig kan retfærdiggøres, hvilket taler til den katolske befolknings samvittighed og deres syn på dem selv som katolikker.

Den tidligere omtalte diskurs omkring abort som masseødelæggelsesvåben på linje med nazisternes jødeudryddelse under anden verdenskrig, anvendes også af den katolske kirke. I 1971 bragte *Irish Press* en notits om, at den vatikanske avis '*L'Osservatore Romano*' i en artikel havde omtalt abort som "(...)a step on the road to mass murders like those comitted by the Nazis in World War Two."²¹⁹ Her får sammenligningen dog en anden betydning idet den er viderebragt uden en moralsk prædiken, og udsagnet kommer i sig selv til at stå endnu

²¹⁶ Irish Press 11/12-1970. p. 9: *Abortion always unlawful - Jesuit*

²¹⁷ Ibid.

²¹⁸ Ibid.

²¹⁹ Irish Press 10/8-1971. p. 11: *Vatican attack on abortion*

tydeligere som en overdrevet og voldsom sammenligning. Notitsen nævner også, at artiklen fra *L'Osservatore Romano* skriver om farerne ved at legalisere abort, at hvis man først tillader abort, vil endnu værre ting følge, eksempelvis vil man på sigt komme til at tillade mord på personer med uhelbredelige sygdomme, mentalt handicappede og alle andre misdannede.²²⁰ Henvisningen til al den dårlighed, der vil følge, kan kædes sammen med debatten om skilsmisse og prævention i Irland, hvor abort blev omtalt som en følge af lovliggørelse af skilsmisse samt en liberaliseringen af adgangen til prævention, hvilket jeg vil komme ind på senere i analysen.

Også i forbindelse med afstemningen om the Eighth Amendment, blev abort sammenlignet med nazisternes jødeudryddelse under 2. Verdenskrig.²²¹ Pastoren Dominic Johnson skrev i læserbrevet, at der ikke var noget at tænke over i forhold til den forestående abort-afstemning. Johnson argumenterede for, at et "nej" til at få the Eighth Amendment indført i loven, hurtigt ville føre til fri abort i Irland, hvis "(...)a pro-abortionist challenges the existing law in the Supreme Court on the grounds of Human Rights and win the case."²²² Det var i den forbindelse, at han opfordrede folk til offentligt at protestere mod pro-abort-tilhængerne, idet de ellers ville være som tyskerne under 2. Verdenskrig, der så stiltiende til mens den nazistiske del af befolkningen i Tyskland forsøgte at udrydde jøderne.²²³ Johnson sammenlignede irere, der holdt deres mening for sig selv og ikke propaganderede med nazister under 2. Verdenskrig, for at give det irske folk et billede af, hvor galt det kunne gå, hvis lovtilføjelsen ikke blev stemt igennem.

I 1971 skrev Robert R. Holton, *Irish Press'* korrespondent i Rom, at Vatikanet planlagde en gennemgribende undersøgelse af "(...) the growing trend towards the legalisation of abortion in many sections of the world."²²⁴ At kalde den stigende legalisering af abort rundt om i verden for en trend, er at negligere behovet, der ligger til grund for denne stigning af legalisering af abort. Derudover får det abort til at lyde som et emne, der er "in" lige nu, men som går i sig selv, som trends har det med at gøre. Holton skriver, at undersøgelsen er iværksat af Pave Paul, og at den kommer i kølvandet på protester mod abort fra "(...) professional men such as psysicians" i lande hvor abort er legalt eller godt på vej til at blive det. Udover en undersøgelse, annoncerer Holton også, at der vil komme undervisningsmateriale udarbejdet af nogle af verdens ledende katolske teologer, om den katolske kirkes standpunkt når det kommer til abort, "(...) with angles that might make it clearer to some people why it is wrong to kill an unborn child."²²⁵ Holton skriver, at der ikke kan herske tvivl om, hvor kirken står i forhold til abort, men at undersøgelsen skal understøtte deres holdning med fakta omkring abort fra hele verden, og letforståelige teologiske pointer der skal underbygge den katolske kirkes holdning

²²⁰ Irish Press 10/8-1971. p. 11: *Vatican attack on abortion*

²²¹ Sunday Independent 27/6-1982. p. 9: *Nation at risk*

²²² Ibid.

²²³ Ibid.

²²⁴ Irish Press 23/2-1971. p. 7: *Church studies abortion trend*

²²⁵ Ibid.

til abort, nemlig at det er mord på ufødte børn. Til slut i artiklen understreges det katolske patriarkalske menneskesyn idet der påpeges, at mange mænd vil blive påvirket i den rigtige retning af et sådant udspil fra paven, "[t]here are a lot of men of goodwill in the world who would be influenced for good by such a paper coming with a good deal of fanfare from the leader of the world's half a billion Roman Catholics."²²⁶ At det er mændene, der skal oplyses understreger, at det er manden, der er beslutningstageren og dermed ham, der skal påvirkes. Synet på manden som beslutningstageren stemmer overens med familiekonstruktionen i et patriarkalsk samfund, hvor manden er overhovedet. Kvindens stilling er, som stadfæstet i den irske i grundlov, i hjemmet som hustru og moder, hvilket betyder, at hun som udgangspunkt skal tage sig af de huslige pligter og lade manden om at tjene penge og tage beslutninger, herunder åbenbart også i forbindelse med abort.

Både *Irish Press* og *Sunday Independent* kan i april 1972 berette om, at den katolske kirke vil tilbyde alle kvinder, uanset nationalitet eller religiøs tilhørsforhold, at tage sig af hendes barn og bortadoptere det, hvis hun vælger at gennemføre graviditeten i stedet for at få foretaget abort.²²⁷ I *Irish Press* kaldes det et betingelsesløst løfte, og fremstilles som et billede på Guds kærlighed og ønske om at drage omsorg for alle levende væsener, underforstået også det endnu ufødte foster.²²⁸ Jim Nicoll skriver i *Sunday Independent*, at kvinden har enhver ret til at beholde barnet når det er født, hvis hun alligevel selv ønsker at tage sig af det.²²⁹ I flere beretninger om abort vs. bortadoption, gøres det klart, at der er store psykiske udfordringer forbundet med at bortadoptere sit barn som man har båret på i ni måneder, og derudover påpeges der også, at bortadopterede børn vil opleve voldsomme udfordringer på sigt.²³⁰ Den katolske kirke kommer til at fremstå som den barmhjertige samaritaner ved at tilbyde kvinden at tage sig af hendes nyfødte barn og sørge for et trygt hjem til det, men samtidig er det et stort offer for kvinden at skulle være gravid og bære på et uønsket barn i ni måneder og gå igennem en fødsel, for derefter at give barnet væk. Med den frie adgang til abort i England, som i princippet kun koster en flybillet t/r og tillader fuld diskretion, vil det til stadighed være den foretrukne og letteste vej ud af en uønsket graviditet. En troende katolsk kvinde, som er villig til at gøre så stort et offer, vil i sidste ende nok stole på guds vilje i forhold til, at hun i første omgang blev gravid og fødte barnet, og ville derfor i sidste ende beholde det.

Delkonklusion

Den katolske kirke peger i sin argumentation imod abort på centrale områder i den katolske tro, herunder at turde ofre sig for sin tro og vise barmhjertighed. Der henviser til de essentielle budskaber i den katolske tro som argument for, at abort aldrig kan retfærdiggøres, hvilket taler

²²⁶ Irish Press 23/2-1971. p. 7: *Church studies abortion trend*

²²⁷ Irish Press 17/4-1972. p. 7: *Diocese offers alternative to abortion* og Sunday Independent 16/4-1972. p. 4: *Bishop's move on abortion*

²²⁸ Ibid.

²²⁹ Ibid.

²³⁰ Bl.a. i Irish Press 20/4-1972. p. 12: *Thoughts on human life*, hvor der argumenteres for, at bortadopterede børn har større risiko for at få psykiske lidelser gennem livet samt større risiko for at ende som eksempelvis prostituerede

til den katolske befolknings samvittighed og deres syn på dem selv som katolikker. Det irske folks syn på sig selv som irere er, at de er stolte katolikker, særligt pga. deres fortid som undertrykte. Dette ses både i deres traditioner, for eksempel St. Patrick's Day hvor irere mødes verden over og fejrer den helgen, der gjorde dem til katolikker og i argumentationerne mod liberaliseringer på det reproduktive område, som man frygter, vil svække den katolske moral.

I forbindelse med at den yngre befolkning får et mere og mere afslappet forhold til religion, søger den katolske kirke at underbygge sine argumenter imod abort med videnskab. At kirkens ord engang har været anvendt til at regulere folks adfærd og dermed været 'ægte', stiller kirken i en position, hvor den til stadighed kan regulere sociale praksisser. Som artiklen om Vatikanets undersøgelse af abort påpegede, har kirken dog brug for videnskabelige fakta til at underbygge deres argumentation, hvilket siger noget om, at troen på sandheden i kirkens ord er ved at smuldre og har brug for videnskab for at gøre sig gældende som argumenter i abortdebatten.

8.2.2 Catholicisme vs. protestantisme

Den katolske kirkes indflydelse på abortdebatten og -lovgivningen bliver ikke accepteret som en selvfølgelighed af alle, og i flere læserbreve kritiseres kirkens indblanding på det reproduktive område. I et læserbrev bragt i *Irish Press* i 1975, kritiserer talsmanden for pro-choice-organisationen *Women for Justice*, Catherine Curran, at kirken har så meget indflydelse på lovgivningen, at den katolske kirkes etiske grundprincipper presses ned over hovedet på ikke-katolske irere, der også lider under abortforbuddet.²³¹ Curran skriver, at den katolske kirke altid forsøger at fremhæve sit synspunkt således, at en grad af social udvikling synes i den katolske kirkes struktur, men ifølge Curran gør det ingen forskel: "[b]asically, the controlling force in the Church remains the same – fearful of change."²³² Samme analyse af den katolske kirkes struktur beskrives i en artikel bragt i *Information* i 1979, hvor paven kritiseres for at fordømme kødelig lyst: "[p]å den ene side viser han nye og progressive toner på det politiske plan, men slår bremserne i for liberalisering af privatlivet."²³³ Curran kritiserer kirkens indblanding i debatten vedrørende reproduktiv sundhed, og påpeger, at den katolske kirkes politiske magt fastholder spændingerne mellem på den ene side, katolske irere og på den anden side, andre religiøse grupper i Irland.²³⁴

Lægen Noel Browne, som tidligere er omtalt i forbindelse med en artikel i *Irish Press*, hvor han forsvarede den engelske Abortion Act, tager også del i debatten om den katolske kirkes politiske magt i Irland med artiklen "Parliament could become a puppet in a theocratic State." Her skriver han, at det er alment kendt, at den konservative lovgivning af De Valera fra 1937 på det reproduktive område samt i forbindelse med skilsmisse bygger på den katolske kirkes værdier.²³⁵ Browne kritiserer måden hvorpå den katolske kirke og pro-life-tilhængere italesætter abort, og fremhæver de ofte anvendte sætninger: "murder of the innocents in the

²³¹ Irish Press 23/6-1975. p. 6: *Non-denominational schools*

²³² Ibid.

²³³ Information 5/10-1979. p. 2: *Paven forsøger at nå alle grupper i samfundet*

²³⁴ Irish Press 23/6-1975. p. 6: *Non-denominational schools*

²³⁵ Sunday Independent 20/6-1982. p. 6: *Parliament could become a puppet in a theocratic State*

womb" og "murder of the infant in the womb."²³⁶ Browne stiller som læge spørgsmålstegn ved hvem man skal prioritere i en situation, hvor den gravide kvinde er så syg, at hun højest sandsynlig vil dø, hvis der ikke udføres en abort, og at fosteret ikke er levedygtigt uden for livmoderen: "[w]hen doctors differ, patients die. When bishops differ, mothers die."²³⁷ Browne mener altså ikke, at man kan skille fosteret fra moderen, og behandle det som et selvstændigt liv, men mener, at det er det kirken vil gøre ved at advokere for the Eighth Amendments vedtagelse. Browne frygter, at en vedtagelse af the Eighth Amendment, der vil hindre en abortdiskussion, blot bliver startskuddet til endnu flere "(...)catholic influenced amendments such as an amendment to forbid the introduction of interdenominational or secular schools, nationally," blot for at nævne ét ud af flere eksempler.²³⁸ Browne er tydeligt imod kirkens politiske indblanding, og mener ikke, at man kan stole på kirkens "immutable truths" og da slet ikke anvende dem som argument i en diskussion om abort og liv og død. At Browne er læge, og flere gange understreger dette, giver en vis autoritetsværdi, men idet den stilles i modsætning til kirkens autoritet, kastes bolden op til den enkelte irer, der selv må vurdere om det er det moralske eller videnskabelige aspekt, der vægter tungest i debatten om abort.

I 1972 forsvarede Desmond Broadberry i et interview i *Sunday Independent* den katolske kirkes magt i Irland med henvisning til den protestantiske kirkes magt i England, der efter hans mening var langt mere gennemgribende end tilfældet var i Irland.²³⁹ Han mente derfor ikke, at man kunne tale om, at nogle minoritetsreligioner havde ret til at være stødt over den katolske kirkes særstilling i den irske grundlov og indblanding i lovmæssige spørgsmål, som eksempelvis skilsmisse og adgang til prævention og abort. Broadberry blev interviewet af Frank Byrne, hvis kritiske holdning overfor Broadberrys påstande skinner igennem i artiklen. Bl.a. skriver Byrne, at han "vover" at stille kritiske spørgsmål, og kalder Broadberrys påstande for "dubious points."²⁴⁰ Derudover afsluttes artiklen med et kort afsnit med overskriften "Simple logic", der består af et citat af Broadberry, og slutter med Byrnes kommentar, "The simple logic of this, I must admit, confounded me," hvilket understreger, at Byrne tager ironisk distance til Broadberrys ord. I et læserbrev fra 1982 bragt i *Sunday Independent*, stiller Barth O'Brien ligesom Desmond Broadberry også spørgsmålstegn ved den protestantiske kirkes indflydelse på den britiske lovgivning, og den, efter hans mening, manglende kritik af dette, set i lyset af kritikken af den katolske kirkes indflydelse på den irske lovgivning.²⁴¹ O'Brien kritiserer, at ingen har turdet udfordre den protestantiske kirkes magt i England og peger på at England derfor er mere influeret af religion end Irland er samt at det katolske mindretal i England i højere grad end det protestantiske mindretal i Irland lider under denne influens.²⁴² At legitimere den katolske kirkes magt i Irland ved at pege på England som endnu mere styret af religion, skal få de irske læsere til at føle sig heldige med at være bosat i Irland, hvor det i det

²³⁶ Sunday Independent 20/6-1982. p. 6: *Parliament could become a puppet in a theocratic State*

²³⁷ Ibid.

²³⁸ Ibid.

²³⁹ Sunday Independent 19/11-1972. p. 8: *Interview Mr. Broadberry*

²⁴⁰ Ibid.

²⁴¹ Sunday Independent 27/6-1982. p. 9: *British dimension*

²⁴² Ibid.

mindste er den katolske kirke, der har indflydelse og ikke den protestantiske. O'Brien mener dermed, at det er mindre undertrykkende at have en abortlovgivning, der ikke tillader abort end at leve i et land, hvor abort er tilladt.

I 1971 bragte *Sunday Independent* en artikel om et medlem af det irske folketing for Fine Gael, Oliver Flanagans udtalelser om abort til et Fine Gael-møde. Flanagan er citeret for at kalde den engelske abortlovgivning for "[l]aw of the Jungle" og udtalte derudover, at "[t]he law of the jungle will never be tolerated in Ireland where happy Christian homes have provided missionary priests, nuns, doctors, nurses(...)"²⁴³ At kalde den engelske abortlovgivning for jungleloven, der i bund og grund betyder, at der hersker en ureguleret tilstand, hvor den stærkeste part, her kvinden, overlever på den svageste parts, her fosterets, bekostning, viser en stærk afstandstagen til englændernes tankegang. En sådan afstandstagen understregede Flanagan ved at udtale, at "[t]he Catholic Church prizes all human life" og påpegede dermed også, at der i forskellen på at være protestant og katolik, lå en grundlæggende forskel i holdningen til livet.²⁴⁴

Hvor der i høj grad blev anvendt katolsk moral som grundlag for argumentationen imod abort i slut 1960'erne og op gennem 1970'erne, blev debattørerne i begyndelsen af 1980'erne opmærksomme på, at denne argumentation i stadigt mindre grad betragtedes som gyldig. Biskop Brendan Comiskey udtalte i 1982 til *Sunday Independent*, at det var politikerne og ikke den katolske kirke, der skulle tage stilling til "problemerne" med skilsmisse, prævention og abort, og forhåbentlig lovgive til folkets bedste, men at den katolske kirke ville blive ved med at oplyse om disse emner på baggrund af evangeliet.²⁴⁵ At en talsmand fra den katolske kirke siger, at den katolske kirke ikke søger indflydelse på lovgivningen, adskiller sig fra tidligere, hvor det var almindeligt accepteret at anvende katolske diskurser som argumentation mod abort i den politiske debat. Dette kan hænge sammen med fjernelsen af article 44 i den irske forfatning 1972, der hidtil havde forfatningssikret den katolske kirkes særstatus i landet.

Dublins ærkebiskop Ryan, understregede også i en artikel fra 1983 bragt i *Sunday Independent*, at hans argumentation mod abort ikke var sekterisk eller religiøs men et basalt spørgsmål om menneskelig ret til liv.²⁴⁶ Dette argument anvendes også af R. Loughrey, der i et læserbrev bragt i *Sunday Independent* i 1983 skrev, at kernen i abortdebatten var blevet glemt, og at diskursen om abort aldrig kunne ændre det faktum, at abort var mord: "[c]alling the crime 'termination of pregnancy' does not alter the fact that it is murder."²⁴⁷ Loughrey mente heller ikke, at man kunne kalde pro-life-bevægelsen sektarisk, idet forbuddet mod abort ikke var indført af paven, og desuden heller ikke kunne afskrives af paven. Denne negligering af pavens magt sås først fra begyndelsen af 1980'erne, hvilket udover fjernelsen af article 44, kan hænge sammen med den

²⁴³ *Sunday Independent* 4/4-1971. p. 6: *T.D. hits at newspapers on "pill" issue*

²⁴⁴ *Ibid.*

²⁴⁵ *Sunday Independent* 17/10-1982. p. 7: *Vatican II's effect on Ireland*

²⁴⁶ *Sunday Independent* 10/4-1983. p. 3: *Abortion vote 'not sectarian'*

²⁴⁷ *Sunday Independent* 13/2-1983. p. 9: *The fact is... it's murder*

ændrede demografi, der har betydet, at der måtte trækkes på andre diskurser end de religiøse.²⁴⁸

Delkonklusion

Abortlovgivningen bliver dét, der skelner den gode kristne fra den dårlige. Den gode kristne, er den katolske, underforstået irerne og den dårlige kristne, er den protestantiske, underforstået englænderne. Dette gøres bl.a. ved at fremhæve, at den katolske kirke er tolerant, idet den værdsætter alle menneskeliv, hvorimod den protestantiske tro tillader englænderne at liberalisere adgangen til abort, hvilket gør mennesker til herre over liv og død.

At der i begyndelsen af 1980'erne ses en negligering af paven og den katolske kirkes magt kan hænge sammen med både fjernelsen af article 44 og den demografiske udvikling. De katolske diskurser om moral er mindre valide argumenter end før hen i abortdebatten, og man forsøger derfor at negligere kirkens magt for at skabe et billede af, at det irske folks holdninger helt grundlæggende er religiøst bestemte uden kirkens direkte indflydelse.

8.2.3 Den danske presses omtale af den katolske kirkes indflydelse

I den danske presses omtale af abortlovgivningen i Irland bliver kirken klart omtalt som den væsentligste magtfaktor og alle artiklerne peger på enten den katolske kirkes indflydelse i politiske spørgsmål eller omtaler irerne som et katolsk folk. I en omtale af tv-programmerne fra dagen før, skriver Bettinna Heltberg d. 27. august 1970 i *Politiken*, at der dagen forinden havde været et program om Irland, hvor et interview med den irske kardinal Conway havde overrasket hende. Conway skulle pure have benægtet den katolske kirkes politiske magt og sagt, at "[f]olk helt af sig selv og uden at spørge kirken om noget, ville stemme imod en abortlov."²⁴⁹ Til denne udtalelse påpeger Heltberg, at reporteren "(...)var diskret nok til at lade sætningen stå ukommenteret og vække en tankefuld tavshed," og understreger dermed, at hverken hun eller reporteren kunne tro på kardinalens udsagn. Conway anvender "(...)tvivlsomme forskningsresultater" i sin argumentation, der igen medfører tavshed, hvortil Heltberg tilføjer, "[h]ans instinkter må have sagt ham, at den danske reporter hellere ville sluge en medicinsk end en moralsk kamel."²⁵⁰ Heltberg understreger med denne udtalelse, at kardinalens argumentation halter, uanset om han vælger den ene eller anden slags. Hun tager derudover ironisk distance til den katolske moral som begrundelse for en striks lovgivning på abortområdet, ved at anvende den humoristiske vending, "at sluge en kamel."²⁵¹

I 1976 bragte *Politiken* en artikel om en Bruxelles-tribunal om vold mod kvinder og nævner i den forbindelse Irland i to afsnit, med overskrifterne "Irsk undertrykkelse" og "Skilsmisse ikke tilladt". Afsnittet om Irsk undertrykkelse består af korte sætninger med påstande, "[i]rske kvinder er meget undertrykte. Den katolske kirkes magt er stor. Der er en meget stærk

²⁴⁸ Se bilag 1 samt kapitel 8.1.4 for en uddybning heraf

²⁴⁹ *Politiken* 27/8-1970. p. 2: *TV i går: Smag og behag*

²⁵⁰ *Ibid.*

²⁵¹ *Ibid.*

konservatisme i befolkningen. Irske kvinder opdrages af nonner i et kloster. De passiviseres fra starten. De lærer, at deres plads er i hjemmet.”²⁵² Derudover nævnes der i artiklen, at der i gennemsnit fødes 4,5 børn i Irland, hvilket er det højeste tal i Europa. Det, der skrives, er korrekt, men idet det tages ud af en kontekst og ikke bliver uddybet, kommer påstandene til at virke overfladiske og udokumenterede. Afsnittet har meget fokus på den katolske kirke, og påpeger flere gange, at grunden til, at irske kvinder er undertrykte, ligger i den katolske kirkes magt i landet.

I 1979 bragte *Politiken* endnu en artikel om Irlands abortlovgivning. Artiklen er skrevet af Gynther Adolphsen og bærer overskriften ”Dobbeltmoral giver højeste fødselstal.” Artiklen handler om den irske seksualmoral, der omtales som en ”(...)skræk for seksualitet.”²⁵³ Artiklen ser på Ierne som håbløst bagud, og sammenligner dem bl.a. med Italien, der har en præventionslovgivning, som danskere ville mene var undertrykkende, ”[s]et fra Dublin er italienerne lysår foran irerne.”²⁵⁴ Virkeligheden var dog, at set fra Dublin, var italienerne uden besiddelse af seksualmoral, og sås dermed bestemt ikke som et forbillede. De irske aviser refererede i stedet til Italien som et skrækeksempel på et katolsk land, der først indførte skilsmisse, så prævention og til sidst adgang til abort.²⁵⁵ Adolphsen skriver, at det er for at undgå dommedagsprædikener på prædikestolen i de katolske kirker om søndagen mod regeringen, at de irske politikere ”(...)med det nye lovforslag endnu engang har taget mere hensyn til præsterne og nonnerne i cølibat end til kvinder og mænd i Irland.”²⁵⁶ Adolphsen påpeger, at Irland er det fattigste land i EU og samtidig det land, hvor fødselsraten er højest, hvilket ifølge ham skyldes den katolske kirkes indflydelse på lovgivningen.²⁵⁷ Den største forskel på Irland og Danmark er ved første øjekast, at irerne er katolikker og danskerne er protestanter, derfor er det også naturligt, at det er den forskel, som de danske aviser ukritisk peger på som grundlag for Irlands konservative abortlovgivning. At der ligger mere til grunde end blot en anden religiøs overbevisning, bliver ikke nævnt i de danske artikler.

Efter de to ovenfornævnte artikler, var der stilhed i de danske aviser frem til 1983, hvor omdrejningspunktet blev folkeafstemningen om the Eighth Amendment. *Politiken* var de første til at omtale folkeafstemningen i artiklen ”Moralsk Borgerkrig om ny abortlov” af Henrik Bach. Bach tager afstand fra den irske tankegang, og kalder folkeafstemningen for ”(...)et grotesk udtryk for den mangel på logik, der ofte præger irsk politik.”²⁵⁸ Bach peger på, at landet et dybt splittet og at befolkningen er voldsomt forvirrede over afstemningen, hvor ”[e]t nej er et ja og et ja er et nej.”²⁵⁹ Bach hentyder til præsternes prædikener, hvor der er blevet sagt, at et nej til the Eighth Amendment er et ja til abort – og omvendt. Artiklen fokuserer udelukkende på den

²⁵² *Politiken* 14/3-1976. p. 10: *Opløftende og deprimerende*

²⁵³ *Politiken* 24/6-1979. p. 6: *Dobbeltmoral giver højeste fødselstal*

²⁵⁴ *Ibid.*

²⁵⁵ *Sunday Independent* 30/3-1971. p. 10: *Family Protection vs. Family planning*

²⁵⁶ *Ibid.* Lovforslaget, der omtales er et lovforslag om indskærpelsen af adgangen til prævention

²⁵⁷ *Ibid.*

²⁵⁸ *Politiken* 7/9-1983. p. 2: *Moralsk borgerkrig om ny abort-lov*

²⁵⁹ *Ibid.*

katolske kirkes indflydelse på den førte politik og på samfundet generelt, og er tydeligt uforstående overfor behovet for folkeafstemningen og forbuddet mod abort i al almindelighed. Derfor medvirker en repræsentant fra modstanderne af lovtilføjelsen i artiklen, og udtaler at hendes sogns præst advarede hende imod at stå frem offentligt med sine holdninger, "(...)hvis hun ville beholde sine ruders i ét."²⁶⁰ Hun udtaler derudover, at luften omkring hende har været tyk siden hun stod frem, og at fremmede mennesker har belært hende om det umoralske i sex uden graviditet og børn for øje. At bringe sådanne udtalelser, får den danske læser til at identificere sig med modstanderne af lovforslaget, og er med til at fastholde en konsensus i Danmark om, at Irland er lysår efter resten af Europa når det kommer til sociale fremskridt. Bach afslutter artiklen med at skrive, at hvis tilføjelsen bliver stemt igennem, vil "(...)Irlands lange lidelseshistorie være tilføjet endnu et kapitel."²⁶¹ Bach understreger, at han mener, at indførelsen af the Eighth Amendment, vil være et tilbageskridt for Irland, hvilket kun kan konkluderes idet det er den generelle holdning i Danmark, der på dette tidspunkt har haft fri adgang til abort i 10 år. En irsk avis ville ikke kunne skrive det samme, idet den generelle holdning til abort i Irland på dette tidspunkt var langt mere konservativ, hvilket selvfølgelig kommer til udtryk i vedtagelsen af the Eighth Amendment ved folkeafstemningen i 1983.

Ugen efter folkeafstemningen om the Eighth Amendment bragte *Information* en artikel med overskriften "Tilhængere af fri abort tabte til kirken og de ufødte irere."²⁶² Underrubrikken på artiklen lyder, "[s]idste uges folkeafstemning er et alvorligt tilbageslag for et mere liberalt syn på abort i det katolske Irland."²⁶³ Allerede i overskriften og underrubrikken er det tydeligt, at den generelle holdning i Danmark er modsat den generelle holdning i Irland. Ved at italesætte, at "tilhængere af fri abort tabte" stiller man sig på tilhængernes side. Hvis overskriften i stedet havde været "Tilhængere af abortforbud vandt" vil det istedet være en sejr, der blev italesat og ikke et nederlag, og man ville positionere sig på tilhængerne af abortforbuddets side. Det samme ses i underrubrikken, hvor diskursen er negativ overfor resultatet af folkeafstemningen, der lige så meget var en sejr for de konservative irere, som det var et nederlag for de liberale irere. Artiklen er endnu et eksempel på, at de danske aviser er påvirket af Danmarks indførsel af fri adgang til abort 10 år tidligere, og dermed ser en liberal lovgivning med fri adgang til abort som en selvfølge. En anden ting, der bør være en selvfølge ifølge de danske avisers diskurs, er et løst forhold mellem kirke og stat. Både artiklen fra *Politiken* om afstemningen og denne artikel omtaler en episode hvor en katolsk præst placerede en dukke på alteret påklædt et skilt med teksten "Don't kill me please" som katolsk propaganda. I artiklen medvirker en romersk-katolsk feminist, Ann Walshe, der udtaler, at "[e]t betydeligt antal katolske kvinder er begyndt at modsætte sig den passivt adlydende datter-rolle, som kirken har tildelt dem."²⁶⁴ Denne udtalelse stemmer overens med den danske holdning til den katolske kirke som

²⁶⁰ Politiken 7/9-1983. p. 2: *Moralsk borgerkrig om ny abort-lov*

²⁶¹ Ibid.

²⁶² Information 12/9-1983. p. 2: *Tilhængere af fri abort tabte til kirken og de ufødte irere*

²⁶³ Ibid.

²⁶⁴ Ibid.

kvindeundertrykkende, hvilket skaber et tilhørsforhold mellem den danske læser og den irske kvinde.

De danske aviser omtalte med flere artikler pavens besøg i Irland i 1979. Både *Information*, *Politiken* og *Kristeligt Dagblad* bragte hver en artikel om besøget d. 2. oktober 1979. Artiklen i *Information* kommer ikke ind på pavens afslutningsmesse, der omhandlede familiemæssige spørgsmål og abort, men har udelukkende fokus på pavens tale om vold og genforening, der underforstået handlede om konflikten mellem Republikken Irland og Nordirland. Der står i artiklen: "[p]ointen var, at paven netop ikke talte om politik, ikke om Irland, om Ulster, om Storbritannien. Hans budskab var ikke politisk, men humanistisk, han selv ville naturligvis kalde det kristent."²⁶⁵ At *Information* bevidst vælger at kalde det humanistisk og ikke kristent, siger noget om, at den danske læser af *Information* ikke accepterer en kristen diskurs, medmindre den er pakket ind som værende humanistisk.

Omtalen af pavens besøg i Irland, er anderledes i *Kristeligt Dagblad*, hvor pavens ord beskrives med kristne idiomter: "(...)han samlede hundredtusinder af troende katolikker og appellerede til dem om forståelse og tilgivelse."²⁶⁶ I *Kristeligt Dagblad* omtales og anvendes de religiøse aspekter som grundlæggende principper, hvilket betyder, at det ikke er unormalt for avisen at bringe rosende artikler om paven og hans indflydelse i verden. *Kristeligt Dagblad* berettede om, at paven talte om familien, og om at de irske værdier ikke skulle lade sig presse af de moderne tiders skilsmisses og normalisering af abort. *Kristeligt dagblad* skriver, at pavens besøg var "(...)en appel til familielivet, til ægteskabet og den gave, det som ægtefolk er at få børn," der understreger, at de enlige kvinders børn, som det irske samfund i form af deres lovgivning tvinger dem til at føde, ikke tælles med som en gave.²⁶⁷ At paven ikke vælger at nævne de kvinder, der bliver gravide eller de børn, der kommer til verden uden for ægteskabet, viser, at det på ingen måde er accepteret af den katolske kirke, og derfor ikke skal nævnes. *Politikens* artiklen om pavens besøg, citerer også pavens ord om familielivet, og tilføjer, at messen måtte sluttes før tid, fordi paven var træt, hvilket sætter paven i et dårligt lys og får læseren til at tænke, at han er for gammel, samt at træthed ikke er en særlig valid grund til at svigte sine dedikerede tilhørere.²⁶⁸

Delkonklusion

Ligesom det sås i de irske artiklers omtale af den katolske kirke i forbindelse med abort, bliver kirken og pavens magt også negligeret af kardinal Conway. Negligeringen af kirkens magt bruges som et argument for, at det irske folk ikke bliver tvunget af den katolske kirke til at have bestemte holdninger, men at de selv vælger kirken og dennes argumenter mod eksempelvis abort til.

²⁶⁵ *Information* 2/10-1979. p. 1: *Irlands weekend*

²⁶⁶ *Kristeligt Dagblad* 2/10-1979. p. 1: *Pave-appel om tilgivelse*

²⁶⁷ *Ibid.*

²⁶⁸ *Politiken* 2/10-1979. p. 2: *Paven videre til USA*

At den danske presse i deres omtale af abort i Irland har stort fokus på pavens besøg i Irland, siger noget om, at paven er interessant for den danske befolkning. Idet han har enorm magt på globalt plan, men er forholdsvis anonym i Danmark, får han en slags eksotisk kendisfaktor, der gør ham interessant at læse om for danskerne. Hvis man skulle sammenligne ham med noget velkendt i Danmark, kunne det eksempelvis være kongehuset, og idet det danske kongehus i 1973 fik den første dronning, dronning Margrethe d. 2., øger det afstanden til den mandsdominerede katolske kirke.

8.3 De faste vendinger og udtryk

I debatten om abort søger forskellige individer og grupperinger magt til at tilskrive praksissen en bestemt betydning. Dette ses i de ord og argumenter, der gentages igen og igen, for at på den ene side underbygge diskursen om, at abort er mord og på den anden side at underbygge diskursen om, at kvinden har ret til selvbestemmelse over sin egen krop. Som jeg tidligere har skrevet, skifter betydningen af ordet 'abort' alt efter den kontekst, hvori det italesættes. Kommende afsnit vil omhandle de argumenter for og imod abort, som jeg i min læsning af kilderne gentagne gange er stødt på samt de kontekster hvori aborten italesættes.

8.3.1 At åbne op for sluserne, dominoeffekt og abort på forlangende

Op gennem 1970'erne bliver abortdebatten, herunder både artikler, læserbreve og debatindlæg, præget af diskussion vedrørende prævention og skilsmisse. De tre praksisser kædes uløseligt sammen, hvorfor abortdebatten i højere grad handler om hvordan adgangen abort højest sandsynligt vil blive liberaliseret i kølvandet på en eventuel legalisering af prævention og skilsmisse.²⁶⁹ Frem til 1984 er abortdebatten præget af den overordnede term familieplanlægning, hvor seksualundervisning og -vejledning kommer på dagsordenen i forbindelse med den vedvarende debat om prævention. I læsningen af artikler fra denne periode støder man regelmæssigt på vendingerne "open the floodgates", "domino effect" og "abortion on demand".²⁷⁰ Fra slut 70'erne og frem til 1984 blev abort i højere grad end tidligere debatteret som et emne i sig selv, særligt i forbindelse med folkeafstemningen om the Eighth Amendment, der fandt sted i 1983.

Første gang, jeg støder på ordet 'floodgates' i forbindelse med abort er i *Irish Press* fra 1971 i "Letters to the editor"-sektionen, der består af læserbreve. På dette tidspunkt er debatten om abort knyttet uløseligt sammen med debatten om prævention og skilsmisse, og de tre forskellige emner debatteres som en treenighed, hvor det frygtes, at en liberalisering eller legalisering af det ene vil skabe en dominoeffekt, og fordærve den irske seksualmoral. I et læserbrev fra 24/3 1971 skrevet af Maurice Dooley, argumenteres der for, at prævention ikke bare er prævention, men at prævention ofte anvendes som abortmidler, og derfor skal være

²⁶⁹ Eks. *Irish Press* 24/3-1971. p. 10: Maurice Dooley - *The Cardinal's 'domino theory*

²⁷⁰ Udtrykket "open the floodgates" oversættes på dansk til "at åbne sluserne". "Abortion on demand" oversættes til "abort på forlangende". Jeg anvender de danske udtryk for at gøre teksten flydende og forståelig uden forstyrrelse af engelske ord og vendinger.

ulovligt på lige fod med abort: "(...)it is vitally important to realise that several of the birth prevention devices already in use are not contraceptives but abortifacients that is, things which cause the death of an already conceived foetus."²⁷¹ I læserbrevet argumenteres der for, at en lovliggørelse af præventionsformer som p-piller og spiral vil åbne op for sluserne til abort på forlangende, idet disse præventionsformer i sig selv er abort- og ikke præventionsmidler. Denne skelnen mellem prævention og abortmidler tager udgangspunkt i den kristne grundopfattelse: "[h]uman life begins when sperm and ovium unite" og er dermed en stadfæstelse af, at abort er mord, uanset i hvilket stadie af livet, det begås. At anvende præventionsmidler, der gør, at det befrugtede æg ikke kan sættes sig fast i livmoderen, såsom p-piller og spiral, svarer ifølge Dooley, til at sulte et barn ihjel.²⁷² Denne sammenligning af at brug af prævention er lig med at slå et barn ihjel ved at sulte det, skal skabe billeder af et sultende barn i læserens bevidsthed, og dermed så et frø om, at prævention er mord og bør være ulovligt.

Den amerikanske sygeplejerske, Maria Kelly, skrev i 1974 et læserbrev til *Irish Press*, hvori hun advarer mod en legalisering af prævention og advokerede for en tilføjelse til grundloven, der skulle sikre "(...)all human life from the moment of conception onwards."²⁷³ Kelly skriver, at hun selv er immigreret til Irland fra USA: "(...)I came here to do nursing so that I would not have to help murder unborn children in midwifery."²⁷⁴ Hun skriver, at irerne skal passe på med ikke at tillade prævention på noget tidspunkt, fordi det på sigt åbner op for en liberalisering af adgangen til abort, der til sidst bliver til abort på forlangende, som det nu var i hendes eget land.²⁷⁵ At en amerikansk sygeplejerske fremhæver USA som skrækkesempel, og taler om hvordan liberalisering af adgangen til abort har åbnet for sluserne og ført til abort på forlangende, hvilket hun selv er flygtet fra, taler til den irske bevidsthed om, at noget sådant ikke må ske i Irland. Irland havde siden kartoffelpesten i midt 1800-tallet oplevet en voldsom emigration, og tanken om at endnu flere ville emigrere pga. en legalisering af prævention, taler til den irske nationsfølelse og ønsket om til stadighed at udvide og genopbygge Irland.

Rosemary Twohig tager et andet standpunkt end det almene, og stiller i en artikel i *Irish Press* i 1972, i stedet prævention og abort op mod hinanden og beder læseren tage stilling til, hvad der er værst. Hun argumenterer for, at der er behov for en legalisering af enten er det ene eller det andet, begrundet i historier fra irske læger, hvis klienter har fortalt dem "(...)that they had abortions in England and had not used contraceptives either for moral reasons or because of the laws of this country."²⁷⁶ At stille prævention og abort op som et enten/eller-valg, stiller læseren i et dilemma om, at hvis prævention ikke tillades, vil det i sidste ende føre til, at flere kvinder for foretaget abort. Idet det var alment kendt, at irske kvinder fik abort i England, ville

²⁷¹ Irish Press 24/3-1971. p. 10: Maurice Dooley - *The Cardinal's 'domino theory*

²⁷² Irish Press 24/3-1971. p. 10: Maurice Dooley - *The Cardinal's 'domino theory*

²⁷³ Irish Press 16/8-1974. p. 10: Maria Kelly - *A nurse on abortions*

²⁷⁴ Ibid.

²⁷⁵ Ibid.

²⁷⁶ Irish Press 25/5-1972. p. 11: *The only answer*

alternativet til en legalisering af prævention være at lukke øjnene for den stadig stigende abortturisme, og beholde en ude af øje ude af sind-mentalitet. *Irish Press* nærmest undskylder for Twohigs meninger, idet de som indledning til artiklen har påpeget, at mange nok ikke er enige med hendes synspunkter, men at de er værd at læse alligevel.²⁷⁷ Dette siger noget om, at læserne af *Irish Press* på dette tidspunkt generelt var imod både prævention og abort, men at *Irish Press* søgte at rykke ved den opfattelse, og i det mindste eksponere andre holdninger end konkrete pro-life, selvom det blev gjort med forbehold.

I forbindelse med, at der d. 7. december 1972 blev afholdt folkeafstemning om, om den katolske kirke skulle beholde sin særstatus stadfæstet i den irske grundlov, blev der også argumenteret for, at en fjernelse af denne paragraf ville føre til en dominoeffekt af legaliseringer på det reproduktive område. Grundlægger af *Defend 44*, Desmond Broadberry mente, at man ved at fjerne article 44 ville åbne op for sluserne, og så snart det var gjort, ville skilsmisse, prævention og abort være på dagsordenen og på sigt blive legaliseret, hvilket ville føre til en fordærvelse af den irske nations grundlag og dermed den irske nation som helhed.²⁷⁸ Flere gange henvises der til den britiske abortlovgivning som et skrækeksempel, der har åbnet op for sluserne til en fordærvet seksualmoral.²⁷⁹ Ved at tale om adgang til seksualoplysning, skilsmisse, prævention og abort som nationens forfald, tales der til de irske læsers nationalfølelse og stolthed. Idet Irland har tradition for at være et konservativt samfund med familien i centrum, er en diskurs omkring seksualoplysning, skilsmisse, prævention og abort som ødelæggende våben mod familien, en stærk diskurs i forsøget for at undgå legaliseringer på området.

Det var dog ikke alle, der mente, at en fjernelse af den katolske kirkes særstatus i grundloven ville føre til en fordærvelse af seksualmoralen. Colette Nimhoitleigh skrev i et læserbrev i 1972, at tilhængerne af den katolske kirkes særstatus argumenterede for at en fjernelse af denne ville "(...)open the floodgates to Evil Unlimited, headed by the unholy trinity of contraception, abortion and divorce" men at hun selv ikke mente, at disse tre, i øvrigt helt forskellige emner, havde noget med den kommende afstemning at gøre.²⁸⁰ Ved at skrive "Evil Unlimited" og "unholy" tager hun ironisk distance til de katolske begreber, der bliver anvendt i debatten om prævention, abort og skilsmisse, og italesætter indirekte, at den slags argumentation er ugyldig, i hvert fald i forbindelse med debatten om fjernelse af article 44.

Den daværende minister for sundhed, Charles Haughney, talte i forbindelse med en ny lov om prævention i 1979 med *Irish Press*, og forsikrede om, at den nye lovgivning ikke ville åbne op for sluserne.²⁸¹ For ikke at åbne op for sluserne til at lovliggøre skilsmisse og abort, ville Haughney sørge for, at adgangen til prævention skulle foregå gennem familielægen og dernæst apoteket, hvilket skulle sikre, at prævention blev givet i forbindelse med familieplanlægning og

²⁷⁷ Irish Press 25/5-1972. p. 11: *The only answer*

²⁷⁸ Sunday Independent 19/11-1972. p. 8: *Interview Mr. Broadberry*

²⁷⁹ Irish Press 26/4-1973. p. 3: *Floodgates*

²⁸⁰ Irish Press 2/12-1972. p. 7: Colette Nimhoitleigh – *Article 44*

²⁸¹ Irish Press 1/3-1979. p. 4: *The family planning debate, No floodgates - Haughney*

ikke som abortmiddel til ugifte.²⁸² Det var dog ikke med alle apotekernes billigelse, at familieplanlægningsloven blev gennemført, og tvang apotekerne til at forsyne irerne med prævention.²⁸³ Det katolske apotekerlaug advarede i en undersøgelse foretaget af *Irish Press* om, at familieplanlægningsbestemmelserne ville føre til en åbning af sluserne mod højere tolerance i seksualspørgsmål og i sidste ende lovliggøre abort.²⁸⁴ Idet der i den ene artikel efter den anden tales om abort som sidste og værste led i kæden af ting, der kan gå hen og blive legaliseret, planter det et frø i irernes bevidsthed om, at en liberalisering af adgangen til abort er det værste, der kan ske.

Pastoren, Marx, skrev i 1973 en kort notits i *Irish Press*, om at fremtiden så grusom ud.²⁸⁵ Ifølge Marx, skal der gøres noget hurtigt, "(...)to prevent the nightmare of abortion on demand."²⁸⁶ I denne notits er abort ikke sidste led i kæden, men følges af aktiv dødshjælp og ender med dystopi på linje med George Orwells skildringer i fremtidsromanen *1984*. Marx mener, at det kun er i spørgsmål om tid, før det irske menneske skal bevise, "(...)that men are not stupid and will refuse to legalise their own destruction."²⁸⁷ Marx anvender samme diskurs som set tidligere, hvor abort omtales som et masseudryddelsesvåben og dermed en trussel for menneskeheden.

Det var ikke kun ændringer i lovgivningen vedrørende prævention og skilsmisse, der fik irerne til at frygte en åbning af sluserne. Et projekt, sat i gang af den daværende Taoiseach Garret FitzGerald vedrørende seksualundervisning i skolerne, skabte debat blandt befolkningen, og pro-life aktivisten Bernadette Bonar, henviste bl.a. til Sverige, Danmark, Frankrig og Italien som skrækeksempler, hvor øget fokus på seksualundervisning havde ført til en stigning i skilsmisser, fri abort og drastisk udbredelse af kønssygdomme.²⁸⁸

Delkonklusion

Abort debatteres ikke på sine egne præmisser, men som en mulig negativ sideeffekt ved en legalisering af skilsmisse og prævention. Dette hænger sammen med at prævention og skilsmisse blev diskuteret længe før abort kom på dagsordenen. Man så ikke nødvendigvis disse to forbud som ligeså farlige at legalisere som abort, men idet en legalisering af prævention og skilsmisse var et udtryk for en ændring i den grundlæggende irske tradition, og endda en ændring, der blev stadfæstet i forfatningen, frygtede man, at grundlaget for den irske nationalstat ville smuldre. Derfor greb man muligheden for at tilføje forbuddet mod abort i lovgivningen, i form af the Eighth Amendment, så man sikrede sig mod pludselige ændringer.

²⁸² Irish Press 1/3-1979. p. 4: *The family planning debate, No floodgates - Haughey*

²⁸³ Irish Press 15/12-1980. p. 7: *The Inside Report*

²⁸⁴ Irish Press 15/12-1980. p. 7: *The Inside Report*

²⁸⁵ Irish Press 15/11-1973. p. 6: Fr. Marx - *Terrifying*

²⁸⁶ Ibid.

²⁸⁷ Ibid.

²⁸⁸ Irish Press 8/10-1984. p. 5: *Sex education in schools defended by FitzGerald*

Vendingerne 'at åbne op for sluserne', 'dominoeffekt' og 'abort på forlangende' skaber en frygt hos de konservative irere, der får gentaget, at det konsekvent er noget meget større og meget mere voldsomt de skal tage stilling til end "bare" prævention, eller "bare" skilsmisse eller andre seksuelle/familierelaterede problemstillinger. Samtidig er vendingen 'abort på forlangende' endnu et udtryk for, at kvinderne er storforbrugere og kæder abort sammen med den moderne forbrugstendens og en barnlig, egoistisk krævementalitet, der står i klar kontrast til den kyske, selvopofrende moder.

8.3.2 Kvindens ret til selvbestemmelse overfor fosterets ret til liv

Der kan være flere begivenheder, der er med til at forme måden hvorpå vi kan italesætte noget. I forbindelse med abortdebatten i Irland, har Irlands medlemskab af de to transnationale fællesskaber, nemlig den Europæiske Union og Forenede Nationer, været væsentlige faktorer, der har spillet ind på de anvendte diskurser. Irland trådte i 1955 ind i FN og blev i 1973 medlem af EU (dengang EF), samme år som både Danskerne og Englænderne blev det.²⁸⁹ Medlemskaberne af FN og EU, betød at irerne kunne tale i kritiske diskurser om den konservative lovgivning på abortområdet, og skabte nogle menneskerettighedsrammer at tale om abort i, der var relevante og gave genlyd ude i verden. I forbindelse med menneskerettighedserklæringen var det særligt på den ene side article 3 "Everyone has the right to life, liberty and security of person" og på den anden side article 25, der omhandler ret til medicinsk behandling og særlig omsorg og bistand for gravide kvinder både i og uden for ægteskab, der blev henvist til.²⁹⁰ Dét at være pro-choice og udtrykke pro-choice-holdninger, handlede på mange måder om at være en del af noget større og idet det blev brugt som en international og ikke kun irsk term, kunne aborttilhængerne i Irland nå ud til et bredere spektrum af tilhørere, og opnå støtte og omtale uden for landets grænser.

For at nå ud til et bredere spektrum af tilhører kræves det dog at få lov overhovedet at eksponere sine holdninger, og i *Sunday Independent* og *Irish Press* var det ikke mange pro-choice-holdninger, der blev viderebragt, hvilket understreges i en søgning på "abortion" og "right to choose", der giver 108 resultater op imod en søgning på "abortion" og "right to life", der giver over tre gange så mange resultater. Langt størstedelen af artiklerne og læserbrevene handler om afstemningen om the Eighth Amendment i 1983, hvori ordlyden også netop lyder: "[t]he State acknowledges the right to life of the unborn(...)" og dermed lægger op til en debat om rettigheder.

Sunday Independent bragte i 1984 en artikel med grundlæggeren af Woman Well Centre, Anne Connolly, hvori Connolly fortæller om arbejdet med seksualundervisning og rådgivning om prævention og graviditet, som alt sammen er legalt.²⁹¹ Derudover fortæller hun om

²⁸⁹ Europa - Ireland. Konsulteret 17/5-2018. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/ireland_en

²⁹⁰ UN – Universal Declaration of Human Rights. Konsulteret 17/5-2018. <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

²⁹¹ *Sunday Independent* 18/3-1984. p. 13: Don Buckley: 'Well Woman' Anne's last day

modstanderne af klinikkerne, og takker dem for at få Woman Well Centre på forsiderne og på alles læber. Connolly argumenterer for, at den omtale, som klinikken har fået, kun er i form af kritik, men at denne kritik har gjort klinikkerne, kendte for de, der har haft brug for dem. Don Buckley, der har skrevet artiklen, omtaler Connolly som "(...)the woman they love to hate" og skaber derved tanker om hendes modstandere, som smålige og misundelige, idet der ikke gives en grund til at de hader hende. Artiklen afsluttes med at redegøre for de andre pro-choice-tiltag, som Anne Connolly støtter op om, herunder eksempelvis Women's Right to Choose Group og giver dermed reklame til pro-choice-organisationer.

T. J. Nathan, der skriver som talsmand for Society for the Protection of the Unborn Child, kritiserer i et læserbrev fra 1970 omtalen af abort som "(...)a great humanitarian reform."²⁹² Nathan understreger, at det ikke blot er et spørgsmål om samvittighed, men at det er en presserende problematik om nationens sundhed. Nathan kritiserer "(...)the architects of our permissive society", for overhovedet at bringe abort på tale i et land som Irland, og understreger, at han er for gode sociale reformer og humanitært arbejde, men at "(...)killing of the unborn child" ikke hænger sammen med hans idé om humanitære reformer. Nathan skriver derudover om farerne ved abort, og søger dermed at vende debatten fra at handle om kvinders rettigheder, til at handle om kvinders sundhed, der ikke forbedres af at tillade adgang til abort.²⁹³

I en stor artikel mod abort bragt i *Irish Press* i 1972 med overskriften "Denying the right to life", omtales debatten om the Abortion Act i 1967. Debatten kritiseres for ikke at være villig til at høre på argumenter om det ufødte barns ret til liv: "(...)the abortion lobby refuses to talk in terms of the rights of the foetus, but merely in emotional and slanted terms of the rights of the mother."²⁹⁴ Også i læserbrevet "Insult to the majority" fra *Sunday Independent*, skrevet af Anne Hynan, er kritikken rettet mod en stigende hensynstagen til kvindens rettigheder frem for det ufødte barns rettigheder. Hynan er kritisk overfor abortdebatten i forbindelse med abortafstemningen i 1984, hvor hun mener at pro-choice argumenter blot er en evig klagesang, som det før omtalte Well Woman Centre er hovedformidler af. I forbindelse med omtalen af Well Women Centre, skriver Hynan: "(...)it could never call itself Well-Child Centre," hvilket understreger Hynans holdning til Well Woman Centre, som fjendtligt mod det patriarkalske samfund med familien, og dermed næste generation i form af børnene, som centrum.²⁹⁵ Udover Woman Well Centre, får også *Sunday Independent* kritik i læserbrevet af Anne Hynan. Hynan kritiserer *Sunday Independent* for at offentliggøre navne og adresser på fem abortklinikker i England, hvor "(...)where innocent babies may be killed because they are not wanted by their mothers."²⁹⁶ I dette citat ligger også en kritik af hensynet til kvinder, der ikke ønsker at fuldføre deres graviditet og dermed 'slår uskyldige spædbørn ihjel'. Hynan omtaler *Sunday Independent's*

²⁹² Irish Press 26/10-1970. p. 9: *Abortion*

²⁹³ Ibid.

²⁹⁴ Irish Press 4/4-1972. p. 8: *Denying the right to life*

²⁹⁵ Sunday Independent 29/7-1984. p. 8: *Insult to the majority*

²⁹⁶ Ibid.

offentliggørelse af abortklinikernes navne og adresser som "(...)a huge insult to the majority of the Irish people who voted to give protection to the unborn child" og anvender afstemningsresultatet som argument for, at irerne er imod abort og derfor ikke skal informeres om kvindens rettigheder i forhold til at rejse til England og få foretaget abort.

Også de danske aviser anvendte rettighedsdiskurser i forbindelse med deres omtale af abort i Irland. Særligt *Politiken* skrev om Irlands abortlovgivning som undertrykkende for kvinders rettigheder, og omtaler i 1984 vedtagelsen af the Eight Amendment som et tilbageslag for kvinders rettigheder.²⁹⁷ Derudover omtaler *Politiken* kort efter the Eight Amendments vedtagelse, en sag om et ægtepar i Irland, der har klaget til den europæiske menneskerettighedsdomstol fordi den restriktive irske skilsmisellovgivning hindrer kvinden i at blive skilt fra sin forrige mand, på trods af, at de på daværende tidspunkt ikke havde levet sammen i 18 år. I forbindelse med skilsmislesagen, omtaler *Politiken*, at Irland ugen forinden fik gjort abort forfatningsstridigt for netop at stå stærkere i en eventuel sag på abortområdet ved menneskerettighedsdomstolen.²⁹⁸

Delkonklusion

Rettighedsdiskurserne blev i perioden 1966-1984 anvendt på begge sider af debatten om abort, og handlede enten om det ufødte barns ret til liv eller om kvindens ret til at bestemme over sin egen krop. Diskussionen om abort i et menneskerettighedsperspektiv bliver altså en kamp om at indskrive den praksis, som abort er, som modstridigt til barnets rettigheder eller som en del af kvindens rettigheder. At der omtales en mangel på lydhørhed overfor argumenter om det ufødte barns ret til liv i England, er med til at øge den irske afstandstagen til Englands abortlovgivning, og tjener i en opretholdelse af nationalfølelsen, hvor det er 'os mod dem'.

²⁹⁷ *Politiken* 9/9-1983. p. 2: *Irsk nej til abort*

²⁹⁸ *Ibid.*

9 Konklusion

Jeg kan ud fra studiet af Irlands historie samt analysen af problemformuleringen konkludere, at der ligger meget mere til grund for landets strikse abortlovgivning end blot, at den katolske kirke har stor politisk indflydelse, hvilket ellers var min umiddelbare hypotese. Den katolske kirkes magt i landet er naturligvis vigtig i forbindelse med italesættelsen af abort i de to irske aviser *Irish Press* og *Sunday Independent*, og også i forbindelse med den generelle holdning til abort blandt befolkningen, hvilket særligt ses i den moralske argumentation og omtalen af livets ukrænkelighed, der bunder i katolske dogmer. De katolske dogmer ses også i italesættelsen og fremhævelsen af kirken og de katolske læger og sygeplejersker som barmhjertige samaritanere i forbindelse med den engelske abortlov.

Ud fra analysen kan jeg konkludere, at det væsentligste argument imod abort i 1966-1984 var en konsensus om, at den irske kvinde var lig med moder. Idet Irland er bygget på konservative patriarkalske værdier, der er udsprunget af et katolsk værdigrundlag og moralkodeks, hører kvinden til i hjemmet i rollen som kone og moder. Kvindens rolle som moder er så forankret i historien om Irland, at den i artiklerne fra *Irish Press* og *Sunday Independent* er den mest fremtrædende. Idet kvindens rolle i hjemmet som kone og moder er stadfæstet i den irske forfatning, gør det alle andre former at være kvinde på forkert, og dermed også abort, idet det italesættes som en trussel mod den patriarkalske familiekonstruktion, det patriarkalske samfund og dermed hele den irske nation. Meget få kvinder bliver hørt i den irske abortdebat, hvilket hænger sammen med de dominansmønstre der er i det irske samfund, hvor kvinden som social gruppe er underlagt manden og den mandsdominerede katolske kirke. Idet den katolske kirke gjorde sig betydningsfuld under tilblivelsen af Irland som nation, og har været brugt til at regulere folks adfærd, er der blevet skabt en bundethed, hvor den katolske kirke har magt til at regulere sociale praksisser, som eksempelvis abort. Det patriarkalske kvindesyn viser sig også i omtalen af kvinden som en, der skal beskyttes mod abort. I stedet for at anvende de offentlige tal for irske kvinder, der tager til England og får foretaget abort, som anledning til at tale om behovet for en legalisering af abort i Irland, bliver diskussionen vendt til at italesætte abortklinikernes fejl og samlebåndstilstande samt omtale de abortsøgende kvinder som umoralske og promiskuøse.

Abortpolitik figurerede på globalt plan idet særligt pro-life-bevægelsen med rødder i den katolske kirke var en trans-national bevægelse. Senere hen i forbindelse med Irlands optagelse i FN og EU blev også den irske pro-choice-bevægelse trans-national, og fik mulighed for at nå ud over landets grænser. Dog har diskurserne i de forskellige abortdebatter ikke konvergeret, hvilket kan ses på de irske avisers omtale af andre landes abortlovgivning samt de danske avisers omtale af den irske abortlovgivning. Dette hænger netop sammen med de fremtrædende nationalkulturer- og institutioner de enkelte lande imellem. I Irland er det den katolske kirke som grundpille i samfundet, der former diskursen på abortområdet, idet det er en grundlæggende sag, der spænder over liv og død, som netop kirken tager stilling til.

De, der ikke anerkendte fosterets ret til liv blev opfattet som 'ikke-irske', og deres argumenter blev marginaliserede. Denne absolutte attitude overfor abort er stærk knyttet til den irske nationalidentitet som værende pro-life. Abortdebatten er næsten uden kvindelige inputs, og ingen kvinder, der har stået i en abortsituation, bliver hørt. Dette siger noget om frygten for at stå frem samt at det ikke er socialt acceptere at bringe sådanne historier i den offentlige debat. Det er de samme enkelte personer, der står frem som pro-choice, herunder eksempelvis lægen Noel Browne, der figurerer i både *Irish Press* og i *Sunday Independent*. Dette siger noget om frygten for at stå frem som pro-choice som enkeltperson og offentligt stå udenfor den alment accepterede holdning. Dem, der offentligt er for en legalisering af abort, er ikke bare en bred vifte af 'almindelige' læsere, men det er enkelte personer, der går 100% ind for abort og er parate til at blive udskammet offentligt. På den ene side kan grunden til de få pro-choice-artikler skyldes avisernes uvilje mod at eksponere pro-choice-holdninger, på den anden side kan det også være den enkeltes frygt for at blive ekskluderet og udskammet, og hvad jeg tror er grunden, er at det er en ond spiral, hvor den ene grund forstærker den anden.

Idet the Eighth Amendment, der vedkender sig det ufødte barns ret til liv, blev vedtaget og dermed tilføjet til den irske forfatning i 1983, ekskluderede man alle argumenter, der byggede på grundantagelsen om, at fosterets liv var afhængig af kvindens. Samtidig gjorde vedtagelsen af the Eighth Amendment pro-choice-argumenter ugyldige, idet afstemningen ifølge de der var pro-life havde vist, at Irland var et anti-abort-land.

Irish Press var klart den mest fremtrædende i forbindelse med omtalen af Englands Abortion Act i 1967. Dette hænger sammen med *Irish Press'* historie idet grundlæggeren Eamon de Valera var stor forkæmper for et selvstændigt Irland med egen nationalitet og eget sprog, og modstander af en forfatning indeholdende en troskabsed til den engelske trone. Avisens omtale af the Abortion Act er en klar kritik af det engelske samfund generelt, og er skrevet i De Valeras ånd. At De Valera måtte gå af som premierminister i 1973 og *Irish Press* måtte lukke i 1995 kan hænge sammen med den ændrede demografi og deraf en ændring i befolkningens interesser. På dette tidspunkt er behovet for en avis der italesætter de nationalistiske idealer som modsætning til de britiske ikke længere nødvendig, og kampgejsten fra 1916 er glemt.

Den danske avis *Kristeligt Dagblad* skriver udelukkende om abort i Irland i forbindelse med pavens besøg, og artikler fokuserer på paven og hans sagte ord i stedet for den irske abortlovgivning. Man får som læser en fornemmelse af, at *Kristeligt Dagblad* ikke har lyst til hverken at lægge sig ud med den katolske kirke, der er pro-life eller de danske læsere, der er pro-choice, og derfor undlader at omtale Irlands abortlovgivning. *Politiken* derimod tager tydeligt afstand til den katolske kirkes magt i landet, både i forbindelse med skilsmisse, prævention og abort. At *Politiken* politisk læner sig op ad Radikale Venstre, der har et tydeligt budskab om 'Menneskerettigheder over religion', understøtter deres kritiske omtale af den katolske kirke som magtfaktor i den irske debat om reproduktive rettigheder.

10 Perspektivering

I begyndelsen af 2018 blev det offentliggjort, at det irske folketing ville afholde folkeafstemning om the Eighth Amendment i løbet af foråret. Vedtagelsen af folkeafstemningen kom på baggrund af en enorm indsats fra pro-choice-bevægelser i Irland, herunder særligt sammenslutningen af flere menneskerettigheds- og feministbevægelser kendt som Repeal the Eighth. Repeal the Eighth har siden 2013 kæmpet for at få abort på dagsordenen, og som navnet antyder: afskaffe the Eighth Amendment. Udover Repeal the Eighth-bevægelsen, har store globale tiltag som Me Too-kampagnen og Time's up-bevægelsen sat gang i en debat om kvinders rettigheder, og herunder om kvinders reproduktive rettigheder. Hvis the Eighth Amendment bliver stemt ud af forfatningen d. 25. maj i år, har den irske regering lovet at vedtage en lov, der skal tillade abort op til 12 ugers graviditet og op til 24 uger ved meget svære komplikationer hos enten fosteret eller moderen, hvilket er samme vilkår som i Danmark.

Hvis folkeafstemningen ender med et 'ja' til at fjerne the Eighth Amendment, vil jeg ud fra dette speciales analyse og konklusion, argumentere for, at det hænger sammen med en ændring i hhv. den katolske kirkes politiske magt i landet samt et skifte i de nationalistiske diskurser. Idet kirkens magt og argumentation allerede i 1970'erne begyndte at smuldre med fjernelsen af article 44, den katolske kirkes særstatus i forfatningen, tror jeg ikke, at kirken er rustet til at stå imod det globale kvindeoprør, som førnævnte Me Too-kampagne og Time's up-bevægelse har sat i gang.

Kilder og litteratur

Irske avisartikler og læserbreve

Irish Press 20/10-1966. p. 4: *Doctors oppose British Bill on abortion*

Irish Press 9/2-1968. p. 3: *Worry for Catholics in abortion bill*

Irish Press 29/8-1968. p. 10: *Housing problem*

Irish Press 23/12-1969. p. 7: *Abortions plan for Chile*

Irish Press 30/12-1969. p. 5: *Singapore legalises abortion*

Irish Press 14/7-1970. p. 6: *Abortions: inquiry may be held*

Irish Press 26/10-1970. p. 9: *Abortion*

Irish Press 12/11-1970. p. 12: *Abortion*

Irish Press 11/12-1970. p. 9: *Abortion always unlawful - Jesuit*

Irish Press 25/12-1970. p. 7: *Schoolgirls in abortion protest*

Irish Press 18/1-1971. p. 5: *10-minute abortions in London*

Irish Press 19/1-1971. p. 4: *London total of abortions*

Irish Press 23/2-1971. p. 7: *Church studies abortion trend*

Irish Press 24/3-1971. p. 10: Maurice Dooley: *The Cardinal's 'domino theory*

Irish Press 25/3-1971. p. 7: *Iceland started trend to legalise abortion*

Irish Press 5/4-1971. p. 5: *Admitted they had abortion*

Irish Press 7/5-1971. p. 5: *Over 90,000 abortions in Britain*

Irish Press 7/6-1971. p. 9: *Abortion and the Iron Curtain*

Irish Press 10/8-1971. p. 11: *Vatican attack on abortion*

Irish Press 23/11-1971. p. 1: *Abortion clinic seeks doctors*

Irish Press 1/1-1972. p. 3: *Abortion clinic's licence curbed*

Irish Press 4/4-1972. p. 8: *Denying the right to life*

Irish Press 5/4-1972. p. 6: *Abortion*

Irish Press 5/4-1972. p. 6: *Mental scars for life*

Irish Press 6/4-1972. p. 10: *Abortion*

Irish Press 17/4-1972. p. 7: *Diocese offers alternative to abortion*

Irish Press 19/4-1972. p. 10: *Abortion*

Irish Press 20/4-1972. p. 12: *Thoughts on human life*

Irish Press 26/5-1972. p. 11: *The only answer*

Irish Press 6/6-1972. p. 8: Youth and Christian values

Irish Press 2/12-1972. p. 7: Colette Nimhoitleigh – *Article 44*

Irish Press 24/1-1973. p. 5: *Abortion furore in Belgium*

Irish Press 20/3-1973. p. 6: *Abortion row in Austria*

Irish Press 26/4-1973. p. 3: *Floodgates*

Irish Press 15/11-1973. p. 6: Fr. Marx - *Terrifying*

Irish Press 16/8-1974. p. 10: Maria Kelly – *A nurse on abortions*

Irish Press 1/11-1974. p. 5: *France to make abortion legal?*

Irish Press 23/6-1975. p. 6: *Non-denominational schools*

Irish Press 25/6-1975. p. 6: *Abortion and the Church*

Irish Press 1/3-1979. p. 4: *The family planning debate, No floodgates - Haughney*

Irish Press 15/12-1980. p. 7: *The Inside Report*

Irish Press. 29/8-1983. p. 8: *Letters to the Editor*

Irish Press 8/10-1984. p. 5: *Sex education in schools defended by FitzGerald*

Sunday Independent 15/6 1969. p. 3: *Abortion death: Inadequate treatment*

Sunday Independent 27/9-1970. p. 1: *Twin born after an abortion*

Sunday Independent 14/3-1971. p. 6: *Cardinal attacks abortion laws*

Sunday Independent 30/3-1971. p. 10: *Family Protection vs. Family planning*

Sunday Independent 4/4-1971. p. 6: *T.D. hits at newspapers on "pill" issue*

Sunday Independent 16/4-1972. p. 4: *Bishop's move on abortion*

Sunday Independent 19/11-1972. p. 8: *Interview Mr. Broadberry*

Sunday Independent 31/12-1972. p. 17: *Brenda Maguire – I'm getting rid of my baby*

Sunday Independent 16/8-1981. p. 9: *Babies are being quitly killed off in Britain*

Sunday Independent 30/8-1981. p. 12: *Is divorce pushed on*

Sunday Independent 20/6-1982. p. 6: *Parliament could become a puppet in a theocratic State*

Sunday Independent 27/6-1982. p. 9: *British dimension*

Sunday Independent 27/6-1982. p. 9: *Nation at risk*

Sunday Independent 17/10-1982. p. 7: *Vatican II's effect on Ireland*

Sunday Independent 13/2-1983. p. 9: *The fact is... it's murder*

Sunday Independent 10/4-1983. p. 3: *Abortion vote 'not sectarian'*

Sunday Independent 18/3-1984. p. 13: *Don Buckley: 'Well Woman' Anne's last day*

Sunday Independent 29/7-1984. p. 8: *Insult to the majority*

Sunday Independent 12/8-1984. p. 3: *Divorce debate takes its toll*

Danske avisartikler og læserbreve

Information 2/10-1979. p. 1: *Irlands weekend*

Information 5/10-1979. p. 2: *Paven forsøger at nå alle grupper i samfundet*

Information 3/12-1982. p. 2: *Irsk politik under forandring*

Information 12/9-1983. p. 2: *Tilhængere af fri abort tabte til kirken og de ufødte irere*

Kristeligt Dagblad 2/10-1979. p. 1: *Pave-appel om tilgivelse*

Politiken 27/8-1970. p. 2: *TV i går: Smag og behag*

Politiken 14/3-1976. p. 10: *Opløftende og deprimerende*

Politiken 24/6-1979. p. 6: Gynther Adolphsen: *Dobbeltmoral giver højeste fødselstal*

Politiken 2/10-1979. p. 2: *Paven videre til USA*

Politiken 7/9-1983. p. 2: Henrik Bach: *Moralsk borgerkrig om ny abort-lov*

Politiken 9/9-1983. p. 2: *Irsk nej til abort*

Politiken 9/10-1983. p. 5: Henrik Bach: *Skilsmisse er en menneskeret*

Weekendavisen, Berlingske aften 3-9/6-1983. p. 7: *Irerne går til urnerne i den evige abortsag*

Internetsider

Britannica – Irish Republican Army. Konsulteret 18/5-2018.

Link:<https://www.britannica.com/topic/Irish-Republican-Army>

Britannica. "James II". Konsulteret 5/3-2018

Link:<https://www.britannica.com/biography/James-II-king-of-Great-Britain>

Danmarkshistorien. "Martin Luthers 95 teser mod afladen 31. oktober 1517". Konsulteret

28/2-2018. Link:<http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/martin-luthers-95-teser-mod-afladen-31-oktober-1517/>

Den Store Danske. "Eamon de Valera". Konsulteret 19/2-2018.

Link:http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Storbritannien_og_Irland/Irland_efter_1921/Eamon_de_Valera

Den Store Danske. "Omnibusavis". Konsulteret 6/3-2018.

Link:http://denstoredanske.dk/Samfund%2c_jura_og_politik/Massemedier/Medier_og_dagblade%2c_Danmark/omnibusavis

Europa.eu. "Ireland". Konsulteret 17/5-2018. Link:https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/ireland_en

Fine Gael. "History of Fine Gael". Konsulteret 4/3-2018. Link:<https://www.finegael.ie/the-party/history-of-fine-gael/>

Folkekirken. "England". Konsulteret 28/2-2018. Link:<https://www.folkekirken.dk/om-troen/reformation/historien/andre-lande/england>

History Ireland. "William Martin Murphy". Konsulteret 20/2-2018.

Link:<https://www.historyireland.com/20th-century-contemporary-history/william-martin-murphy-patriotic-entrepreneur-or-a-soulless-money-grubbing-tyrant/>

Independent. "Ireland abortion referendum". Konsulteret 14/5-2018.

Link:<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/ireland-abortion-referendum-live-updates-repeal-eighth-amendment-vote-latest-poll-a8334956.html>

- Irish Statute Book. "Constitution of Ireland". Konsulteret 14/3-2018.
Link: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en>
- Irish Statute Book. "Constitution of Ireland – article 41". Konsulteret 19/4-2018.
Link: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en#article41>
- Irish Statute Book. "Eighth Amendment of the Constitution Act, 1983". Konsulteret 17/4-2018
Link: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1983/ca/8/enacted/en/print>
- Irish News Archive. "The Irish Independent". Konsulteret 20/2-2018.
Link: <https://www.irishnewsarchive.com/irish-independent-newspaper-archive>
- Irish News Archive. "The Irish Press". Konsulteret 19/2-2018.
Link: <https://www.irishnewsarchive.com/irish-press-newspaper-archive>
- Kristeligt Dagblad. "Etske retningslinjer". Konsulteret 29/3-2018.
Link: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/etske-retningslinjer>
- Kristeligt Dagblad. "Historie". Konsulteret 29/3-2018.
Link: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kristeligt-dagblads-historie>
- Legislation Gov UK. "Abortion Act 1967". Konsulteret 16/2-2018.
Link: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/87/section/1>
- Legislation Gov UK. "Offences Against the Person Act 1861". Konsulteret 19/4-2018.
Link: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/24-25/100/section/58>
- Politiken. "Politiken besvarer dine spørgsmål". Konsulteret 29/3-2018.
Link: https://politiken.dk/om_politiken/art5585963/Politiken-besvarer-dine-sp%C3%B8rgsm%C3%A5l
- Politiken. "Politikens historie". Konsulteret 6/3-2018.
Link: https://politiken.dk/om_politiken/art4733931/Politikens-historie
- Politiken. "Politikens journalistik og etik". Konsulteret 29/3-2018.
Link: https://politiken.dk/om_politiken/art5565827/Politikens-journalistik-og-etik
- Revolvy. "Fifth Amendment of the Constitution of Ireland". Konsulteret 13/3-2018.
Link: <https://www.revolvy.com/main/index.php?s=Fifth%20Amendment%20of%20the%20Constitution%20of%20Ireland>
- Repealeight. "What is the Eighth Amendment?" Konsulteret 16/2-2018.
Link: <https://www.repealeight.ie/background-to-eighth-amendment/>
- STFU, Conservatives. Konsulteret: 21/5-2018. Link: <http://stfuconservatives.tumblr.com/>

UN. "Universal Declaration of Human Rights". Konsulteret 17/5-2018.
Link:<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

Vatican. "Catechism of the Catholic Church". Konsulteret 20/4-2018.
Link:http://www.vatican.va/archive/ccc_css/archive/catechism/p3s2c2a5.htm

Litteratur

Bacik, Ivana. *Kicking and Screaming: Dragging Ireland into the 21st Century*. Dublin: O'Brien Press, 2004.

Barry, Ursula. "Movement, Change and Reaction". I *The Abortion Papers Ireland*, red. Ailbhe Smyth, 107-119. Dublin: Attic Press, 1992.

Beaumont, Caitriona. "Women's citizenship 1922-1948". I *Women's History Review* Volume 6, Number 4 (1997): 563-585

Blom, Ida. "Kjønn som analysekategori i historisk forskning". I *Køn i historien*, redideret af Agnes S. Arnórsdóttir og Jens A. Krasilnikoff, 13-45. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2004

Boyle, C. Kevin. "Ireland". I *Abortion and Protection of the Human Fetus*, red. George F. Cole og Stanislaw J. Frankowski, 113-127. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1987.

Christensen, Ivan Lind og Christian Ydesen. "Internationale Organisationers Virkningshistorie" i *TEMP – tidsskrift for historie* 10 (2015): 16-33

Coliver Sandra. "Ireland". I *The Right To Know*, red. Sandra Coliver, 159-180. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 1995.

Cook, Chris og John Stevenson. *The Longman Handbook of Modern British History 1714-2001*. Edinburgh: Pearson Education Limited, 1983, 4. Udg. 2001.

Ellis, P. Berresford. *A History of the Irish Working Class*. London: Victor Gollancz LTD, 1972.

Entman Robert M. "Framing: Til afklaring af et spredt paradigme" overs. Stig Hjarvard. *MedieKultur* 58 (2015): 115-123.

Finnegan, Richard B. *Ireland: The Challenge of Conflict and Change*. Colorado: Westview Press, 1983.

Finnegan, Richard B. og Edward T. McCarron. *Ireland: Historical Echoes, Contemporary Politics*. Colorado: Westview Press, 2000.

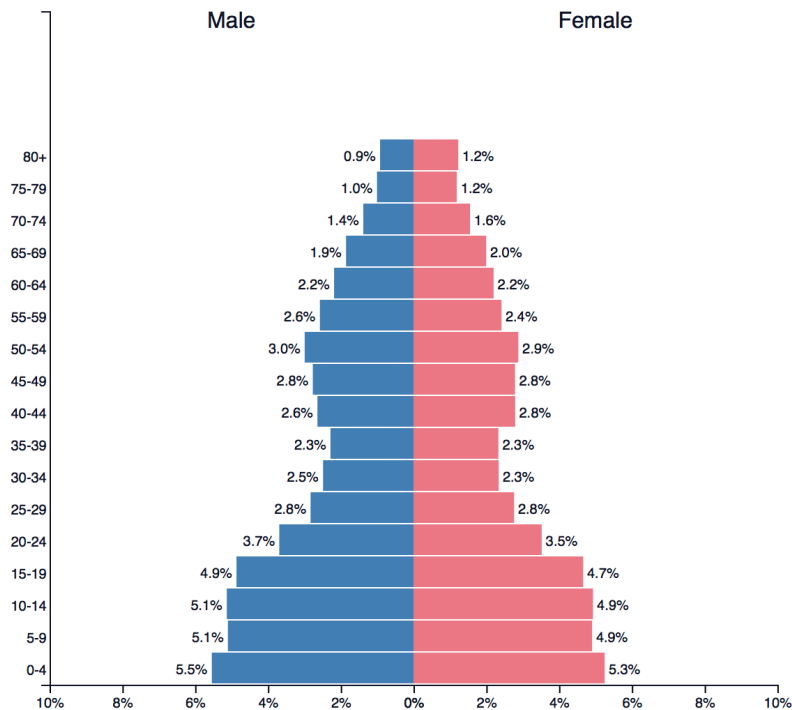
Foucault, Michel. "Truth and Power". I *Power/Knowledge*. Sussex: 1980. Oprindeligt trykt i *Microfisica del potere*. Torino: 1977.

Foucault, Michel. *Viljen til viden. Seksualitetens historie 1*. Frederiksberg: Det lille forlag, 1994

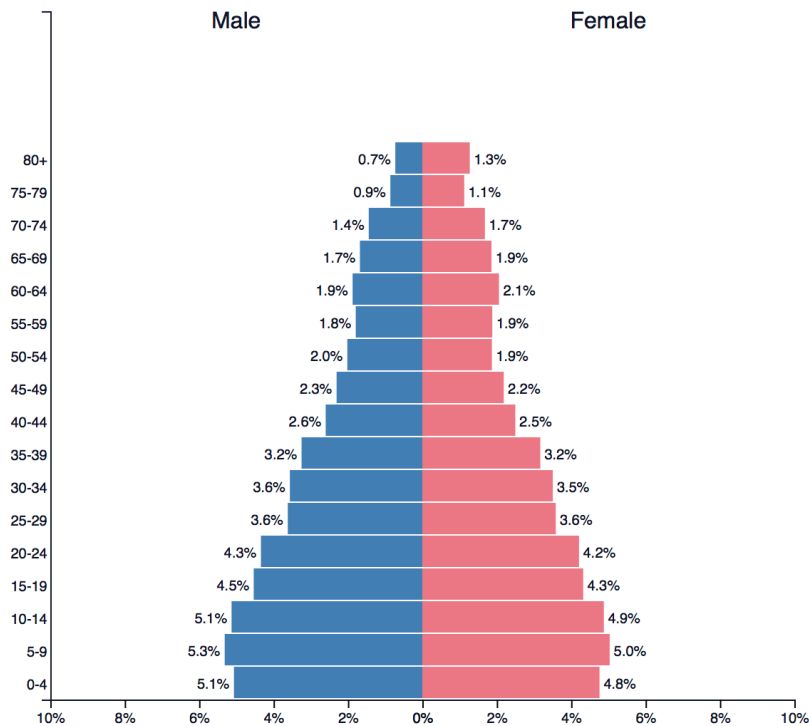
- Gray, Breda og Louise Ryan, "The Politics of Irish Identity and the Interconnections between Feminism, Nationhood and Colonialism" i *Nation, Empire, Colony: Historizing Gender and Race* red. Ruth Roach Pierson og Nupur Chaudhuri (Indiana: Indiana University Press, 1998): 121-138
- Hall, Stuart, "Foucault: Power, Knowledge and Discourse" i *Representation: cultural representations and signifying practices*, (London: Sage, 1997): 72-81
- Hansen, Allan Dreyer, "Strukturalisme, poststrukturalisme og subjektets plads," i *Grus*, årg. 17, nr. 49 (1996): 88-106
- Harkness, David. *Ireland in the Twentieth Century: Divided Island*. Hampshire: Macmillan Press LTD, 1996
- Heede, Dag. *Det tomme menneske: Introduktion til Michel Foucault*. København: Museum Tusculanums Forlag, 1992 (2. udg. 2002).
- Jackson, Pauline. *Abortion trials and Tribulations*. Dublin: University College Dublin, 1987
- Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips. *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag, 1999 (2013).
- Kocka, Jürgen. "Comparison and Beyond". *History and Theory* vol. 42, no. 1 (2003). 39-44.
- Mahon, Evelyn. "Women's Rights and Catholicism in Ireland". *New Left Review* I/166, November-December (1987). 53-77.
- Melby, Kari og Bente Rosenbeck. "Reproduksjon som fortolkningsramme for de nordiske velferdsstater: Foucault møter Giddens," i *Tidsskrift for kjønnsforskning*, årg. 33, nr. 1-2 (2009): 28-46
- Mullally, Siobhán. "Debating Reproductive Rights in Ireland". *Human Rights Quarterly* vol. 27 (2005). 78-104.
- Murphy-Lawless, J. "Fertility, Bodies and Politics: The Irish Case". *Reproductive Health Matters* vol. 2 (November, 1993). 53-60.
- Nexø, Sniff Andersen. *Det rette valg: Dansk abortpolitik i 1930'erne og 1970'erne*, København: Københavns Universitet, 2005
- Nexø, Sniff Andersen og Lene Koch, "Diskursanalyse – et særligt blik på verden". I *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab*, redigeret af Lene Koch og Signild Vallgård, 69-90. København: Munksgaard Danmark, 2003.
- O'Mahoney, Sarah. *Mothers of the Nation: The Effect of Nationalist Ideology on Women's Reproductive Rights in Ireland and Iran*, Montreal: McGill University, 2008

- Phillips, Louise. "12. Diskursanalyse". I *Kvalitative metoder, en grundbog*, redigeret af Svend Brinkmann og Lene Tanggaard, 263-285. København: Hans Reitzels Forlag, 2010.
- Smith, Jeremy. *Britain and Ireland: From Home Rule to Independence*. Essex: Pearson Education Limited 1999, 2000.
- Smyth, Lisa. *Abortion and Nation, The Politics of Reproduction in Contemporary Ireland*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2005.
- Strand, Torill. Anmeldelse af *Diskursanalyse som teori og metode*, af Marianne Jørgensen og Louise Phillips. *Nyhedsbrev*, 27. Centre for Qualitative Research, Aarhus: Aarhus Universitet
- Stevens, Lorna, Stephen Brown & Pauline MacLaran, "Gender, Nationality and Cultural Representations of Ireland: An Irish Woman's Place?". I *European Journal of Women's Studies* Volume 7, Number 4 (2000): s. 405-421
- Søllinge, Jette D. og Niels Thomsen. *De danske aviser 1634-1989, Bind 2 1848-1917*. Odense: Odense Universitetsforlag, 1989

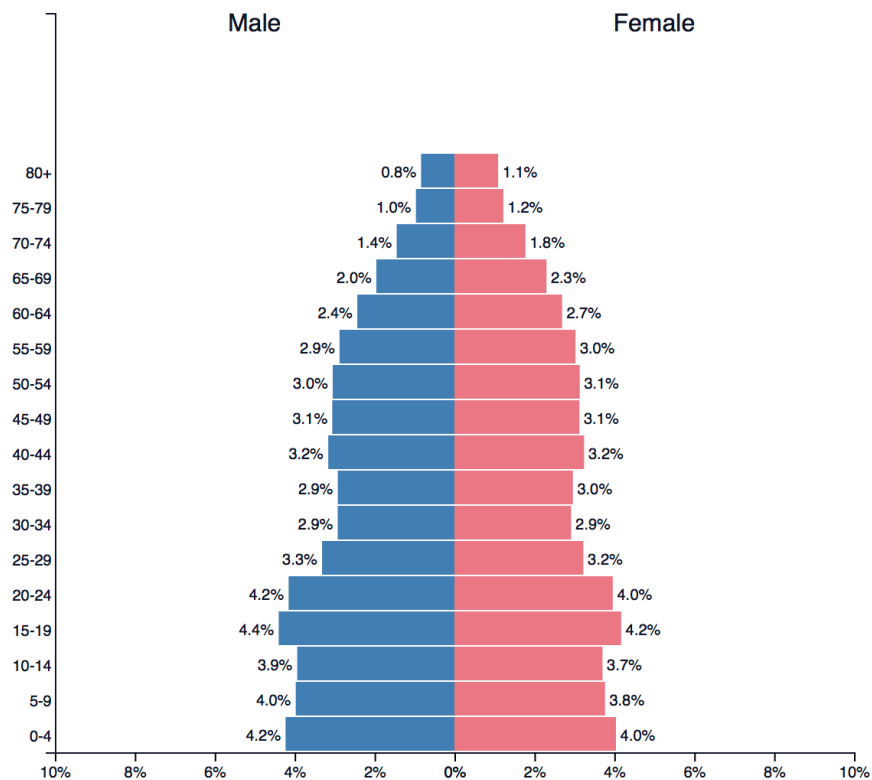
Bilag 1 – Befolkningspyramider

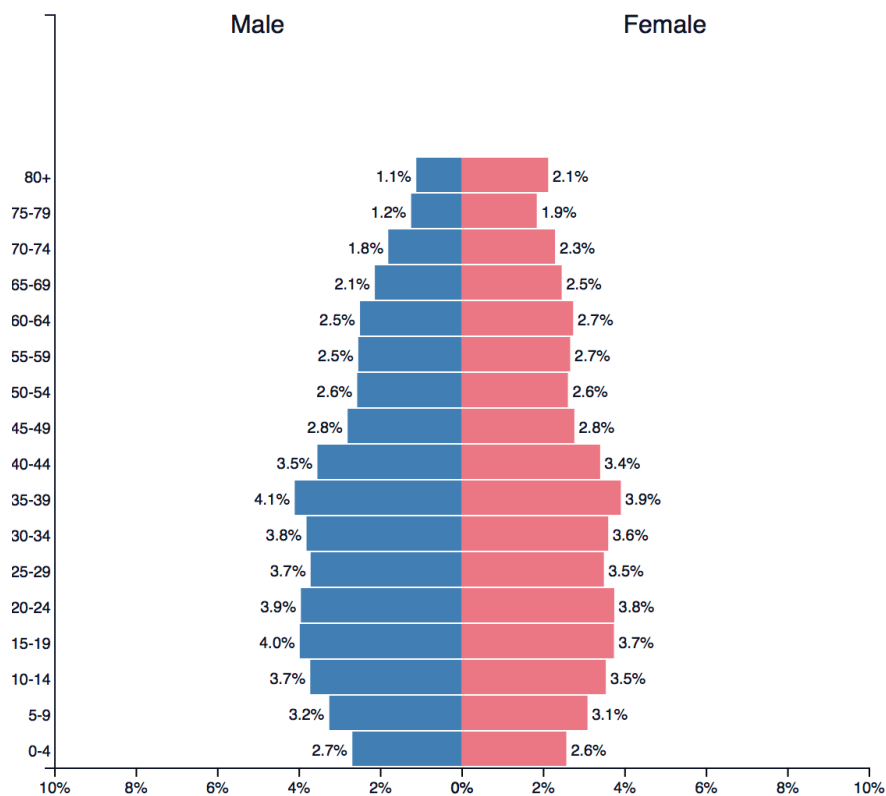
Figur 1 Befolkningspyramide: Irland 1966

Figur 2 Befolkningspyramide: Irland 1984

Figur 3 Befolkningspyramide: Danmark 1966

Figur 4 Befolkningspyramide: Danmark 1984²⁹⁹

²⁹⁹ <http://populationpyramid.net>